

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA

MARGIT FÉRJE

REGÉNY ÉS EGYÉB ELBESZÉLÉSEK
KÉT KÖTETBEN

IRTA
KÖVÉR ILMA

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5531-00-2 (online)
MEK-14715

TARTALOM

MARGIT FÉRJE.

NOVELLÁK.

A legjobb prókátor.

Hamis volt a rovincsolás.

A 26-dik szám.

A jukker-asszony.

A hangulat.

ELSŐ KÖTET.

I.

A gépeknek mozdulatlan volta, a szavavesztett némaság a máskor dübörgő, zakatoló gép-óriások birodalmában, meg az, hogy most egy felhőfoslányt érő füst se emelkedik ki a lélegzetvétel nélkül bámuló hosszú kürtökből, jelezzik, hogy ma szünetel a munka a gyárban.

Néhány kimosakodott, ünneplőjébe bujt munkás támogatja hátával a gépház ajtóját. A többiek csoportonként állongálnak a gyárépület téres udvarán; élükön Csutor Mihály bácsi, az öreg munkavezető. Régi ember, még abból a sütetből való, amikor alárendelt nem hangoztatta a ma vallott elvet: »Ami a tied, az az enyém s ami az enyém, ahhoz neked semmi közöd«.

Sűrű egymásutánban érkeznek a vendégek. Magán- és bérfogatok képeznek beláthatlan sorfalat a terjedelmes épület előtt, amelynek füstlepte kőfala, az a szilárd, egyszerű, de ugy-
szólván örök időt biztosító alakzata, hű képét adja annak a másik biztos alapnak, amelyre a Darvas-ház erkölcsi és anyagi épsége van helyezve. »Alapított 1793-ban«.

Ennyit mond az igénytelen czimtábla, amely a gazdasági gépgyár bejárata fölött függ. Ósdi épület, amit kegyeletes előítélettel őriz meg a mostani tulajdonos: Darvas Domokos, olyan formában, amint atyja a nagyatyjától s ez az előbbitől átvette.

Megszűnik az udvaron ácsorgók közt a jövésmenés. A kíváncsiság veszi át a főszerepet. Itt az asszony-nép (a munkások hozzátartozói) nyomul előtérbe.

- Már jönnek! Már jönnek!

Minden szem a lépcsők felé fordul, ahol páronkint vonul le a nászmenet. A munkások alázatos tisztelettel emelnek kalapot a főnök előtt. Mikor pedig az elegans, délczeg alaku vőlegényt megpillantják, összebujik a sok asszonyfej s mintha egy torokból hangzanék az elragadtatásnak alig visszanyomható kitörése:

- De szép ember ez a Zsolnay gróf!

A munkásoknak az a része, amely már hajátövéig benne vergődik a hypersoczializmusban, meg nem állja, hogy a fogai közt el ne dűnnyögje:

- Mit meg nem vásárolhat az ember pénzért!? Az urunk is csak a kezemunkája után él, mint mi; de mert a szerencse neki jobban kedvezett, hát az ő lányát gróf veszi feleségül, míg mi örülhetünk, ha egy rongyos mesterlegény köti be a mieinknek a fejét. Hát már mégis rendet kék vágni ezen a világon!

Megint az asszonyok vették át a szót. Összesúgtak:

- Jaj, de gyönyörű a Margit kisasszony! Olyan, mint egy mesebeli tündér.

Ez nem is volt túlzás; mert ma már mesébe való az a leányos szendeség, az a varázslatos nőiesség, amely azon a még kissé fejletlen, de már is tökéletesen plasztikus alakon előmlik.

Csak éppen bűvös nézésű szemei fénylenek át a sűrű fátyolon. Két másik szemet keres félénk tekintete; keresi szívével, lelkének minden gondolatával. Rátalált. A grófi vőlegény szinte elnyeli tüzes pillantásával.

Most egymás mellé kerül az a kettő, akik a nap hősei. Képzeltetlen ellentétek. Egy megrebbent galamb, aki mégis annyi bizalommal simul párjához. Mi mindent beszél az a tartózkodó tekintet: a szüzi szeméremtől a legodaadóbb szerelemig; benne sugárzik egy áttetszőn tiszta női léleknek egész skálája.

És a másik? Hát azt sem lehet egy tekintetben hagyni.

Zsolnay Ervin gróf a férfiszépségnek abból a fajtájából való, amely tolvajmódra lopja be magát az asszonyszívbe.

Az öreg Csutor Mihály állandó ostromnak van kitéve.

- Ki az a szép asszony amott, Csutor bácsi, aki Baán Miklós, az üzletvezető úr karján jött le?

- Rétháty bárónő.

Alázatosan emelt kalapot az öreg, mikor mellette mentek el a szóban levők.

Baán Miklós szívélyesen viszonzta a köszöntést, aztán ismét elmerült a mérhetlen semmibe az a két mélyre látó dióbarna szem.

- Aha, hát csak ez az egyetlen uri dáma van itt a vőlegény részéről. Hát mégis csak lenéznek azok Darvas urat, ha el is halászott egyet közülök - suttogetta egyike az örök elégedetlenkedőknek.

- Lenéznek az öreg apádat, - vágott oda a vén munkavezető. - Senki se ismeri a gazdánkat úgy, mint én, hogy soha egy gondolata se hajlott afféle kapaszkodásra; de még azt se mondom, hogy egy szóra beleegyezett ebbe a házasságba, a mit kezdetben határozottan ellenzett, és nem tudom, hogy ma is nem volna-e elégedett Darvas ur, ha valami polgári sorsu emberre bízhatja a leánya, az egyetlen gyermeke jövőjét.

Megint asszony tette a kérdést:

- A Margit kisasszony anyja is bárónő volt, ugy-e Csutor bácsi?

- Az; - odázta el az öreg a kíváncsiskodást.

De most már közbe keveredett az életpárja is, aki házvezetőnőként volt alkalmazva az uraságnál.

- Bárónő ám szógám, akit azonban nem azért vett feleségül Darvas ur, mert tán nagy vagyont hozott a házba, de mivel halálosan beleszeretett a szép bárókisasszonyba. Hanem hát az nem szerette az urát és csak a familiájáért áldozta föl magát, mikor a gazdag gyáros felesége lett. A nagy szerelem kezdetben elvette az ura tiszta látását, és csak mikor napról-napra fogyott, sorvadtt a fiatal teremtés, és mikor látta, hogy nem a lányos szemérmesség okozója annak az idegenkedésnek, amivel az ura iránt viseltetik, de valósággal borzad az ölelésétől, a csókjától, hát ettől a percztől idegen volt egymásra nézve az a kettő. Két évre rá, hogy Darvas ur feleségévé lett, meghalt. Ezt a kis gyermeket, meg akkora keserűséget hagyott erre a jóságos emberre, a mely éppen elégséges volt arra, hogy egész életét megmérgezze vele. Ami hely van a szívében, azt mind a leánya foglalja el; ezenkívül nem kell neki senki, főleg pedig nem kellenek azok az emberek, akik okozói voltak az ő, meg a felesége boldogtalanságának; akik rákényszerítették a bárókisasszonyt, hogy a Darvas ur feleségévé legyen. A felesége halála óta egy szemmel se látta az uri atyafiságot és bizony nehéz szívvvel egyezett bele abba, hogy a nyáron Margit kisasszony meglátogatta az öreg grófné nagynénit.

A vén Csutor Mihály odaszólt a feleségének, hogy ne járjon már annyit a szája.

Elhallgatott, amivel most nem is sokat törődtek, mert mindenki a kijárat felé tolongott, hogy a kocsikba lássák szállni a fiatal párt, valamint a kíséretet.

II.

Azzal a szívós kitartással várták vissza a templomból hazatérőket, amely a tömeget jellemzi.

A fiatal asszonyka férje karján fogadta az otthon megujított szerencsekivánatokat.

Rövid lakoma következett, amely után Margit utoljára lépte át az ő kedves szobácskájának a küszöbét, hogy felöltse utiruháját.

Amit odalenn ős együgyűséggel tett a bárdolatlan elem, ezt képviselte valamivel rafináltabb módon Rom Ádámné, egy nagykereskedőnek korosodásnak és testesedésnek indult életfelezője.

Asztalbontás után a nevezett asszonyság Darvas mellé került, akiből aztán tiz körömmel vájta volna ki a családi ügyeket.

- Na, mindenesetre szép szerencse Margitkára nézve. Hisz az ön leányának tekintélyes hozománya van; de a férje sem szegény, amint hallom.

- Ellenkezőleg; - iparkodott lerázni az alkalmatlankodót Darvas, akinek begombolkozott jellemét külsőleg is elárulta minden vonása. Ebbe az emberbe se szaván, se orcáján át be nem jut egykönnyen valaki. Pedig nincs benn semmi, mint színbecsületesség, meg egy régi seb a szíven. Ezt rejtegeti illetéktelen szemek előtt.

Most az a kérdés következett, hogy hova utazik a fiatal pár?

- Mindenekelőtt Zsolnay falusi birtokára, onnét Olaszország felé veszik utjukat.

Rétháty bárónő jött ki a szomszéd szobából. Most már az vontá magára Romné ő nagysága széles körbe kiágazó figyelmét.

- Ki az a szép asszony, Darvas úr.

- Rétháty Anta bárónő, férjezett Tarcsay Elekné. A férje dúsgazdag nagybirtokos volt s a környék Adonisának tartották.

- Ahah! Özvegy?

- Nem. Elvált a férjétől.

- Elvált asszony?... Ahah! Rokon?

- Anyáról első fokban unokanővére Zsolnaynak.

- Ahah! És a tanti, akinél Margitka nyaralt, az öreg Szirmay grófné, szintén rokona az ön vejének?

- Az; nagynénje másodfokban.

Ujra azt mondta, hogy »Ahah!«

Rétháty bárónő nagy érdeklődéssel révedezett a térséges udvaron, amelyet nappali viláossággal szórt be a teli hold fénye. A mellette álló Baán Miklóshoz fordult:

- Milyen érdekes látvány egy ilyen minden zugában munkának szentelt hely.

- Nekünk bizonyára az; - felelt a merengéséből csak félig-meddig fölocsudott fiatal férfi.

- Képzelem azt a lázas tevékenységet, ami itt végbe megy, mikor a gépek zakatolnak, működésben van a tömérdek motor.

- Érdekli a bárónőt az efféle?

- Kimondhatlanul.

- Mi érdekel téged olyan kimondhatlanul, kedves Anta?

Valami kicsinylésféle jelent meg a szép asszony ajkai körül, mikor a hozzájuk lépett Zsolnay gróf enyelegve tett kérdésére felelt:

- Téged nem érdekel az efféle.

- Engem ne érdekelne, amiről te beszélsz, kedves...

- Nem. Sőt meg se hallgatnád; mert nézd, ott jön bájos kis feleséged útra készen.

Eltalálta a bárónő. Zsolnay, aki az imént a szalon-férfi obligát udvariasságának érzetében intézte hozzá szavait, megfélemedezett az udvariasságnak nála szentírásként betartott szabályairól és bizony minta figyelmetlenséggel fordított hátat unokanővérenek, hogy Margit elé siessen, akiről nehéz lett volna megállapítani, mikor volt elbűvölőbb: imént az ünnepi ruhában-e, vagy most az egyszerű, de rendkívül izléses utiöltözékben.

A bárónő folytatta a félbehagyott társalgást a fiatal üzletvezetővel.

- Én azt hiszem, akik dolgoznak, azok mind boldogok lehetnek.

Ujra elmerengett a fölött a gépcsoport fölött.

- Milyen érdekes látvány lehet, mikor egy ilyen gép, ilyen százkezü óriás végzi az ő bámulatos munkáját. Az a méltóságteljes működés, ahogyan ez a folyton mormoló szörnyeteg zakatol, olybá tűnik föl, mintha egy egész munkástelepet látnánk magunk előtt. Csupa kötelességtudó, szorgalmas nép, akiknek egy perczig se pihen a kezük. Aztán ott van a fölöttük örökös láthatatlan főnök, aki egyhangú, ünnepélyes komolysággal osztja parancsait abban a misztikus zúgásban. Oh, a munka üdén tartja a szellemet, szinte fölvilanyozza a lelket, ugyebár?

- És csillapít és nyugalmat ad.

Különös búskomorság volt ebben a jóformán önkénytelenül kiejtett válaszban.

Valaki megszólította a bárónőt, aki aztán egy közelálló csoporthoz szegődött.

Baán Miklós átment a szomszéd szobába.

A fiatal üzletvezető éppen a ház ura mellett haladt el, aki ekkorra már szerencsésen megszabadult Rom Ádámné társaságától és a háziorvossal beszélgetett, akihez régi barátság fűzi.

- Derék, jóra való fiu - jegyezte meg az orvos, Baán után nézve.

- És tehetséges. Valósággal jobb kezem. Ma este ő is utazik. Sürgős ügy lebonyolítása végett holnap Bécsben kell lennie.

- Én mindig azt hittem, hogy ez a két gyermek összekerül, - szólt némi szünet után az orvos.

- Ugy látszik, csak aféle gyermekbarátság volt; pedig biztosítalak, hogy egy csepp se idegenkedtem volna ettől. Hiába, azt a fiut úgy ismerem, mint magamat és sokkal megnyugtatóbb olyannak adni egyetlen gyermekünket, akinek jellemét már egészen kiismertük, mint egy vad idegenre bizni féltett kincsünk jövőjét. De hát a sors és a szív utai kitanulmányozhatlanok.

Az indulás idejének bekövetkeztével Zsolnay Ervin gróf előbb a vendégektől vett búcsút, majd Darvashoz lépett.

Az öreg gyáros megilletődéssel szorította keblére a vejét és szinte könyörgő hangon mondta:

- Margit jövője most már a maga kezébe van letéve, édes fiam. Tegye boldoggá a gyermeke-met.

A gróf melegen viszonzta apósa ölelését. Áradozó szavakban biztosította, hogy életével is kész volna megváltani az imádott teremtes boldogságát.

Margit ezalatt szívélyes istenhozzádot mondott jelenlevő barátnőinek és a többi ismerősnek. Aztán tévetegeten nézett körül, mintha keresne valakit, akit végre a szomszédos szobában pillantott meg.

Átsietett.

Könnyű, nesztelen léptekkel közeledett az ablakhoz. Kezét rátette a mélyen gondolataiba borult Baán Miklós karjára. Lágy hangon mondta:

- Isten veled, édes Miklós.

A fiatal férfi láthatólag összerezzen.

- Isten önnel, grófné.

- Miklós!

Átértette a hangból, a nézésből, ahogyan Margit rávetette szemeit, hogy mennyire megütközött a fiatal asszony ama rideg három szó hallatára. Lesütötte tekintetét s mintegy menteg-tődzve szólt:

- A köztünk levő rangkülönbség most már nem engedné...

Élénken vágott szavába Margit:

- Mint eddig, ezután is az maradsz nekem, aki voltál: kedves jó testvérem, egyetlen igaz barátom. Kérlek, Miklós, ne keserítsd el a mai szép napomat.

Megfogta a fiatal férfi kezét, mely az ablak kerestfáján pihent. Szemrehányólag nézett rá.

- Lásd, ezt nem vártam volna tőled.

Baán Miklós föl se vetette szemeit. Mintegy a kényszer behatásának engedve, elfojtott hangon ejtette ki:

- Bocsáss meg.

- Ha megígéred, hogy többé nem lesz ilyen csunya. Tudod mit mondott a napokban Csutor bácsi? »Nem veszi észre, Margit kisasszony, hogy Miklós ur egy idő óta olyan szeszélyes, olyan kelletlen, mint valami rossz gyermek?« »Én semmi változást se találok rajta. Csutor bácsi csak képzelődik. Miklós most is olyan, mint eddig volt.«

Kesernyész mosoly futott át Baán ajkain.

- Köszönöm, hogy pártomat fogtad.

- Kötelességem volt: hisz te olyan jó vagy hozzám gyermekkorom óta. Sokat beszéltem rólad Ervinnek is. Elmondtam, hogy milyen igazi jó testvér vagy te. Ő már is rokonszenvezik veled. Remélem, hogy ti ketten jó barátok lesztek. Na, Isten veled. A viszontlátásig. Látogass meg mielőbb.

Szinte odarepült az ajtóhoz, mert már a küszöbön leste a férje.

Ragyogó tekintettel fogta föl a gróf azt az édes pillantást. Kéjes mosoly rezgett ajkai körül, amint oda nyújtotta karjait:

- Jöjj, angyalom, mert elkészünk.

Amint Margit elfordult az ablaktól, egy lankadt fehér rózsabimbó kiesett a mellére tűzött virágok közül. Oda hullt Baán Miklós lábai elé.

Egészen önkénytelenül tette azt, hogy lehajolt a parányi, virág után. Fölvette. Egy pillanatig tévetegen nézte azt a bágyadt, illatos kis jószágot, amely a szép menyasszony keblén pihent pár másodperc előtt.

Megrázkódott, mintha egy fölillant gondolatot, egy akarata ellen támadt érzést próbálna lerázni. Sikerült.

Hidegen, szinte daczos kifejezéssel azon a férfiasan nyugodt arczon, szétszaggatta a fehér rózsabimbót.

A piczi, lágy szirmok egyenkint hulltak vissza oda, ahonnan az imént fölemelték.

Micsoda kegyetlen művelet volt ez, amelyet úgy végzett az az erős férfi, mintha egy nála hatalmasabb ellenféllel kelt volna tusára.

Hát mit véthetett neki az az ártatlan kis virág?...

- Miklós fiam, gyere, már indulunk.

III.

Néhány egészen bizalmas ismerős csatlakozott, hogy a fiatal párt kikísérjék a vonathoz.

A kapu előtt ott állongáltak a munkások, akik a maguk egyszerű módja szerint szintén búcsút akartak venni főnökük leányától.

Csutor Mihály se maradhatott hátra. Szeme előtt nőtt ilyen nagygyá és széppé ez a kedves teremtés. Látni akarja még egyszer és el akarja mondani, hogy legyen olyan szerencsés, amilyen jó volt mindig.

Az öreg munkavezető egy-két lépéssel a kocsi felé tartott, amelyben most helyezkedett el a gróf és fiatal felesége.

- Isten áldja meg, édes Csutor bácsi; - hangzott Margit kellemesen csengő szava.

Ez a szivélyesség, amit soha se mert volna remélni egy grófnévá vált kisasszonytól, nagy zavarba ejtette az öreget. Elfelejtette a dikciót, amit mondandó volt és megilletődve dadogta:

- Tessék boldognak lenni, Margit kisasszony.

Zsolnay hangosan nevetett.

- Megsérti szegény öreget... Nagyon jó ember... nem érdemelné.

Halkan súgta ezt férjének a grófné; aztán ismét az öreghez fordult:

- Nagyon köszönöm, édes Csutor bácsi.

Ugyane perczben Baán Miklós lépett a vén munkáshoz, akinek szinte tüntetőleg nyújtotta kezét:

- Isten vele, kedves öregem.

Csutor Mihály keze annak a mindenki által nagyrabecsült fiatal férfinak a kezében pihent. Hát ez nagy elégtétel volt rája nézve. Megcsillogtak a kihamvadt szemei. Az a pillantása, amit Miklósról vetett, hálát fejezett ki, a másik a kocsiban ülő grófra esett s ezt látszott mondani:

- Láss, láss, mégse vagyok én olyan nevetséges ember...

És aztán nézett maga elé és mormogott magában. Azt mondta, úgy befelé, hogy más meg ne hallja:

- Milyen nemeslelkű mind a kettő... és mégis... Pedig bizony jobb lett volna úgy, és nem jól van így...

A második kocsiba az örömapa ült föl barátjával, a háziorvossal és Baán Miklóssal, aki szintén utazik a bécsi vonattal, mely néhány percczel később indul, mint az, amelyen a fiatal, pár röpill új fészke felé.

A harmadik kocsit Rétháty bárónő foglalta el Bozsoky Gedeonnal. Állítólag földbirtokos, amiről azonban csak akkor vesz tudomást, amikor birtokának kezelője rendelkezésére bocsátja azt az évente csökkenő árendát, mely véletlenül nem kerül direkt Kohn és társai zsebébe.

Bozsokyt még iskolapajtási viszony köti Zsolnayhoz. A vőfély tisztét viselte a szertartáson.

Igazi kabinetalak. Alacsony, köpczös, rettenetesen kerek ábrázatu uri ember. Két örökké bámulni látszó zöldesszürke szemével, mintha még a tűélesre pödrött, csodálatosan előre szögellő vörhenyes bajusza is folyton azt fixirozná, akit szemügyre vett.

- Ki az a morózus fiatal ember? Nem ismeri báróné? - kérdezte Bozsoky Gida, mikor neki gördült a fogatjuk, amelynek indulása előtt szemmel, bajszszal kontemplálta Baán Miklóst.

- Nagyon rokonszenves fiatal ember. Fogadott fia Darvasnak.

- Ugy?

Elhallgatott. Kis vártatva ismét megszólalt:

- Hanem szerencsés kópé ez az Ervin az asszonyok körül. Senki se képes neki ellentállni. Bizonyosság erre a Marietta esete... Hopp, pardon...

- Óh, csak bátran. Én már asszony vagyok, még pedig olyan asszony, aki ismeri a férfiakat a maguk gonosz mivoltában. Nos, hát mit mondott Mariettáról, arról a színésznőről?...

- Esedezem, csak lovarművésznő volt.

- Körülbelül egy éve lehet annak, hogy Rohitay Oszkár említette előttem ezt a nevet. Ha nem csalódom, ez valami párisi kalandja volt Ervinnek?...

- Az. Tisztelt unokafivére Párisban időzése alatt, amikor én is ott világot láttam, a maga szokott módja szerint beleszeretett a szép lovarnőbe és olyan kitartással ostromolta a szépséges start, amelyet az ellenállás szül az Ervin-féle jöttem, láttam, győztem Caesaroknál. Mert a leány a megközelíthetlent adta. Képzeltetlen bolondságokra ragadtatta magát.

- Amilyenek csak Ervintől telnek ki; nemde?

- És amilyeneket csak Párisban lehet elkövetni, ahol megvan ehhez a különleges keret, a hangulat, a légkör.

- Egy alkalommal azonban pórul járt. Egy este ugyanis azt tette, hogy a cirkusz előadásának kezdete előtt ezer frankot nyomott annak a lovásznak kezébe, aki Mariettát segíti nyeregbe. Álhajat tett, felöltötte ruháját a megvesztegetettnek és odaállt a porondra. Mindezt csak azért, hogy pillanatra kezén érezze az apró lábakat. A szép Marietta azonban fölismerte az ál-lovaszt s egy véletlennek látszó ostorlegyintéssel akkorát suhintott Zsolnay gróf hátára, hogy ez hangosan fölszisszent belé. Többen álltunk a művészek bejárata előtt, akik szemtanúi voltunk ennek a váratlan riposztnak.

- És ennyiből állt az egész kaland?

- Azaz, hogy itt vette kezdetét. Ez energikus önvédelem még jobban tüzelte. Villogó szemekkel mondta: »Most már azért is!« És amire Zsolnay Ervin azt mondja: »Ezt akarom!« szolgálai alázattal hajt előtte fejet a sors. Ugy szórta a pénzt, mint a cséplőgép a polyvát.

- És az erélyes Marietta?...

- Kapitulált, mint a többi.

Ez a viszony egy év alatt zátonyra juttatta a már meglehetősen zilált pénzügyi viszonyok közt álló gróft. Egy szép napon aztán azt tette, amit tenni szokott: elhagyta Páris, el Mariettát, anélkül jóformán, hogy búcsút vett volna tőle. Ráunt mind a kettőre, na meg beütött az az idő, mikor az anyagi lehetetlenség került felül. És lássa bárónő, hogy mennyire becsúzi Ervint a sors; ismét belecsöppen egy váratlan, tekintélyes örökségbe. Visszanyeri már-már megingott pozícióját a társaságban és most fölszedi hymen rózsás béklyóit, hogy a házi tűzhely kellemes, egyenletes melegségénél... Hahaha! szerencsés kópé, ugy-ebár?

A kérdezett csak vállat vont.

A pályaudvarhoz értek.

Mig a vonat elindult, a fiatal pár az ablaknál csevegett a perronon álló Darvassal s a többiekkel.

Már jó messze futott a gyorsan zakatoló vonat s Margit még folyton ott merengett az ablak mellett. A hold ezüstös fátyolával beterített térségen révedezett. Ugy elnézte azt a vándorló panorámát. Persze más szemmel, más behatások alatt, mint a közömbös utas. Ő előtte milyen más jelentősége volt annak a hold fényes szálaival áttört tájnak. Mást olvasott ki a jelzőtábla bambán bámuló nagy szemének fehérrel karikázott vörös pupilájából, épugy, mint más jelentőséggel birt rá nézve az el-elsuhanó, vadszőlővel befuttatott kis őrház, az őr jeladó lámpája, a vörös lobogó és mást beszéltek a fák buja lombjai, amint csöndesen ringatta őket a langyos őszi szellő.

Minden élő és élettelen tárgyban benne volt az a rejtelmes, az a sejtelmes, az a félig alélt, de oly édes zsibbadtság, amely ismeretlen, kellemes remegésbe hozta a lelkét.

Misztikus félhomály terjengett a kocsi belsejében, amelyben csak ők ketten voltak. A tetőről bágyatag világosságot szóró lámpa odatüzött Zsolnay arcába, amely még a rendesnél is halványabb volt, csak szemeinek kitágult pupilái tüzeltek abban a fehér arcban.

Tán rá is elragadt a tartózkodás, ami abból a fiatal nőből kisugárzott. Ott állt Margit mögött és nézett megbűvölve, neki azonban nem az szerzett gyönyörűséget, amit künn látott.

A fiatal asszony hirtelen visszafordult a férjéhez, aki e pillanatban keresztül nyúlt a felesége válla fölött és lebecsátotta a függőnyt.

- Már megelégte? hisz olyan szép...

- Oh, igen, elragadóan szép az én Margitom. Rajta kívül nem látok, nem nézek senkit, semmit.

Az apró kezek megremegtek a szenvedélyes szorítás alatt, amelylyel ajkához emelte Zsolnay gróf.

- Mi bajod? úgy remeg a kezed, úgy remeg egész tested...?

Margit alig hallhatóan felelt:

- Nem tudom.

Mind a két karjával átölelte, szinte fulladozó hangon súgta a fülébe:

- Hisz imádlak... Hisz szeretsz.

Az a lágy, behizelgő hang volt ez, amely úgy bele tudta magát lopni abba a fiatal szivbe és amely most is mosolyt varázsolt azokra a szép ajkakra.

- Hát mondd, hogy szeretsz te is; mondd, hogy az enyém vagy. Mondd!

- Igen.

Az ajkai reszkettek; remegett egész teste. Édes félelem volt ez: félt attól, akinek mindemellett maga simult kebléhez. Alig hallhatóan ismételte:

- Igen.

Mivel a függöny le volt bocsátva, nem láthatták a gyorsvonatot, amely az első megállónál beérte és elrobogott az ő személyvonatuk mellett.

Mint valami leszaladó csillag, úgy villant meg a tovaröpülő kocsisornak a végére akasztott piros lámpa.

Ezt se látták.

Ezen a vonaton utazott Baán Miklós Bécs felé.

IV.

Amiket Csutor Mihály felesége elregélt a gazdájuk multjából, az teljesen megfelelt a valóságnak. Házaselete szerencsétlen volt a szegény embernek.

Felesége halála után, akit imádott s aki felől csak később tudta meg a kétségbeejtő igazságot, hogy nem szereti őt, teljesen visszavonult és csakis egyetlen gyermekének élt.

A két tagból álló család pár év multán egygyel megszaporodott: a derék gyáros magához fogadta egy barátjának és távoli rokonának apátlan, anyátlan árváját.

Darvas Domokos egészen elszigetelte magát ebbe a parányi családba, amelyet ugyszólván szűzies mivoltában tudott megőrizni a korszellem sokféle miazmái ellen.

Tizenhároméves volt Baán Miklós, mikor új otthonába került. Az apja szobrász volt s mint a hírnévre utazó individuumok rendesen, hangzatos nevén kívül egyebet nem hagyott árvájára.

Szomorú sors várt volna a kis Miklósról, ha a gyászszertartás után oda nem lép a szóval szánakozók csoportjába Darvas Domokos s a sok czéltalan jajgatást, amit a gyermek sorsa fölött végbevíttek, ketté nem vágja a férfiasan kimondott szavaival:

- Én magamhoz veszem ezt a gyereket és gondoskodom a jövőjéről.

Aztán magával vitte a gyárba.

- Ne félj semmitől, kis fiam. Embert csinállok belőled. Csak légy jó, engedelmes.

Mikor a fiú egyedül maradt a szobában, szívében azzal a csodálatos valamivel, ami úgy belecsimpajkozott a mellébe, szinte kábultan nézett körül az idegen hajlékban.

Alig fél órája annak, hogy lebocsátották az édes apját abba a mélységes gödörbe, aztán földet hánytak rá; sok-sok földet, hogy tán összezúzta minden csontját a jó apácskának.

Leült a szoba közepén levő asztal mellé és keserves zokogásban tört ki:

- Apa, apa, édes apa!

Ráborult az asztalra és sirástól csukló hangon ismételte:

- Édes, jó apuskám, ugy-e nem igaz, hogy nem jössz többé vissza?

Nem hallotta a fiú, hogy valaki benyitott a szobába és azt a suttogó hangot se hallotta, amelyen az a vékony szavu kis leány megszólalt:

- Marie, regardez ce petit garçon.

- Laissez le; vous voyez donc qu'il pleure.

Ama puffadt ábrázatu, 12-14 éves kis gallus bonne egykedvű feleletével összhangzóan, részvétlenül húzta vissza borzas fejét az ajtóból, ahonnan bekandikált. A másik parányi jószág azonban nem tágitott, sőt beljebb hatolt.

Az apró leányka a zokogó fiú háta mögé állt. Nagy szemekkel bámult rá. Egyszerre fölnyalábolt egy széket, odaczipelte a fiú mellé s fölmászott. Egyik kezét a siró gyermek vállára tette, a másik parányi kacsójával gyöngéden kezdte czírogatni az asztalra borult fejet.

- No ne sirj, kis fiú.

Miklós megrezzent. Visszabámult a csöpp leánykára, aki még egyszer kérő hangon ismételte:

- Ne sirj, kis fiú. Apuska azt mondta, hogy te az én testvérkém leszel, hogy szeresselek téged. Na, ne sirj. Várj csak, majd elhozom neked a Juliska babát, meg még valamit.

A nagy bábut oda fektette a fiú térdére, az asztalra eléje rakott egy csomó főzőedényt, aztán egy kerekeken járó nagy bárányt húzott maga után.

- Nézd, itt a bariska is. Hallgasd, hogy béget.

Megnyomta az állat fejét és az engedelmesen mekegett.

- Hallod? No, most te.

Hát a gyerek akaratán, sőt tudtán kívül ránézett a gyapjas állatra, amelynek bégetéséhez kedves kacagással szekundált a kis leány és vígan ismételte:

- Na, most bégetesd te.

Margitka öt éves volt, Miklós meg tizenkettő. De hát mégis csak az volt a neve ennek is, hogy gyerek.

Fél óra se telt belé és együtt játszott a fiú a kis leánynyal.

Igy száritotta le az a parányi picziny az árva első könnyeit.

Csodálatos volt az, hogy a kis Miklós ezen az éjszakán nem álmodott a megsiratott édes apa felől, hanem Margitka jelent meg előtte, aki akkora keserűséget okozott neki álmában, hogy a fiúcskának, mikor fölébredt, egész nedves volt a vánkosa a sirástól.

Másnap azonban fényesen meg lett czáfolva ez a csunya álom, mert a piczi leány éppen annyi szeretettel bánt vele, mint első alkalommal.

Kezdetben önkénytelen, ösztönszerű volt a hála a fiú szívében, de hova hamarabb mind tudatosabbá lett nála az elismerés, amely idő multán olyan szeretetté nőtte ki magát, amelynek csak egy természetes fokozata van s ez a szerelem.

Husz éves volt Baán Miklós, mikor ragyogó arczczal és az okleveleknek valódi diszpéldányával beállított nevelő apja dolgozó szobájába.

Jóizü mosolylyal veregette vállát a derék öreg. És mosolygott az a bűbájos szempár is, mikor szerencsét kívánt neki. Ez az édes tekintet volt az ő vezércsillaga már ettől a perctől fogva.

Tudta, hogy szegény fiú; de munkával, szorgalommal meg lehet szerezni, amire szüksége van.

Belépett a gyárba, miután egy évig tartó tanulmányutat tett. Csakhamar jobb keze lett Darvas Domokosnak.

Szerelemről soha se beszélt a fiatal ember Margit előtt. Nem mondta neki, hogy szereti, mert hisz éreznie kell. Tőle se kérdezte soha, ha vajjon szereti-e.

Nem szerethetjük olyan forrón, olyan odaadólag azt, aki nem viszonozza érzelmeinket. A szerelemnek van erre érzéke és a szerelemben van önérzet, hogy nem tolja föl magát ott, ahol nem talál viszonzásra.

Tényekkel beszél az igaz szerelem; szóval bizonygatni, hogy szeret, erre az utolsó gézengúz is képes.

Ezt az elvet vallotta a fiatal ember.

Pár év előtt azt mondta Baán Miklósról egyik társa ott a műegyetemen:

- Nagy idealista ez a fiú; mindig ott valahol a felsőbb régiók közt röpköd, míg egészen kitanul a járásból itt a földön.

V.

»Kedves kis hugom!

Nem szép dolog, amit elkövetek, akkor, midőn az atya ellen leányához föllebbezek.

Stanczi néni, a te megboldogult nagyapád testvére, gyakran tudakozódik ismerőseitől ama kis lányka felől, akit ő csak olyan apró baba korában látott. Tudakozódtam közvetlen a papádtól is, aki rövidesen csak ennyit felelt: »Köszönöm az érdeklődést, Margit leányom jól érzi magát.« De én azt is irtam abban a levélben: »Küldje el hozzám a tavasszal a kis hugomat; ide a birtokomra. Jót fog tenni annak a városi lánykának egy kis friss falusi levegő.« Levelemnek erre a passzusára semminemű választ nem kaptam. Most tehát közvetlen te hozzád fordulok, kicsikém. Nagy örömet szereznél Stanczi néninek azzal, ha kieszközölnéd papádtól az engedélyt, hogy pár hétre lerándulj hozzám. Már öreg vagyok és Isten a megmondhatója, mikor kell itt hagynom ezt a világot. Mégis csak nehezemre esnék, ha úgy halnék meg, hogy ne is lássam egyetlen fivérem unokáját.

Várom leveledet, melyben kitűzöd érkezésed napját.

Ölel és vár

Szerető nagynénéd

Szirmay Konstancia grófné.«

- Szirmay Konstancia grófné...

Egy kedves, előkelő úrnő, amilyeneket például a szinpadon látott; egy olyan aranyos kedélyű nagymama alak.

Aztán elképzelt egy szép falusi kastélyt, a melyben csupa magasrangú egyéniségek tartózkodnak... az ő rokonai...

Tudja Isten, mit érzett a fiatal leány, mikor a grófnénak hozzá címzett levelét elolvasta, kétszer egymásután.

Ujra és újra maga elé varázsolta a kastélyt, a grófi nagynénit és sok-sok másokat.

Hanem aztán szárnyát szegte ezeknek a fantasztikus kombinációknak az a »nem lehet«, amit édes apa olyan szigorún mondott ki, ahogyan soha, vagy csak mentől ritkábban hallotta beszélni.

Mikor azonban kijött az irodából, ahova repeső örömmel vitte be a néni meghívó levelét, Darvas utána nézett az ablakon át s azt mormogta magában:

- Hát most miért szomorítod így meg ezt a szegény gyermeket? S mit tehet róla az az öreg asszony, hogy a fivére anyagi érdekeinek fölládozta a leányát?... Rút önzés volna!

Ismét hehivatta Margitot és megszokott jóságos mosolyával szólt.

- Ird meg a nagynéninek, hogy készséggel tész eleget óhajának.

- Szomorú lesz ez a ház nélküled, Margit.

Elutazása előtt való este tette Baán Miklós ezt a megjegyzést, amikor rendes szokás szerint vacsora után négykézre játszottak a fiatal leánynyal.

- Minden nap fogok neked irni.

Jól talált Margit, mikor aféle szinpadí herczegnőhöz hasonlítá a nénit. A 75 éves agg nő minden ízében arisztokrata volt és e mellett nő, azaz tetszeni vágyó, kaczer, aki daczára annak, hogy testi ereje már-már cserben hagyta, még mindig volt benne annyi lelki rugékonyság, hogy terveket, sőt ártatlan ármányokat szőjjön. És hogy idecsalta e gyermekeket, erre nemcsak a szíve ösztökélte, de serkentette az a mellékgondolat, hogy kiszakítsa a polgári körből azt, akinek ereiben az ő vérükből is folyik.

Szirmay grófné kastélya a környék előkelőségének gyűlhelye és főleg mióta a szép Margit itt tartózkodik, sok süldő mágásocska megfordul a háznál.

- Igazán kedves és végtelenül naiv gyermek ez az én kis hugom; nem találod, Anta? - mondta az öreg grófné egy délután, mikor a fiatalok a parkba széledtek s ő egyedül ült az erkélyen Rétháty bárónővel, aki férjétől való elválása óta minden nyarat ama kis birtokon tölt, mely rövid sétálásnyira esik a grófné jószágához.

A kérdezett mosolygott:

- Nem tagadhatom, édes tanti, hogy engem meglepett ama kis rokonunk. Én egy benszülött, telivér fővárosi leánykát vártam, abból a generációból, akik 18 éves korukban ármányos keresztkérdéseikkel zavarba ejtik a férfiakat és szabad modorukkal pirulni kényszerítik az éltesebb nőket is. Margit a szó legszebb értelmében fiatal leány.

Vidám, kaleidoszkopszerűn változó élet uralkodott a grófné házánál.

Utóbbi levelében, amit Darvashoz irt leánya, egész elragadtatással említette, hogy milyen jól telik ideje. Megjegyezte azonban, hogy betetőzné boldogságát, ha mindezt a jó apus és Miklós társaságában élvezhetné.

Fogadott testvérének is irt csaknem naponta.

Levelei igazi gyermekes őszinteséggel voltak fogalmazva, a legapróbb részletig beszámolt mindenről, ami itt történt. Leirta a szandolin-partikat, melyeket a kastély előtt elterülő tavon rendeznek; délután lawn-teniszeznek és az urak footballt játszanak. Ebben Pipi báró (Felkay Fülöp) a főmester. A szandolinozásba Toto gróf (Turkóy Tódor) unokafivére vezette be. Már lovagolni is tud. Ebben Nusi (Lividay Bernát báró) volt az oktatója.

»Mind jó és vidám fiatal emberek. Olyan bohók, annyira ugrifülesek, azt várná tőlük az ember, mihelyt belépnek a szalonba, elkiáltják, hogy: »kolon.« Valamennyi egy-egy előtánczos szüntelen.«

Mikor befejezte a levelet, melyben a főnntebbieken kívül minden új ismerőst elősorolt, eszébe ötlött, hogy egyről nem tett említést. Arról a fiatal férfiről egy szóval se emlékezett meg, aki mintegy öt nap előtt tette első látogatását a kastélyban s azóta mindennapos vendég itt. Birtoka alig félóránnyira fekszik innét s rendesen lóháton szokott átjönni. A nők feltűnően foglalkoznak vele s a fiatal urak szinte kegyelettel veszik körül.

Zsolnay Ervin gróf nevét kifeledte a leveléből.

Következő tudósítását a szokottnál sokkal nagyobb időköz előzte meg. Ez a levél fölötté rövid volt. Nem volt több mondani valója. Most is az történt vele, ami a múlt alkalommal, legujabb ismerősével: Zsolnay grófról ismét hallgatott. Elfeledte megírni az ő gyermekkori barátjának, hogy a gróf most már állandó társa a lovaglásban, minden délután együtt játszanak négykézre és ha gyalogsétákat tesznek, rendesen Zsolnay Ervin szegődik hozzá.

Egy doboz érkezett Darvas kisasszony címére.

Nagyon kedves meglepetés rejlett benne. Miklós egy szép virágcsokrot küldött neki születésnapja évfordulójának alkalmából.

Margit azonnal vízbe tette a virágokat s odahelyezte szobájának a parkra néző nyitott ablakába.

A szoba az emeleten volt. Két oldalról azonban lejtőn lehetett följutni a parkból a két ablakig, mely szögletet képezett.

Margit szinte összerázkódott arra a váratlanul megcsöndült hangra, amely fölrezzentette merengéséből.

- Jó reggelt.

Halkan viszonzta a köszöntést.

- Amott szálltam le a lovamról, mert megpillantottam magát az ablaknál. Ugy el volt mélyedve kedves foglalkozásába, hogy bizony már jó ideje állok itt, anélkül, hogy meg mertem volna szólítani.

Zsolnay Ervin bal kezében tartotta kalapját és lovagostorát, a másik kezét Margit felé nyújtotta.

A gróf tekintete a virágokra esett. Egy szóval se tudakozódott eredetük felől; annál különösebb volt hát a hang, amely valósággal olybá tűnt föl, mint akit kényszerítnek a válaszra.

Rokonom... fogadott testvérem, Baán Miklós küldte...

Nem sokat bizott volna magába Zsolnay Ervin, ha e szó: »rokon«, »fogadott testvér«, zavarba ejti; a gróf pedig meglehetősen önhitt volt.

- Szereti a virágokat? - kérdezte egy-két másodpercnyi szünet után, azon a behizelgő hangon, amelyhez annyira értett.

- Nagyon szeretem.

Zsolnay megvárta, amíg Margit kijött szobájából és vele együtt lépett a terembe, ahol már nagy számban verődtek össze a vendégek.

Nem egy volt a fiatal és élteesebb urak közt, akik irigy szemekkel nézték, hogy Zsolnay Ervin gróf foglalkozik legtöbbet a bájos szőke leánykával, azzal a kékszemű Loreley-el.

És a virágtartó a fiatal leány ablakában napok multán se ürült ki. Amazok már rég elfonnyadtak ugyan, (jó Isten, hisz olyan rövid élete van a virágnak!) de került helyükbe más minden reggel.

Remek példányok voltak, amilyeneket csak Zsolnay gróf műkertésze tudott produkálni.

Hosszu tekintettel elmerengett rajtuk az a mély tűzü szempár. Nézte, nézte, amíg a színek összefolytak szemei előtt.

Megkáprázott tőlük a látása; az illat elkábitotta.

Jól esett ez a nem látás, édes volt ez a bódultság.

Ama különös mámor volt ez, ami ugyszólván kiragadja az embert saját énjéből és szinte szárnyakat ad lelkének, amelylyel egy szempillantás alatt átröppen abba a másik világba, amely kizárólag az övé. Egy olyan világ, hol úgy történik minden, amint ő akarja, ahol az ábrándok mérhetlen birodalma kápráztatja szemeit.

VI.

- Ha szabad kérdeznem: mi célod van voltaképen mindazzal, amit cselekszel, kedves öcsém? Csak hárman voltak az erkélyen: Szirmay grófné, Rétháty Anta bárónő és Zsolnay gróf, aki a korlátra támaszkodva, már jó ideje szótlánul révedezett a parkon.

Ott lenn lawn-tennist játszottak.

- Ismételje meg kérdését Stanczi néni, mert Ervin aligha hallott egy szót is.

Anta föltevése valónak bizonyult. Az újból történt megszólításra szinte fölriadt Zsolnay. A vér arczába csapott. Látható zavarba jött, annyira, hogy még az élénken villogó szemei is elvesztették vakmerő kifejezésüket.

- Mi a célom? Szerelmes vagyok, édes néném.

- Ez egészen normális állapot nálad; de én valami rendellenes tüneteket érzek és ez tesz kíváncsivá.

Erélyesen felelt Ervin, de emellett olyan izgatott volt, hogy szinte akadozott a szava:

- Szerelmes vagyok, nagynéném.

- Ismétlem, hogy ez nálad tágértelmű, kitérő válasz, ami éppen semmi mentségül se szolgál arra, hogy körülbelül két hét óta nap-nap mellett csokrokat küldesz az én kis unokahugomnak, tüntetőleg csakis vele foglalkozol; ez olyasmi, aminek magyarázatát kell kérnem.

- Szerelmes vagyok édes néni; mondom harmadszor, negyedszer, ötödször és ismétlem százszor. Szeretek olyan mély és igaz szerelemmel, amely eltart egy életre.

Rétháty bárónő a székháttámlányába vetve fejét, hallgatta a párbeszédet; de már nem fojtotta el észrevételét, amiből gúny csengett ki:

- Kissé hosszú határidőt szabsz, kedves Ervin.

- Légy meggyőződve, hogy be is fogom tartani. Édes Stanczi néni, kérlek, légy közbenjáró Margitnál. Mondd meg neki, hogy szeretem őt és ha ő is úgy akarja, megkérem kezét az atyjától. Mondd meg neki, hogy lelkemnek nem lesz más gondolata, gondolataimnak nem lesz más célja, mint az ő boldogsága.

- Na, elmélkedj még e fölött. Ne siessük el a dolgot.

- Ellenkezőleg; ha már kimondtam, ami a szívemen van, végezzünk mentől előbb. Beszélj még ma; beszélj azonnal Margittal. Boldogságom a te kezébe van bízva.

Mikor Zsolnay elhagyta az erkélyt, az öreg grófné nála jóízűnek mondható kacagásba tört ki.

- Igye ni! Szépen kiugrattuk a nyulat a bokorból. Ebből az alkalomból olyan ügyetlen volt az én don Juan öcsém, hogy úgy hallgatott volna, mint valami szerelmének első korszakát élő kis leány, ha sarokba nem szorítom. Hát nem értek én máig is a szívügyekhez, mi?

Rétháty bárónő nagy szemeket meresztett:

- Tréfálsz, Stanczi néni?

- Mennyiben tréfálnék? - kérdezte komoly hangon.

- És te elfogadható partinak tartod Margitra nézve Ervint?

- Még pedig mennyire annak. Fiatal, alig 30 éves. Előkelő, gazdag...

- Gazdag, mert Isten kegyelméből újra rászállt az a szép örökség atyai nagybátyjáról. De nyilvánvaló az is, hogy atyai örökségének s ezenkívül más két tekintélyes vagyonnak a nyakára hágott.

- Édes Istenem, mutass nekem egy férfit, akit már 18 éves korában nagykorúsítottak, amint ez Ervinnel történt, vajjon másként élte volna-e le kamasz és legényéveit, mint ő. Ilyen lehetett fiatal korában az én boldogult férjem, ilyen a tied.

Keserű mosolylyal vágott szavába Anta:

- Csak nem szántál ennek a szegény gyermeknek az enyémhez hasonló sorsot?

- A fölfogás gyúrja át életünket olyanná, a milyen. Te mindig túlkövetelő voltál. Nem birtál elnéző lenni és nem hunytál szemet ama ballépésekre, amiket férjed...

Hevesen esett szavába:

- Hagyjuk ezt, néni. Ne bolygassuk a multat. Az én csalódásom a legtragikusabbak közé tartozik.

- Mert, amint mondom: túlságosan sokat követeltél. Végre is Ervin azt mondja, hogy ez a szerelem egészen átalakította őt; hát ez is meglehet. Gazdag. Pozíciót biztosít a felesége számára és ha Margit valamennyire eszes asszony lesz, bizonyára sokkal kellemesebbnek fogja találni az életet egy eféle gentleman oldalán, mint ha valami középosztályu iparossal turbékolja le életét.

- Amint én ismerem ezt a fiatal leányt, erős meggyőződése, hogy tudva azt, amiről sejtelve sincs, mindenesetre az utóbbit választaná. Nem tagadom, hogy van bizonyos foka a férfi könnyelműségének, ahonnan még visszatérhet a tisztességes útra; de a léhaságnak az a lejtője, amelyre már süllyedt... Az ilyen embernek vagy soha se kellene megnősülnie, vagy ha már mindenáron házasodni akar, vegye el valamelyik szeretőjét.

Megint valami rávalló, tartalmatlan észrevételt tett az öreg nő.

- Szalmatűz ez is, Stanczi néni, mint akármelyik viszonya volt. Légy könyörületes ahhoz a gyermekhez s tudva amit tudsz, ne tedd boldogtalanná.

E szavai után Anta magára hagyta Szirmay grófnét.

Amint a matrona egyedül maradt, fölkelt helyéről. Kihajolt az erkélyen. Tekintete Margitot kereste az alatt labdázó fiatalok közt. Éppen ekkor ütötte ki a labdát, miközben szemei a nénire estek. Intett, hogy jöjjön föl s a fiatal leány nyomban engedelmeskedett.

Szirmay grófné, leszámítva azt a külső mázt, egy teljesen tartalom nélkül való teremtese volt az Istennek.

- Nagy szerencse ért, gyermekem.

Ezzel a banális közhelylyel fogott beszédébe, amit a fiatal leányka már a bekezdésnél szemlélve hallgatott, miközben úgy reszketett ott belől a szíve, mint a gyöngé száján rezgő falevél.

Még be se fejezte mondókáját Szirmay grófné, Zsolnay lépett az erkélyre. Tovább nem türtőztethette magát. A grófnak ijesztően halvány volt az arcza, de szemcsillagai úgy fénylettek, mint a lázbetegéi.

Szinte bizonytalan léptekkel közeledett Margithoz.

Az öreg grófné úgy vélekedett, hogy jelenléte e pillanatban nem föltétlenül szükséges. Észrevétlenül elosont az erkélyről.

Jóideig nem találta meg a gróf a szót, amit ehhez a mozdulatlanul álló, igézetesen ártatlan gyermekhez intézzen.

Végre gyöngéden megfogta a kezét és alig hallhatóan suttogott:

- Boldogságom, életem ajkának mozdulatától függ. Mi a válasza?

A kis kéz megremegett az övében, a nedves szemek lezárultak; csak a pillák rebbentek alig észrevehetőleg és csupán az orcái voltak pirosabbak egy árnyalattal, mint rendesen.

Ennyi volt és semmivel se több. Micsoda ékesszólás volt ebben!?...

Hát ez az az uj, az az ismeretlen, elbódító valami, aminek varázsa áthatotta Zsolnay Ervint. Ez volt az a delejes erő, amiről azt állította a hirhedt világfi, hogy uj emberré alakította ez a tiszta szerelem..

VII.

Garmada számra érkeztek a levélbeli szerencsekívánatok, mihelyt nyilvánosságra jött a hír, hogy Darvas Domokos szép és szeretetreméltó leányát eljegyezte Zsolnay Ervin gróf.

A közelebbi ismerősök személyesen jöttek gratulálni.

Tény azonban, hogy úgy maguk közt mindannyian megtették észrevételeiket arra nézve, hogy nagy bátorság kell hozzá e hirhedt világfira bizni olyan tiszta, ártatlan gyermek sorsát, amilyen Margit.

De hát ki mert volna csak egy szóval is rést törni azon a khinai falon keresztül, amit a gyáros megközelíthetetlen volta emelt.

Igy hát nem a külső befolyás, de saját megokolhatlan ösztöne volt Darvas Domokosnak, mikor előbb tagadó választ adott a grófnak és csak akkor változtatta meg első elhatározását, mikor Margit odasúgta olyan hangon, ami a szíve kellős közepéből jött: »De hisz én is szeretem őt. Hát nem akarod a boldogságomat?«

Hogy ne akarná! Hiszen ezenkívül egyebet se akar.

Az apa nem tett több ellenvetést.

Miféle oka is volna erre annak az embernek, aki úgy elzárta magát a külső világtól, hogy halvány sejtelve sem volt Zsolnay Ervin gróf viselt dolgairól.

Szirmay grófné egy hatoldalas ajánló levelet küldött a kérővel; s ami ennél sokkal hathatósabb ajánlás: Margit szereti; a boldogságát tette függővé attól, hogy a gróf felesége legyen.

Pár nappal esküvője előtt, búcsúlátogatást téve, ahhoz a családhoz is elment Margit, ahol egykori angol gouvernanteja, miss Wippingstock volt alkalmazva. Itt a leánykák még legkezdetén voltak az angol nyelvnek s alig bírták összetákolni azt a rövid mondatot, hogy a miss volt növendéke, Darvas Margit menyasszony.

Wippingstock kisasszony már a bekezdésnél közbehadart:

- Oh, hisz ezt én már rég tudtam. Ez nem is lehetett másképp.

A miss egy barátságos mosoly által valamivel kerekébbre gömbölyítette az ő hosszú ábrázatát, mikor Margit feléje közeledett és élénken ismételte anyanyelvén:

- Sok szerencsét, édes gyermekem, sok szerencsét, sok szerencsét! Vőlegénye igazán derék ember, oh, igen, Mikloasz ur kitűnő férj lesz.

Margit sietett helyreigazítani, hogy nem Miklós az ő jegyese.

Nem engedte kiegészíteni mondatát, közbecsattant:

- Óh, Mikloasz úr kiváló ember. Én régesrégén tudtam: mennyire szereti a kis Margitot. Lehetetlen volt azt észre nem venni.

A fiatal leányt bosszantotta ez a félreértés, amit a bőbeszédű Wippingstock kisasszony nem engedett helyreigazítani. Néhány obligát szó után otthagya a miszt.

Kimondhatatlanul bántotta az, hogy miért nem akarja megérteni az angol kisasszony, hogy aki őt szereti, aki férje lesz, az Zsolnay Ervin és nem...

Miklós...?

Igaz, hogy őszintén szereti őt a jó Miklós, mint egykori játszótársát, mint testvérét és ő is meleg vonzalommal viseltetik hozzá, sőt volt idő, amikor azt hitte, hogy senkit se szerethetne jobban és viszont őt se szeretheti senki igazabban, mint az a jó Miklós... De hát van az övéből forróbb, odaadóbb szeretet is.

Amint a fogat, amelyen Margit egy nagynénje kíséretében látogatásait tette, begördült a gyár udvarára, a szép menyasszony jegyesét pillantotta meg a lépcső följárata előtt.

Zsolnay ragyogó arczzal sietett arája elé s mialatt lesegítette a kocsiról, panaszos hangon súgta fülébe, hogy minden percet, amit Margitja nélkül tölt el, olybá tekint, mintha életéből szakítanának ki egy darabot.

E pillanatban jött ki az irodából Miklós. Átment a gépházba. Csak távolból, közömbös kalapemeléssel üdvözölte a hazaérkező fiatal leányt.

Amint Margit egy tekintettel utána nézett s aztán elfogadta vőlegénye karját, önkénytelenül eszébe jutott Wippingstock kisasszony téves állítása.

Hogyan lehet így félremagyarázni az érzelmeket...?!

*

Hogyan lehet így félremagyarázni az érzelmeket!?...

Tán ugyanez a kérdés vetődött föl alig néhány nap elteltével annak a fiatal férfinak a lelkében, akivel a gyorsvonat e percben röpült el ama kocsisor mellett, amelyben Zsolnay gróf és fiatal felesége indul új élete elé.

Kibámult az üveglablakon, amelyhez odanyomta forró homlokát úgy, hogy a vonat gyors robogása közben szinte megrázkódott az agyveleje.

Közel két hónapig ura volt az érzelmeinek és ma este - éppen vele szemben - majd elárulta magát. Pedig valósággal büszke volt rá, hogy egy hétig tartó kínos-keserves szenvedés árán, amit Margit váratlan eljegyzése zúditott rá, képes volt annyi lelkiere szert tenni, hogy szívélyesen kezet nyújtott a leánynak, kezet fogott a jegyessel is és azzal a színésztehetséggel, amit bennünk az élet csalódásai fejlesztenek ki, elmondta a banális közhelyet:

- Fogadd szerencsekívánatomat.

Kemény megpróbáltatás volt.

Megküzdött vele. Sőt tiszta meggyőződés szerint cselekedett, mert hisz egész őszinteséggel mondhatta el:

Légy boldog azzal, akinek mézes szavára jobban elhitted, hogy tied a lelke, mint annak, aki egy egész élet tényeivel bizonyította volna ezt be előtted. De hát te is csak asszony vagy, aki szívesebben hallgatja az ámtás virágos nyelvét, mint a kevés szavú igazságot.

Légy boldog!

A szerelemben is legyen önértet.

Évekig simult lelke e szép ábrándhoz... És egy nap, egy óra, egy idegesen gyors pillanat elég-séges volt arra, hogy a férfi erős akarattal visszaparancsolja a tévútra került együgyű szívet.

Parancsolt a szívének. Szót fogadott a szíve. Ő nem idealista. Nem fog világfájdalmaskodni, mint a banális regényhősök.

Baán Miklós visszarántotta fejét a hideg ablaküvegről, amely már egészen áttüzesedett égő homloka alatt. Kezét végighúzta homlokán, mintha így akarná letörölni emlékezetéből a sok badarságot, amelyet a bolond fiatal vér rótt föl oda.

Egykedvűen tekintett szét a kocsiban. Az utasok mind aludtak. Milyen irigylendő egy ilyen nyugodtan szunnyadó ember.

És tán valamennyinek megvolt a maga regénye, míg aztán belátta, hogy a leghálátlanabb dolog valakinek a szívével gondolkozni.

Lesz ő belőle is ilyen hétköznapi ember, aki nagy vagyonra tesz szert és csak olyan vágyakat enged magában lábrakapni, amiket pénzen meg lehet vásárolni.

Baán Miklós hátravetette fejét. Lecsukta szemhéjait. Hadd álmodják első sorban arról az új életről, amelyet ezután fog kezdeni...

Idegesen szökött föl helyéről. Mély vágások rajzolódtak szemöldökei közé.

Hát ez se sikerült!?...

Görcsösen szorultak össze ajkai.

Örültség! Előre akart álmodni, előre a messze jövőbe, - és visszaálmodott, vissza a távol multba.

És álmodott olyan éberén és látott alakokat, annyira élethűeket, hogy még szavukat is hallotta.

Visszaálmodott a multba.

»Ne sirj, kis fiú...«

És látta az apró szőke leánykát... Látta ettől a perctől életének különböző fázisain át.

Bolond hallucináció!

Hát a kis fiú sirt, mert ez előjoga a gyermeknek és mert a kis fiút veszteség érte. A férfi nem szokott sirni, - és a férfi nem is veszített semmit...

Kiment a kocsiból kiszögellő folyosóra.

Éleset füttyölt a gőzgép. Sűrű felhők mögé dugta el fejét az a nagy villamlámpa odafönn az égboltozatán. A vonat belefutott a fekete éjszakába.

VIII.

- Szabad?

- Ah, maga az, Lénárdy báró.

A szalonba lépő csinos fiatal férfi mély meghajlással fogadta el Rétháty bárónőnek feléje nyújtott kezét, aki az ajtón hallatszó kopogásra fölhagyott a zongorajátékkal.

- Nem tudom: nem nevez-e tolakodónak, ha élek azzal az engedélylyel, amelyet a múlt tavasszal, (hosszú sóhaj után mondta ki) május 18-án adott?

Helylyel kínálta. Gyöngye mosolylyal szólt, de keményen hangsúlyozta szavait:

- Azzal élhet. Hol járt mindenütt?

- A pórul járt szerelmesek Mekkájában, Afrikában.

- Gazdag zsákmánynyal került vissza?

- Csak egyetlen veszedelmes dúvadat nem birtam elejteni, bárónő: szivemben annak a fulánkját, hogy maga nekem kosarat adott. Folyton-folyvást a fülemben csöng az a halálos méregcsöppekből összeszűrt körmondat: »Maradjunk jó barátok; eddig, de ennél több soha.«

Nem fogom átlépni e szabadalmat, csak ez egyetlen kérdés erejéig: ha most megismételném az akkor elmondottakat, most is hasonló választ adna?

- Most is.

- Látja bárónő, én akkor arra a szűk korlátok közé szorított föltételre, fölháborodva hagytam el az országot is. De mikor távol voltam innét, mikor még attól is meg voltam fosztva, hogy láthassam magát, iszonyu lelkivergődések után így szóltam magamban: »Hát csak fogadd el ezt a fagyos kondíciót; elvégre még ez is jobb, mint...«

- Most a birtokán marad?

Lénárdy erre a közbeszólásra szomorú tekintettel vetette szürke szemeit a szép Antára. Hosszú sóhajlás előzte meg feleletét:

- Itt töltöm a nyarat.

- Új szomszédokra fog bukkanni.

- Kikre?

- Zsolnay Ervin. Tudja, hogy megnősült?

- Sőt már ismerem is a feleségét, akit úgy félt, úgy őriz az ön unokafivére, mint kincsét a mesebeli sárkány.

- Mikor ismerkedett meg vele?

- A télen Corsika szigetén. Mert ott is megfordultam világméretű körutamban.

- Járatos volt Zsolnayékhoz?

- Csupán egyszer jöttünk össze, dacára annak, hogy ugyanazon szállóban laktunk; de Ervin ez egyszeri találkozás alkalmából is olyan szemeket vetett rám, amiből azt értettem, hogy inkább kíván a pokol közepébe, mint bebocsásson abba a mennyországba, ahol ők ketten residálnak.

- Most is meglehetősen maguknak élnek itt a birtokon. Egy-két bizalmas ismerőst kivéve senki se jár hozzájuk.

- Vettem észre.

- Hát mégis...?

- Igen, mégis megadatott az engedély részemre, hogy tiszteletemet tehessem úri házánál. Ez valószínűleg a közvetlen szomszédság kényszere. A napokban kilovagolva, az erdő és a rétek közötti Pál hidján találkoztam Ervinnel. Nagy csodára egyedül sétalovagolt.

- Mert megérkezett az apósa és Margit bizonyosan nem akarta egyedül hagyni az atyját. Nos, és meghívta magát az unokafivérem?

- Meg. Bárónő! micsoda változaton ment át az a kastély, mintha fölépülése óta apáczaklastrom lett volna.

- Olyan gyökeres ujitások mentek ott végbe, amilyeneket az az ember szokott eszközölni, aki tökéletesen szakítani akarván multjával, kipusztít minden kétes értékű tárgyat, abban a meggyőződésben, hogy ezzel együtt ajtót csukott a mult mögött.

- Ez valószínű is.

- Azt hiszi? - kérdezte kétkedő mosolylyal a bárónő. - A szobákban még ott verődnek vissza a most elhangzott kétes értékű szavak; még ott imbolyog árnyéka az alig kisuhant alakoknak, sőt ott terjengnek azok a bizonyos illatszerek, amiket azok használtak. És telítve van a légkör az elégetett száz és száz levélnek a bűzével. A füstjük kiszáll a kéményeken, az ablakokon keresztül oda, ahol a természet laboratóriumában a levegő milliárd alaku terjengős testévé boncsolódik szét és következik a proccessus, mikor ez a miazmás levegő visszakerül a tüdőkhöz, ugyanabba az egyénbe, akiben még mindig maradhatott annyi fogékonyság, hogy az atomok új életképességet nyernek.

- Szóval a bárónő nem hisz a mi Saulunk átpálosodásában.

- Nevezze asszonyi szívósságnak, megrögzöttségnek, de én bizony nem hiszek.

- És nem látja bárónő azt a boldogságot, ami fészket vert abban a kastélyban? Valósággal két boldog gyermek, akik közül bajos volna megállapítani, hogy melyik a nagyobbik.

- Tudja milyen hatással van rám ez a fiatal asszonyka? Mint mikor ölünkbe kapunk egy gyermeket és elkezdünk vele körben forogni. A kis bohónak egészen elszédül a feje, az öntudata elvesz; de e mellett mosolyog az ismeretlen, kellemes érzés fölött. Hát ilyen szédületes keringés annak az asszonykának látszólagos boldogsága.

- Ön túlságosan szkeptikus. És ha - tegyük föl - így volna, mit gondol, mi történik, ha egyszer eloszlik a mámor és a fejecske kipihen a bódultságot...?

- Ha érzéketlen, üres szívű asszony, követi Stanczi néni példáját.

- Másutt keres kárpótlást?

- Ezt csak a rossz nyelvek fogták a nénire; de egykedvűn vállat von. Ha azonban olyan, amilyennek én ismerem, nagyon boldogtalan lesz.

Amint Lénárdy búcsúzott Antától, a bárónő szívélyesen szólt utána:

- A viszontlátásra ma délután Zsolnayéknál.

Épenséggel nem nagyított a báró, azt állítva, hogy varázsszerű változáson ment át a Zsolnay-kastély.

Hangulatkeltő volt ott minden. Valamennyi szobát újra rendeztette a gróf. Volt rá oka; mert hát különös lett volna elnézni azt a bájos fiatal asszonykát egy-egy olyan kereveten, zsöllyében, amellet az asztal mellett, ahol a modern Phrynék, a 19-dik század Hetairái hangoztatták triviális élceiket; ahol bodor füstöt eregetve cigarettáikból, dohányizü csókokat váltottak azokkal, akik éppen rászomjaztak ezekre a csókokra.

Orgiák, bachanaliák színhelye volt ez a szobasor, ahol minden egyes bútor, egy-egy homályos zugban megbujt kerevet jóformán annyit regélhetne, mint akár azok az antik butorok a Caesárok termeiben.

Eh, garçon élet! Ehhez hasonlót folytat ezer és ezer férfi legénykorában.

El kell törülni még nyomait is - és ezzel vége.

Ilyen tiszta angyal egyetlen szárnycsapásával uj légkört fog itt teremteni.

Lelkesítette a gondolat, hogy azt a szüzi ártatlanságot ülteti arra a trónra, amely a viharos mult omladékain épült.

Mielőtt a vendégek megérkeztek, Zsolnayék hármacskán sétálgattak a kertben.

Margit, férje karjába öltve kezét, boldogságtól ragyogó arczczal mutatta be atyjának a szemkápíráztató rózsáligetet, amit Ervin az ő számára teremtett a park egy részében.

Édesen csevegett a szép asszonyka, kinek báját nagyban növelte az az elégyűltség, ami egész lényéből kisugárzott.

A csodaszép virággyűltvények után megmutatta apusnak számtalan fajtájú madárkáját, azt a két remek papagályt, amelyek a közeledő léptek neszére büszkén csapták félre piros kontyukat.

A fiatal menyecske összeecsucsortotta ajkait és enyelegve szólt:

- Bohó! Kokó!

Visszarikácsolt az egyik:

- Margit! Margit! Szeretlek! Szeretlek!

Csók-czuppanásokat utánzott.

Innét hamarosan elvezette atyját a grófné.

Margit már sokat kérdezősködött Miklós felől: miért nem jött el? hogy van? Mikor jön Zsolnaházára?

A gróf csak most tudakozódott apósa nevelt fiának hogylétéről.

- Nos, és nem szándékozik még megnősülni? Majd keresünk neki egy jó partit: valami gazdag leányt, esetleg egy vagyonos özvegyet. Hiába, üzletembernél tekintettel kell lenni arra is, hogy mi jár a kézzel, a melyet...

- Vannak kivételek; - vágott veje szavába komoly hangon Darvas.

- És Miklós, elhiheted, mindenben a kivételesekhez tartozik; - egészítette ki Margit.

Vendégek érkeztek.

Rétháty bárónő szívélyesen üdvözölte Darvast és ez őt viszont.

A parkban maradtak.

Anta az öreg gyároshoz szegődött. Bemutatta neki Lénárdyt, akivel egy ideig beszélgettek.

- Mit mondott önnek a báró? - kérdezte Anta, mikor újra kettősben sétáltak Darvassal.

- Hogy mennyire szeretik egymást a fiatalok.

- Óh ebben nem túlozott. Ez itt Philemon és Baucis hajléka.

A gyáros egy ideig szótlanul haladt a bárónő oldalán. Aztán egész önkénytelen nyíltsággal mondta azon a mélabús hangján:

- Szép, szép; de tudja Isten... van valami, ami hiányzik, ami... valami, ami sok, valami, ami kevés... Nekem olybá tűnik föl az egész, mintha itt boldogságdit játszanának... Játék minden komoly alap nélkül.

Mikor kimondta, megbánta; vagy tán akkor vette észre, hogy saját maga előtt is rejtegetett gondolat csúszott ki a száján.

- Margit! Margit! Szeretlek, szeretlek!...

Nagyokat rikkantott a papagály, amint a bárónő és Darvas elhaladtak az állványa előtt.

IX.

Szirmay grófnő gyöngékedett, még pedig oly mértékben, hogy a rokonok és ismerősök a matróna közeli haláláról suttogtak. Nem volt fekvő beteg, sőt vendégeket is fogadott, akik szokatlanul nagy számban látogatták a grófnét, tudva azt, amit maga a beteg nem is sejtett: hogy napjai már meg vannak számlálva. Máskülönb is a Szirmay-kastély volt a környék intelligenciájának gyűlhelye.

Egy délután, amint Zsolnay a néni parkjában sétálgatott Lénárdy Viktorral, a báró ezzel a kérdéssel fordult társához:

- Ugyan Ervinkém, mondd meg: miféle bájital birtokában vagy te, hogy így magadhoz tudod lánczolni az asszonysziveket? Adj nekem egy csöppet ebből a csodaitalból, egész életemre hálás leszek irántad.

- Tán még mindig szereted azt az én bölcsekedő unokanővéremet?

- Amig csak élet lüktet bennem.

- Meg nem foghatom: hogyan szerethet valaki olyan asszonyba, aki egyebet se tesz, mint filosofál?...

- Ugy beszélsz, mintha a te feleséged valami tudatlan liba lenne. Okos asszonyka az, barátom és fiatal korához képest olyan tág látkörrel bír...

- Amelyet nem tapasztalatai nyomán, de holt betűk segítségével szélesbit. Tudod mit műveltünk, mialatt a múlt héten benn rekesztettek az esős napok? Kiolvastunk egy egész könyvtárra való eredeti és fordított regényt. Egyszer én olvastam föl, máskor ő.

- Hisz ez nagyon kedves lehet. Egy olyan bájos asszonyka ajkairól hallva, megkétszereződik értéke a poéta szép szavának. Szóval irigyellek, irigyellek, Ervin!

A gróf másra vitte át a társalgást.

Ezen a napon voltak utoljára Szirmay grófnénál. Az orvos eltiltotta a látogatásokat, mert a zaj izgatta a beteget. Ettől fogvást a társaság Zsolnayékhoz tette át főhadiszállását. Maga a gróf kötötte ki, hogy a vadászatok és reggeli sétalovaglások kiinduló pontja az ő kastélya legyen.

Hiú volt a gróf: már nem érte be azzal, hogy kettősben lovagolva ki feleségével, csak ő maga gyönyörködjék szép társában, de azt akarta, hogy mások is lássák, hogy másokat is bódítson el szépségével, mint őt. Szükségét érezte annak, hogy csodálják, bámulják az ő szép asszonyát.

Hisz vésőre volt érdemes az az ígésző jelenség. Plastikusan természetéhez fekete amazon simult; fején a pikáns czilinder. Maga volt a modern jelmezt öltött Diana.

Rendesen a férje segítette le lováról Margitot. Ezt a gyönyörűséget a világ kincséért se engedte át másnak; aztán karjára fűzte azt a kíváncsú teremtet és szinte hivalkodva haladt el a sóvárgó tekintetek előtt:

Látjátok, ez az enyém!

Valami bohó játékot rögtönöztek. A hölgyek voltak a szarvasok, az urak pedig a zsákmányra leső vadászok. Ilyféle hajtóvadászatot tartottak, mely jó félóraig folyt és végződött a Nimródok győzelmével, mert a Zsolnay-kastély elé érve, a kimerült szép szarvasok önkényt adták meg magukat üldözőiknek, akik siettek lesegíteni lovaikról a megkergetett szép vadakat.

Margit pihegve, ajkai körül azzal az utánozhatlan mosolylyal, két karját a férje felé nyújtotta, ki úgy kapta le lováról a szép asszonyt, mint a legédesebb játékszert.

- Hah! Ervin, milyen irigylendő gézengúz vagy te!

- Ez az asszony maga a földre szakadt menyország.

Ilyen s ehhez hasonló triviálításokat suttoztak a nekibátorodott gavallérok a hajdani bűntárs fülébe.

Jól esett neki. Izgatta a vérét.

Ebből az alkalomból fölötte ügyetlenül töltötte be lovásszerepét Zsolnay gróf. Margitnak pár kibomlott hajszála beleakadt a ruha derekának felső gombjába. Vállon kapcsolódott a szépen megfekvő amazon. Zsolnay, aki fél karján még jóformán a levegőben tartotta a lováról leemelt szép asszonyt, másik kezével a haját iparkodott kiszabadítani; de ezt oly ügyetlenül végezte, hogy egy erős csavarintással leszakította a gombot ott a nyaknál, amely után a második gomb is fölnyilt.

A támadt résen átfénylett úgy egy tenyérnyi abból a gömbölyü, vakító fehér vállból.

Olyan volt a halvány rózsaszínnel áttört alabastrom test, hogy megkáprázott a szeme annak, aki ránézett.

Megint az irigyeire gondolt Zsolnay. Neki szabad, ami rajta kívül senkinek széles e világon.

Neki szabad.

Sötét pirosság öntötte el Margit arcát, mintha a vér akarna rajta kifröcscsenni.

Mind ott álltak és valamennyien látták, amint Ervin oda tapasztotta ajkát az ő mezitelen vállára.

Margit elfojtott sikolylyal kapta össze a ruhadarabokat és fölsietett lakosztályába.

A grófné sokáig váratta a társaságot, amely az ebédlőben gyűlt össze a lunchhöz és mikor végre megjelent, a kissé indiszkrétnek azt jegyezték meg, hogy a szép asszonynak ki vannak sirva a szemei.

Lénárdy báró lehetőleg komoly hangon mondta, amint az ablakmélyedésben egyedül találta Ervint:

- Ne tarts tolakodónak, Ervin, ha azt a véleményemet koczkáztatom meg, hogy amit az imént ott az udvaron elkövettél, ilyesmit megengedhettél magadnak hajdan »amazokkal« szemben, de a feleséged iránt mégis csak több tisztelettel tartozol:

A gróf fölrántotta vállát:

- Eh! tisztelet! Tiszteljük a szenteket, akik kőből vannak.

Halkan ejtette ki a két férfi e pár szót, de a hozzájuk kis távolságban álló Rétháty bárónő azért meghallotta ezt a triviális feleletet. És hallotta visszhangozni azt a különös jóslói hangon kiejtett észrevételt, amit pár hét előtt jóformán önkénytelenül ejtett ki ott a parkon az az öreg ember: »Van valami, ami sok és van valami, ami kevés...«

*

A gyermeket könnyü megrikatni, a gyermeket könnyü kiengesztelni.

Gyermek volt, - vagy olyan asszony, aki szeret; - de hisz ez egyre megy.

Komoly, szóotalan volt pár óra hosszáig, amig ismét megnyitotta azt a beszédes ajkat az, aki jól értett ehhez.

Először látta ilyennek a feleségét Zsolnay: látta a szeméremérzetet első föllázadásában, amint érezte annak idejében első öntudatlan megreszketését.

Mindaz, ami kergette, szította benne a vágyat, teli tüdővel szedte magába ezt az édes illatot: kisugárzását egy szüzi léleknek.

A gróf tudott gyöngéd, gyöngéden átolvadó és tudott tapintatos lenni.

A gyermeket könnyü kiengesztelni...

X.

Általános részvétet keltett Szirmay grófné halála; de legigazabb bánatot Margit érzett, akinek tiszta kedélye nem volt alkalmas a tartalmatlan konvencziókra, de ami kívülről látszott rajta, az a lelkének volt visszaverődése.

Pár hét elteltével a házi orvos megtéve a rendes reggeli látogatását a kastélyban, a parknak amaz iránya felé tartott, ahol Zsolnay gróf jött rá szemközt.

- Van szerencsém, méltóságos uram.

- Jó reggelt, édes doktor. Mi ujság? Valami kívánsága van, amint arczáról olvasom...

- Első sorban is engedje helyeslésemet kifejeznem a fölött, hogy ma egyedül lovagolt ki, méltóságos uram, és jó lesz, ha ezután se engedi meg a grófnénak, hogy önnel tartson.

- A feleségem iratta magával ezt a receptét, ugy-e kedves doktorkám?

- Azaz, hogy fordítva: én preskribáltam ezt a méltóságos asszonynak épp az imént.

- Kedve szerint cselekedett. Én igazán nem foghatom meg, hogy mi lehet az oka, de a grófné annyira szeszélyes egy idő óta...

Jelentősegteljesen mosolygott az orvos:

- Ezt most nem szabad föltudni neki; ezt már így hozzák magukkal a körülmények... Hiszen tudja méltóságod, hogy ilyenkor...

- No igen, a Stanczi néni halála nagyon megrendítette.

- Ami most éppen rosszkor jött, amennyiben az efféle izgalmak ilyenkor károsak lehetnek.

- Mit akar ezzel mondani? nem értem...

- Hát a grófné nem mondott önnek semmit...?

Az orvosnak egy másik mosolygós tekintetere kitágultak a gróf szemcsillagai, arczába csapott a vére, a hangja úgy reszketett, hogy alig lehetett megérteni a dadogva tett kérdést, amit az előtte álló higiénikusokhoz intézett.

A doktor számított némi hatásra, mert hisz ezek ama bulletinek, amelyek többnyire kedvező fogadtatásban részesülnek; de arra már nem volt elkészülve, hogy egy hang, egy tekintet nélkül a faképnél hagyják.

Zsolnay, amint szinte lélegzet nélkül besietett Margit lakosztályába, nem vette észre, hogy a kis szalonnak a terrassera szolgáló ajtója nyitva van, arra se vetett ügyet, hogy aki vele szemközt a korlátra támaszkodva áll, Rétháty bárónő; nem látott mást, mint a feleségét ott a kis asztalka mellett, ahonnan épp kézimunkáját vette föl, hogy kimenjen vele a terrassera.

Szinte elfulladva állt meg a fiatal asszony előtt. Szólni akart, de torkán akadt a hang.

Reszkettek a karjai, amint átölelte és magához vonta a feleségét. Pár másodpercig szó nélkül tartotta zakatoló szívéhez szorítva, aztán föléje hajolt. Remegő hangon, suttogva ejtette ki a kérdést:

- Igaz? felelj, igaz?...

Bűbájos pirulás volt a felelet.

Zsolnay csókokkal borította a kigyulladt orczákat, a remegő kezecskét; aztán térdre borult előtte. Körülkarolta azt a drága alakot; végigcsókolta egész a ruhája szegélyéig.

Szenvedélytől szakgatott hangon tördelte:

- Hát miért nem szóltál?... Tőled, a te ajkaidról akarom ezt hallani. No mondd, mondd te is, hogy...

Még hevesebben vonta magához; esdeklő hangon ismételte:

- Mondd... mondd...

És mondta remegő hangon, de annyi bizalommal simulva férjéhez, ami folyékony tűzként futott végig a gróf vérében.

A gróf elragadtatásában nem ismert határt.

Anta kissé tartózkodva lépett be a terrasseról, mikor barátnője végre magára maradt.

Margit olyan révedező tekintettel állt ott, mint egy ártatlan angyal; olyan ragyogó szemekkel, mint egy boldog asszony. Érezte, hogy közeledik feléje valaki, de nem volt képes megmozdulni. Odanyújtotta kezét a jó barátnőnek s szinte delirikus hangon suttogta:

- Milyen boldog vagyok!... Mennyire szeret... És én már azt hittem... Oh, de hálátlan voltam!...

A fölkerekedett szél meglibbentette a magas fák koronáit. A sok apró levélnek árnyéka ott tánczolt a szoba falán.

Csak pár szempillantásig tartott ez a tetszetős játék.

*

Zsolnayék a fővárosba költöztek. A bekövetkezőkre való tekintettel, megnyugtatóbbnak találta a gróf, hogy ne a birtokon töltsék a telet. Sőt Antát is rávette, hogy tartson velük. A körut egyik legszebb palotájának első emeletét bérelte ki Zsolnay Ervin, míg Rétháty bárónő ugyanabban a házban a második emeleten fogadott szállást.

A gróf előtte járt a felesége gondolatának is. Olyan figyelmes volt Margit iránt, mint összekelésük első korszakában.

Együtt sétálgattak vagy kocsikáztak naponta és odahaza mindig a felesége lakosztályában lehetett találni. Hiszen annyi megbeszélni valójuk volt. Szinezgették a jövőt, lelket kápráztató színekkel.

Zsolnay úgy határozta, hogy tél végéig nem nyitja meg házát az ismerősök előtt. Addig csak a legbizalmasabbakat fogadják. Anta naponta lejött a délutáni vagy az esti órákban.

Amig Zsolnay otthonát a fővárosba plántálta át, Lénárdy báró nagy meglepetésben részeltette barátait: elfogadá a kerületében megüresedett képviselőjelöltséget és négy héttel Zsolnayék megérkezése után, mint országgyűlési képviselő jelent meg náluk.

Margit szívből üdvözölte a fiatal honatyát.

- Hát neked mi jutott eszedbe, Viktor?

- Nem tagadom, hogy egy jó adag önzés is van a dologban.

- Tán biz Anta kívánta, hogy a diplomáciai pályára lépj? - kérdezte gúnyos mosolylyal Ervin.

- Nem, a bárónőnek sejtelve se volt az egésztől, mig meg nem ejtették a választást. Hanem amint csöndes kesergés közben magamba fordultam, ilyenféle elmélkedések vetődtek föl bennem: »Szereted Antát s azon törekednél, hogy megnyerjed viszonszerelmét...? És vajjon hát mit tész te ez édes cél eléréseért? Vesd csak össze ténykedéseidet. Jársz a sarkában, mint valami naplopó; sóhajtozol nagyokat, pislogsz laposakat és ha ez se használ, elmégy tigris-

vadászatra; itthon pedig nyulászol, agarászol. És ezzel akarod kinyerni egy asszony hajlandóságát? Jogczim kell az eféle győzelemhez, édes barátom; ki kell ezt érdemelni.«

Ujabb csufondáros mosoly szaladt át a gróf ajkain és miután szemelláthatólag lenyelt egy gúnyos megjegyzést, ezzel a kitéréssel vágott a báró szavába:

- És vajjon mit fogsz te voltaképen képviselni a parlamentben? Tán a mezőgazdászatot? Ahhoz értesz; de még jobban a jószágigazgató és a tisztartójaid.

- Amint veszem észre: az agrikulturában való járatlanságomat akarod persiflálni? Pedig lásd, éppen idevág első felszólalásom.

- Micsoda?! már speechelni készülsz?

- Nem szónoklat, de egy szerény interpelláció alakjában fordulok a földmivelésügyi miniszterhez már a napokban. Darvas úr üzletvezetőjéről van szó, - fordult Margithoz. - A napokban voltam a gyárban, ahol a kedves papa szives kalauzolása mellett megtekintettük az összes gépeket. Sőt megmutatta azt a remek miniature cséplőgépet is, amely Baán Miklós találmánya. Amint Darvas úr mondja, az a fiatal ember a mult télen hónapokat virrasztott e találmánya mellett. De most oly tökéletes is, hogy valósággal korszakot fog alkotni a mezőgazdászati terén. Föl kell rá hívni a szakférfiak figyelmét; ennek a tehetséges embernek patenst kell kapni találmányára. Már levélben föl is kerestem Baán Miklóst, aki a telet tanulmány céljából Angliában tölti. Fölajánltam neki szolgálatomat.

- Ez igazán szép öntől, báró.

Amikor magukra maradtak, Margit ismételte, amit Lénárdynak mondott: milyen önzetlen szép cselekedet tőle, hogy így fölkarolja Miklós ügyét.

Zsolnay nevetve jegyezte meg: ő el se képzelheti, hogyan fog festeni ez a szelid, báránytürelmes ember valami heves vita alkalmából.

- A te hangod, a te alakod mindenesetre jobban imponálna. Tudod-e Ervin, hogy én már sokszor odaképzeltetek a nyilvánosság elé. Láttalak, mint nagy, mint hirneves embert; mint hazádnak egy kimagasló alakját.

- Már ismét a régi nóta!?!... Aztán mit gondolsz, mit csinálnék én a házban? Tán patenst szerezzek én is a Miklós cséplőmasinájára?...

Ez ismét az az éles, az a szatirikus hang volt, amit zokon vett volna Margit, ha nem gondol arra, hogy milyen jó, mennyire gyöngéd mostanában iránta a férje.

Harmadik hónapra fordult, hogy a fővárosba költöztek Zsolnayék, amikor egy délután Bozsoky Gida toppant be Ervin szobájába.

- Öllelek, Ervinkém! Bizony nem érdemled, gonosz csont, hogy az első életjelre, amit adtál, nálad termék. Mert tudom ám, hogy már kerek 12 hét óta fogyasztod a budapesti levegőt és csak most jutott eszedbe hírül adni ezt a te hűségese czimborádnak.

- Tegnap kerestelek a szállásodon.

- Sajnálattal vettem hírét. Azt mondta a legényem, hogy mára elvársz, mert valami fontos közlendőd van.

Zsolnay szivart tett vendége elé, aztán végig dőlve a chaise longueon, maga is rágyújtott.

Bozsoky leharapta a szivar végét és nagy ügybuzgalommal látott hozzá a hosszú füstszalagok eregetéséhez.

- Mit parancsolsz hát velem? Miért hívtál?

- Mert látni akartalak.

- Csak ennyi?

- Nem elég ez?

- Ha neked elég, örvendek; de nekem több is kell ám. Beszélj. Egy fél élete, amióta nem láttalak, nem hallottam felőled. Te, olyan furcsa, olyan nehéz azt megszokni, hogy ne halljon az ember Zsolnay Ervinről, akivel kevés idő előtt az egész világ foglalkozott. Gyűlölték a férfiak és - nem gyűlölték az asszonyok... Na, ennek vége! »Tu l'as voulu, Ervin Zsolnay«... Remélem, bemutatasz a grófnénak.

- Hiszen ismer az esküvőnkéről.

- Nem gondolnám, hogy akkor annyi figyelemre méltatott volna, hogy emlékébe vesse fizionómiámat.

- Bocsáss meg, de most nem igen fogad, mert gyöngékedik.

Kétértelműleg csiptetett Bozsoky.

- Igen, hallottam... már nem is tudom! kitől... Még ezt is!?... Mondom én, hogy választottja vagy a sorsnak.

Habár azt állította Zsolnay, hogy semmi különösebb kérdezni valója nincs, ugyancsak megbeszélte az erre alkalmas Bozsokyt. Alig volt egy közös ismerős, aki szóba nem került volna.

Hosszas kerülgetés után kérdezte:

- És mondd csak, ki az a Henry de Malois?

- Malois marquis? nem ismered?

- Csak tegnap mutattak be egymásnak a kaszinóban. Ki ez az ur?

- Utódod, Mignon Mariettánál.

- Hát itt van most az a leány?

- Az ördögben! azt se tudod? Itt bizony. Az őszi meetingre jöttek és stabilizáltak. Csókolni való palotát vett neki a francia, a VIII. kerület egy új utcácskájában. Itt nem ismerik származását és úgy figurál, mint Vilberger gróf özvegye és mint Malois lovag cousineja. De hát lehetetlen, hogy te még ne láttad volna Mariettát.

Zsolnay azt felelte, hogy nem látta. Hazudott. Már két ízben találkozott volt kedvesével. A legellentétesebb hatást tette rá ez a két találkozás. Első alkalommal olybá tűnt föl neki, mintha egy sirba tett ellensége került volna újra eléje.

És tegnapelőtt, mikor ismét szemben állt vele, a leány egy számba se vevő, megvető tekintete fölforralta vérét, mely azóta se bír lenyugodni. Még egyszer látni akarja, vissza akarja neki fizetni azt a lenéző pillantást.

Zsolnay Ervin nincs hozzá szokva ahhoz, hogy elfelejtsék, de még kevésbé az ilyen kicsinylő modorhoz.

- De hogy te még nem láttad Mariettát! Persze az éfőle szolid nyárspolgár, aminő te lettél...

- Tán nőül is veszi az a francia?

- Ez a lehetőség ki van zárva, amennyiben a marquis máltai lovag. Hanem örült módon költ rá; de amellet olyan hidegvérű, mint egy ánglius. Az anyja angol nő volt és úgy látszik ennek a véralkatát örökölte. Egykedvűen fogadja, ha a hódolóknak egész raja veszi körül szép

szeretőjét. Hanem mikor meg-megvillog a tűz a tengerzöld szemekben, ez a pillantás arról győz meg, hogy veszedelmes dolog lenne összetüzni ezzel az uri emberrel.

- De hát akkor hogyan türi...

- Hogy udvaroljanak a kedvesének? Kérlek, ez nagyon jó politika a férfi részéről magával szemben. Mert hisz mindig több ingere van ránk nézve annak az asszonynak, akire sokan vágnak, mint aki kizárólag a mienk. Ebben a nyugalmas biztonságban elpetyhüdik a vérünk; nincs ami izgassa, tüzelje. A legbecsületesebb asszony is jobban tenné, ha legalább egy szeretőt tartana, ha azt nem akarja, hogy egy szép napon ráunjon a férje.

- Nos és a marquis nincs kitéve annak, hogy beáll az a fázis, midőn a nagy biztonság unottá teszi rá nézve a kedvesét?

- Nincs ám! Valósággal meg vannak vadulva attól a pikáns szépségtől.

Bozsoky hosszút csettintett a nyelvével:

- Hanem átkozottul szép is most ez a Marietta.

Itt elszakította Zsolnay a társalgás fonalát. Más tárgyba kapott. Föl ne tűnjék Bozsokynak, hogy nem pusztán véletlen terelte őket erre a témára, mert így esetleg kitalálná azt is, hogy voltaképpen ennek köszönheti Ervin barátságának újra való ébredését ő iránta.

Jó egy óráig csevegtek. A múlt körül összpontosult beszélgetésük. Szellemidézték a múltat, amelyhez közös emlékek fűzik őket s amelyet egyenkint szedegettek föl alig begyepesedett hantja alól.

Bozsoky végre búcsúzott.

- Puszillak, Ervinkém.

A magára maradt Zsolnay visszadobta magát a chaise-longuera. Belebámult abba az áthatlan párázatba, amelybe nyugágyastúl beleburkolta az elszívott szivarok füstje.

Lomhán emelkedett, bomlott szét a tömör szürkeség.

A gróf szemei igazi nagyuri kedvteléssel követték azt a semmittevésre, sok bizarrság el- és kigondolására alkalmas proccessusát annak a csendesen hömpölygő füstgomolynak.

A multnak szürke foszlányai ezek. Képek a visszaemlékezés laterna-magikai mutatóványában. Sötét fantomok. Törmelékek a nagy egészből. Kergetődznek, kóvályognak előtte végtelen mennyiségben. Aztán szétbomlanak, szertefoszlanak.

Ennyi a mult.

Pár tucsat szivar, melynek narkotikus mérgét mohón szívta magába. Az illat, a gyönyör el-
röppent és most már csak az apró gyűrűkre szakadt füst, a szétmáló reminiscenzia maradt...

Hosszu, mély sóhajtás siettette meg útját annak a megsemmisülésnek indult párázatnak... És egy mély, tán bánatos tekintet mondott örök istenhozzádot neki.

Előbb nesz nélkül nyílt föl az ajtó, aztán bekukkant az a kedves fej. Láta, hogy a férje nem alszik, mert hisz teli tüdővel szívja a szájában füstölgő szivarkát. Csendesen megkerülte a chaise-longue-ot és azzal az igazi gyermekes bizalommal, amit teljes mértékben fölköltött benne férjének az utóbbi időben tanusított gyöngéd modora, enyelegve tapasztotta ujjait arra a két szemre, amelyek a multba kalandoztak.

Zsolnay máskor soha se maradt adósa a tréfálkozásban. Ebből az alkalomból azonban a visszatetszésnek félreismerhetetlen jelével háritotta el a két kis kezét:

- Ugyan, ne gyerekeskedj!

Hát rosszkor is került most az a két kéz arra a két szemre, amely előtt éppen akkor vonult végig a mult. A multnak kétes alaku képei lebegtek azok előtt a szemek előtt és a mult mefitikus levegője ülte meg a szoba minden zugát.

»Ugyan ne gyerekeskedj!«

Szokást bontott ez a három szó. Másnap nem zavarta Margit a férje siestáját. Szokást bontott az az unott, gúnyos tekintet, amelylyel a gróf ezt a három szót kimondta.

Másnap délután már a kilincsen volt Margit keze, hogy a bevett szokáshoz hiven határt szabjon a már hosszúra nyult pihenésnek, de aztán ösztönszerűleg lesiklottak ujjai, mielőtt benyitott volna.

És Ervin, vajjon föltűnt-e neki ez a változás? Nem is érezte hiányát annak, hogy a délutáni órákban nem csicsereg fülébe az a kedves hang, annak a gyermekasszonynak szava, aki fülig pirul, ha csak egy kétértelmű szót hall és aki máig is leányos szeméremmel remeg meg a férje ölelésére...?

Különös gyermekjáték biz ez!

Egy ideig tetszetős, szórakoztató bohóskodás... De hát nagyocska már Zsolnay Ervin az ilyen játszadozáshoz: ő, aki ismerte a szenvedélyt a maga romboló hatalmában. A tiltott, meg azt a semmi tekintetet nem ismerő gyönyört: mindent fölálldozni, elfeledni, megvetni, mindent azért az egy perczért...

Idegrontó érzések zaklatták föl a vérét, kergették gondolatait.

Bizonyos önkénytelenül fölvetődött kérdések, akaratán kívül adott feleletek. Az összeadásnak az a neme, melyet ott belül ejtünk meg: a vágyak, az elért eredmények rovancsolása: fölálldoztam ennyit, kaptam érte ennyit...

Zsolnay könnyelmű vállvonítással rekesztette be különös elmélkedését. Vállat vont azzal a semmittörődéssel, mint azon és a következő estéken a kaszinó zöld asztala mellett, mikor elsöpörtek előle egy-egy tekintélyes összeget.

Némely többé-kevésbé sületlen élcz csattant ki Bozsoky és társai ajkán; közöttük az:

- Zsolnay redioivus!

XI.

Rövid fél óráig tartott az az élet, vagy tán addig se. Egy-két gyöngye hang, erőtlenségszöveg, amely lehet, hogy azt fejezte ki: »Nem maradhatok. Visszahívják az angyalok.«

Lezárta piczi szeméit, melyek csak egy bizonytalan, tévétel tekintetét vetettek az életbe. Tán nem tetszett neki, amit látott...?

- Meghalt?

- Meg... Nagyon gyöngye volt - bólogatott az orvos, amint levette kezét a parányi mellecskéről, melyben megszűnt minden működés.

Réthátné mosolyt erőltetve lépett a félhomályos szobába.

Az a halvány asszony rávetette megtört fényű szeméit a közeledőre. Egy-két másodpercig szótlanság nézett rá; aztán alig hallhatóan suttogta:

- Hol van?... Hívjátok be.

Megértette, hogy kiről beszél. Csitítólag felelt:

- Mindjárt jön.

A beteg nem vette észre, hogy nyílt és csukódott és ismét nyílt és csukódott a szoba ajtója; arról se volt tudomása, hogy a bárónő kérdő tekintetével azt suttogta a komorna:

- A gróf ur most nem jöhet, sajnálja.

Margitnak fáradtan lecsukódott szemhéjai arra mutattak, hogy semmire se vet ügyet, ami körülményekbe megy. Csak utóbb ismételte halk hangon, miközben megrázkódott a paplan alatt a gyöngye test.

- Hát nem jön még?

Anta lehajolt hozzá. Biztató hangon ismételte:

- Csak türelem, nyugalom, édes szentem, mindjárt itt lesz.

Nesz nélkül hagyta el a szobát a bárónő. Maga ment át a gróf lakosztályába.

Ervin összefonott karokkal sétált alá s föl a szobában. Nem hallotta, hogy valaki bejött az ajtón és szinte összerázkódott Anta hangjára.

- Margit látni akar téged.

Idegesen rántotta föl vállait.

- Most nem mehetnek.

- Kötelességed.

Fölkapta a fejét. Olyan durva volt a tekintete.

- Hát nem lehetett életben tartani?...

Kesernyés kifakadással folytatta:

- Ugy látszik nem sok reménységem lehet arra, hogy a Zsolnay név nem hal ki velem. De micsoda ügyetlen ember az az orvos!...

- Azt mondja, hogy kevés volt benne az életerő, nagyon gyöngye volt.

Türelmetlenkedve szakította félbe Anta szavait, fogai közt epés gúnynyal morzsolva:

- Gyöngé volt!?!... mert hát gyöngé az a baba is... No hát még ez sincs elérve azon az ugy-nevezett józan, szolid uton?...

Anta nem hallgatta ezt a dohogást. Ismét kérésre fogta:

- Jöjj hát.

- Tudja már, hogy...

- Amig lehet, titkolnunk kell előtte.

- Milyen gyöngédség! - jegyezte meg a gróf el nem fojtható gúnynyal.

- Nem tudja, - nem is szabad megtudnia...

Mert hát azt hitték, hogy tettett vidámságukkal, ajkukon a színlelt mosolylyal, elámithatják, megcsalhatják azokat a füleket és eltakarhatják a valót azok elől a szemek elől, melyek látnoki erővel bírnak?... A lelkével hall, a lelkével lát; ez áttör mindenben...

Azt hitték sikerült tévutra vinniök, mert hisz nem árult el semmit az ellenkezőből.

Nem árult el semmit. Csak egy van, aki megérti őt; csak egy van, akinek a szava enyhét adhat neki ebben a perczen; a többiek vigasza üres hang minden tartalom nélkül.

- Mégse jön?

Nagyon nyugtalan volt a szegény beteg.

Végre jött. Ott álltak meg a bárónővel együtt az ágy fejénél.

Anta halkán szólította a beteget.

Fölvetette bágyadt szemeit.

Nem az eszménykép, nem a szerelmes, nem a férj volt, akit látni vágyott: szeme, lelke az apát kereste, annak az apját, akinek ő adott rövid, nagyon rövid életet... Az apának bizonyára úgy fáj ez a csapás, mint az anyának. Ez a kettőjük gyásza. Kettőjükön kívül senkinek sincs köze, senkinek sincs jussa ehhez a bánathoz...

Feléje fordította vértelen arcát. Minden eltűnt e vonásokról, ami eddig a tapasztalatlanság, a bizonytalanság bélyegét nyomta rájuk. Le volt törölve egész lényéről az az öntudatlanság.

Tán abban a pillantásban, amit arra a gyermekre vetett, aki az övé volt: tán ebben történt meg a voltaképeni átmenete annak, hogy a leány, a leányosan tapasztalatlan asszony, asszony lett; az e pillanatban érzett érzésben ment végbe az átalakulás: az anyaság érzetében?...

Egy perczig anya volt és ez a pillanat egyéniséget adott a nőnek.

Rávetette bágyadt tekintetét a férjére. Átlátszó fehér ujjait kinyujtva, megszorította Ervin kezét; gyöngén, erőtlenül szorította, de ebben a tehetetlen érintésben szinte hangosan zokogott föl a lelke. Halkan, panaszosan rebegte:

- Meghalt...

Mereven kapcsolódott tekintete abba a rideg arczba, a hidegen összecukódott ajkakra, a részvétlen szempárba... Egy hang felelet sincs a szavára?... egy vigasztaló vonás sincs azon a rideg arczon?...

Mintha valami fantomot látna, úgy meredt oda a zavaros tűzben égő szempár; bámult, hogy szinte tátva maradtak a hőségtől kipattogzott ajkak. Az érzés, a gondolat megállt vagy megszédült benne egy perczre... Ujjai zibbadtan fejtekeztek le arról a kézről, amelybe a legföltétlenebb bizalommal kapaszkodott... Egyet dobbant belől a lelke... Aztán semmi...

Zsolnay kifelé indult a szobából.

Anta utját állta. Halkan sugta:

- Ne menj még. Szólj hozzá pár szeretetteljes szót... Hát nincs benned semmi nemesebb érzés!?!...

- Kérlek, ne érzelegj.

Kiment.

Anta pár szempillantásig tévetegen állt. Odalépett az ágyhoz. Gyöngéden, mély megilletődéssel törülte le a könnyeket, amelyek végigszaladtak azon a fehér arczon.

- Ne sirj, ne sirj, angyalom; most nem szabad magad ezzel izgatnod; ne sirj, édes.

Hisz nem is sir; hisz már nem fáj; nem is fájt... vagy ha fájt, csak egy percze... Valami megszakadt, valami elszakadt itt a szívében... Már nem fáj...

Délután Darvas is eljött a leányához.

Egy szót se szólt, de beszélt a tekintete, ebből olvasta ki az igazi szeretetet az a most túlságosan fogékony kedélyű asszony.

Hálás pillantással nyugodott a jóságos arczon és még mosolyra és kényszerítette fakó ajkait, amint fejét gyöngén ingatva halkan sugta:

- Ne félj, nem halok meg. Nem okozok neked ekkora fájdalmat. Nem halok meg.

*

Lénárdy báró már több ízben kereste Antát, akit végre otthon talált egy délután.

- Hogy érzi magát a grófné? - kérdezte a báró.

- Most már eléggé jól.

- Pár nap előtt találkoztam Ervinnel. Igazán nem is tudtam, hogyan fejezzem ki részvéteimet előtte.

- És aztán sikerült valamennyire megvigasztalnia?

Lénárdy kiérezte a maró gúnyt, amely e kérdésből kirítt.

- A bárónő kétségkívül attól tartott, hogy e veszteség fölött érzett fájdalma visszaveti Ervint a régibe? Hogy most következik be nála a rettegett recidiva?...

- Nem, ettől nem félek, mert hiszen tudja jól, hogy én sohase is láttam nála javulást. Ervin egész egyénisége nem egyéb, mint ezerféle szenvedély, vagyis egy szenvedély megszámlálhatlan változatban.

- No, a gyermek halála bizonyára lesújtotta, mert ez után nagyon esengett, főleg az utóbbi időben nem egyszer hangoztatta, mint egyetlen életcélt a családot, a névfőnntartó eszméjét.

- Hát ez ismét olyasmi volt, ami újdonságánál fogva birt rá ingerrel.

- Annyi bizonyos, hogy az után a határt nem ismerő rajongás után, melylyel eddig körülvette a feleségét, az utóbbi időben nagyon megcsappanhatott ez a hév. Ha a bárónő nincs mellette, egy hónap óta egyedül töltheti napjait és estéit az a fiatal asszonyka.

- Önnek is feltűnt az?

- Annyival inkább, mert hisz Ervinnek a szó szoros értelmében semmi elfoglaltatása nincs, a mivel azt menthetné. Mert az csak nem menti, hogy éjeit a kaszinóban és estéit a színházakban tölti.

- A színházba is járt?

- Körülbelül három hét óta egy estét se mulasztott el az operai előadásokból. Pedig aligha a műélvezet után való vágy vitte oda, amit abból lehet következtetni, hogy egész idő alatt ott ült behúzódva a páholy háttérébe és látcsöve óraszámra a szemköztes páholyra tapadt, ahol egy ríktó toiletteben feltünősködő hölgy szokott ülni gavallérjainak egész táborával.

- És ki ez a nő?

- Nem ismerem.

- Fialat?

- Ugy 25-27 évesnek becsülöm.

- Csinos?

- Nem az én izlésem. Nagyon sokat olvastam le arczáról abból, ami semmi kétséget se hagy fönn az iránt, hogy... Szóval valami nagyon könnyüvéru hölgyike lehet. Sötét fekete haj, kissé kiégett tűzü fekete szemek, meglehetősen be-kikarikázva; duzzadt ajkak, melyek mögöl folyton kicsillog két fehér fogsora. Maga az arcz nem nevezhető szabályosnak, de inkább, mint a franczia mondja: un visage chiffonné. Öltözéke kihívó, nemkülönben viselkedése is.

- És maga attól fél, hogy hova hamarább Ervin is szaporítani fogja ennek a légiónak a számát?...

- Sőt bizonyosra veszem.

- Szegény Margit!

- Ápropo! hogyan viseli magát a feleségével szemben?

- A legkritikusabb pillanatban képzelhetlen durva eljárást tanusított. Azóta naponta bejön hozzá amolyan noblesse obligéből.

- És Margit?...

- Csodálatos egykedvűséggel veszi. Mintha minden közömbös volna rá nézve. Pedig annak az asszonynak van szive; mélyen érző szive van.

- Ugy látszik e mellett az egyszerű gyáros mellett kiváló lelkitulajdonságokat nyertek gyermekei. Derék fiatal ember lehet a fogadott fia, Baán Miklós.

- Már megérkezett?

- Még nem, de levelet kaptam tőle, feleletet soraimra, amelyben ajánlatot tettem neki, hogy patenst szerzek találmányára.

- Mit válaszolt?

- Megköszöni érdeklődésemet, de kér egyszersmind, hogy tartsam föl érdeklődésemet akkorra, ha megjött és némi változást tett a gépen, mert csak azután akarja a szakértők bírálata alá bocsátani.

- Önérzetes fiatal ember.

- Valódi ambíció és meglepő szerénységgel párosult tudás szól minden sorából.

- Csak egyszer találkoztam vele, de én is igen intelligens embernek tartom.

- Hm, csakugyan magyarázhatlan az, bárónő...

- Micsoda?

Lénárdy nem folytatta. Megzavarodva hebegett pár kitérő szót, mialatt révedező pillantással viszonzta a bárónő kérdő tekintetét. Ebből értette meg Anta azt, aminek a báró nem mert szavakat adni.

- Én is nagyon gyakran eltűnődöm e fölött; - szólt némi szünet után Rétháty bárónő. - Ez olyan tévedés, édes Lénárdy, amilyeneket a végzet, ez a kontárkodásokban nagy mester, szokott elkövetni.

Hát megértették egymást; megértette a bárónő, hogy a hirtelen elnémult Lénárdy azt találja olyan magyarázhatatlannak, mikor két egymásra annyira érdemes teremtés, amilyen Baán Miklós és Darvas Margit így elszakad egymástól...

XII.

Még egy futó pillantást se vetett a tükörbe, mikor komornája ráadta a pongyoláját, melyben először ment át az ebédlőbe, hogy ismét férjével költse el a reggelit.

Margit csak két könnyű fonatba tűzette vissza gyönyörű szőke haját.

A kissé halvány arczon már áttört az élet, a fiatalság üde színe s ami bágyadság előmlött rajta, csak fokozta vonásainak báját, érdekességét.

Különös szépséget adott nagy kék szemeinek az a merengő kifejezés, mely ott ült finom, keskeny ajkai körül is.

Mikor az ebédlő ajtajához ért, férje szavait hallotta onnét belülről. Kelletlenül szólt az inas-hoz:

- Mondja meg a grófnénak: bocsásson meg, de nem várakozhattam rá. Ugy látszik sokáig tart, amíg elkészül a toilettel s nekem mulaszthatatlan dolgom van.

Az inas ajtót nyitott s a gróf szemközt találta magát épp a küszöbön álló feleségével.

Zsolnay előbb megdöbbsent, de aztán a kellemes meglepetésnek félreismerhetlen jele váltotta föl arczán az előbbi vonást.

- Ah, pardon! Azt hittem... Nem is képzeltem, hogy ma már csakugyan együtt költjük el a luncheöt.

- Tegnap megigértem, hogy veled reggelizem.

- Nagyon szeretném, hogy szavadnak álltál.

Ajkához emelte Margit még kissé túlkeskeny és áttetszően fehér kezét, amelyet aztán gyöngéden fűzött karjára és kifogástalan udvariassággal vezette az asztalhoz. Enyelegve jegyezte meg, miközben melegen szorongatta a karján pihenő kezecskét:

- Milyen pompás színben vagy már. Tudod-e, hogy soha se voltál ilyen szép!... Van benned valami fönséges... valami asszonyos, míg eddig afféle szögletes leányka voltál.

Zsolnay, aki csak imént tette azt a kijelentést, hogy halaszthatatlan dolga miatt azonnal távoznia kell, csak akkor gondolt az elmenetelre, mikor Margit ismét lakosztályába ment, hol a házi orvos látogatását fogadta.

Ebédnél ugyanabban a világoskék selyempongyolában jelent meg Margit, melyet reggel viselt.

A gróf a vesztibülben várakozott a feleségére. Ragyogó arczczal vezette az ebédlőbe. Zsolnay ez alkalomból is olyan bőbeszédűnek bizonyult, mint a lunch alatt.

Ebéd végeztével átmentek a kis szalonba, melynek ablakai erkélyalakban szögelltek ki az Erzsébet-körutra, befelé pedig sátozt képező függönyzet fogta föl a téli napnak hideg bár, de intenzív fényét.

Vendégeket még nem fogadott Margit s így nem kellett attól félniök, hogy valaki zavarja őket.

A fiatal asszony az ablakhoz lépve, pár perczig egészen elmerült annak az össze-visszaságnak nézésében, amit a körut kaleidoscopszerűen változó képe nyújt. Aztán leült az ablakkal szemközt levő kandalló elé.

Zsolnay kissé keresett poseban állt a kandalló párkányára támaszkodva, s míg szemei Margiton pihentek, folytatta azokat a közhelyeket, amelyek aligha érdekelték a fiatal asszonyt.

- Valami meglepetésem van számodra; - mondta végre, miután formálisan udvarolgatott a feleségének. - Ma reggeli sétám alatt fedeztem föl a kirakatban.

Egy piros peluche ékszertokot vett ki mellső zsebéből és nagyúri nonchalanceszal vegyes hivalkodással mondta:

- Ennek az ékszernek a párját egy uralkodó számára küldték meg abból az alkalomból, hogy a felesége trónörökösrel ajándékozta meg ő felségét. Örvidenek, ha eltaláltam volna izlésedet.

A kommentálás elmaradhatott volna. De Zsolnay minden utógondolat nélkül fecsegett. A gróf nem gondolt egyébre, minthogy egy értékes ajándékkal fejezze ki hódolatát egy szép asszony előtt, amilyenek most a feleségét találta. Ezt ő már így szokta tenni.

Az ékszertokot odatette Margit ölébe.

Mint valami tolakodó kíváncsi, végiglobogott rajta a kandallóból kivillogó láng, amely ott futkosott a pongyolának fodrai közt és átszaladt légiesen eszményi alakján az üdülő asszonynak, föl egészen az aranszőke hajáig. Majd a piros tokon lippent meg a vibráló tűzszem s egy pillanatig idegesen rezgett rajta. Tán kíváncsi volt a tartalmára?...

Hát Margitnak meg kellett volna köszönnie az ajándékot; hisz ezt már a valamennyire jól nevelt gyermek is tudja, hogy köszönetét kell érte mondania, ha ajándékot kap. Ildomtalanabb volt, mint az a gyermek.

Egy tekintetet se vetve rá, visszahelyezte a tokba párját annak a nyakéknek, melyet »egy uralkodó vásárolt meg a felesége számára abból az alkalomból, hogy...«

Fájdalmas rángás vonaglott végig Margit orcáján, meg egy könny is csillogott abban a mélytekintetű szempárban.

És ha a remélt boldogság esetleg gyászra változik; ha egy meleg, résztvevő szó után sóvárog a lelke; egy könnyet keres abban a szemben a magáéhoz: alkalomszerű lett volna akkor is az ilyen meglepetés?...

A szoba sarkában álló palissander szekrényhez lépett. Betette az ékszertokot a felső fiókba, abba, amelyik egészen üres, amelyiket soha se szokott fölnyitni...

*

Margit első útja apjához volt. Onnét Gerbaud czukrászdájába tért be férjével. Több ismerősre akadtak.

- Puszillak, Ervinkém; - szólt a mindenütt ott fölöslegeskedő Bozsoky, aki a helyiség tulsó végéből törtetett Zsolnayékhoz.

Miután bemutatta magát Margitnak, megjegyezve, hogy ő az a Bozsoky Gida, aki körülbelül egy év előtt olyan alkalomból mutatkozott be a grófnénak, amikor a fiatal lányok csak egy személyt különböztetnek meg a százakra menő tömegből és ez a vőlegény, a többi nem létezik számukra. Ő is egy efféle nem létező jelenlevő volt azon az ünnepélyes napon s így bizonyára nem ismétli meg magát, ha bemutatkozik.

Meglehetős hosszú, tartalmatlan fecsegés után, Margit végre megmenekült ettől a szélkeleptől.

Észrevette egy asztalnál az atyja háziiorvosát, egy tekintettel oda kérte maga mellé.

- Bocsásson meg, tanár úr, de föl kell használnom a véletlent, mely itt összehozott. Most voltunk a papánál, aki olyan rossz színben van, hogy én aggódok miatta. Mondja: nincs neki valami komolyabb baja?

- Hát sok galibát szerez neki egy idő óta a szíve, amelynek működése, főleg az utóbbi időben, sajnálatosan abnormális. Őszintén szólva, az öreg úrnak régi szívbaja most olyan előrehaladt stádiumba lépett, hogy már jó lenne komolyan venni a dolgot. Rá kellene birkunk, hogy egy vagy két óra, legalább áprilisig melegebb égélj alá utazzék. Én Arcoba szeretném küldeni.

- Tanácsolta már azt neki, tanár úr?

- Már pár hét előtt és naponta szorgalmazom.

- És nem hajlandó?

- Azt mondja, hogy lehetetlen. Miklós csak egy, esetleg két hó múlva jön meg és fejetlenül nem maradhat az üzlet.

- Óh, Istenem, hisz ha szükség van rá, bizonyos vagyok felőle, hogy Miklós meghozná azt az áldozatot és félbeszakítaná tanulmányutját.

- Én is azt mondtam, hogy csak pár sort kell írnia Miklósnak; hanem erről hallani sem akar.

- Holnap ismét elmegyek a papához s ha jó szántából nem hajlandó, magam írok Miklósnak.

- Helyesen teszi, méltóságos asszonyom.

Mert több hölgy jött Margithoz, a gróf átengedte helyét és Bozsokyval a másik asztalhoz ült. Sok badarságot beszélt össze az utóbbi.

- Tudod-e Ervin, hol voltam tegnap este?

- Ha megmondod...

- Vilberger grófné, alias Mignon Marietta palotájában. Te, az a lány most még szebb, mint valaha.

- Ugy? És hogyan jutottál hozzá?

- Az Operában bekopogtattam páholyába. Nem képzeled, hogy milyen szívesen fogadott. Menten bemutatott a chevalier úrnak, aki mindig ott gubbaszkodik háta mögött a lóczán. Te, ez nem is francia, de valóságos lunatikus német troubadour. Mikor elhagytam a páholyt, Marietta - mint valami rátermett szalondáma - e szavakkal vett tőlem búcsút: minden pénteken fölkeresnek jó barátaim. Örvidenek, ha minél előbb magát is köztük láthatnám.

- És elmentél?

- A legelső kéznél levő pénteken, azaz tegnap. Mekkora pompában van! Ugy látszik: győzi a monsieur. Voltam olyan maliciózus és odavetőleg azt a kérdést intéztem Mariettához: »Mondja csak, szép Marietta, miért nem hívja meg egyszer Ervint is?«

A gróf összeránczolta szemöldökeit. Fogai közt ejtette a kérdést. - És mit felelt?

- Rettenetes furcsa ábrázatot vágott, aztán ajkbiggyesztve vetette oda: »Csak ismerősöket fogadok.«

Zsolnaynak arcába csapott a vér és görcsösen szorította össze ajkait, hogy utat ne találjon valamelyes keserű kifakadás.

Bozsoky folytatta:

- A francia azt kérdezte tőlem: mi az oka annak, hogy monsieur le comte de Zsolnay mostanában nem jár az Operába, sőt néhány nap óta a kaszinóban sem látta, pedig ő revancheval tartozik monsieur Zsolnaynak. Én persze akkor nem adhattam erre választ, de most már meg tudnék rá felelni.

Hamiskásan csiptetett, míg fél szemével Margit felé mutatott:

- Most kíváncsiabb az otthon, ugy-e bár? Olyan szép lett a feleséged, barátom, hogy elolvad az ember, ha ránéz.

Zsolnay nem felelt, de nem is értette az utóbbi szavakat. Az a redő még folyton ott ült a két szemöldöke közt.

- A holnapi premiérere se jössz az Operába? - kérdezte Bozsoky.

- De valószínűleg elmegyek; - vetette oda röviden a másik.

XIII.

- Nem lennél szives velem eljönni a papához? - ezzel a kérdéssel nyitott be Margit Rétháthy bárónőhöz. - Tegnap beszéltem az orvossal, aki halaszthatlannak tartja, hogy a papa mielőbb elutazzék. Jőjj velem, kérlek, segíts rábeszélni. És ha nem sikerül, úgy akarata ellenére, magam írok Miklósnak: hozza meg azt az áldozatot és jöjjön előbb haza, mint tervezte. Akkor aztán nem találhat kibúvót édes apa.

A két nő csak az öreg Csutor bácsit találta Darvas irodájában.

- Nincs itthon a papa, Csutor bácsi?

- Alig öt perczt előtt ment el a főnök úr, méltóságos asszonyom.

- Sokáig marad oda?

- Nem hinném. Valami üzleti ügyben jár.

Mindig nagy zavarban volt az öreg, ha a grófnévá lett Margit kisasszonykát látta, aki ma is oly szeretetreméltó iránta, mint akár abban az időben, mikor az udvarban levő galambduczból le-lehozta számára azt a szép fehér gatyását.

- Bevárjuk, ha nem zavarjuk Csutor bácsit.

- Már mint engem? Óh, kérem a'ásan, hisz én csak itt böngészek a régi tervrajzok között. Egy gépnek a tervrajzát keresem, amire a mérnök úrnak volna szüksége. Kérem a'ásan, én nagy megtiszteltetésnek tartom, ha jelenlétében van szerencsém.

Két széket kerített, amelyeket minden oldalról kiváló gonddal csiszolt meg tali-tarka zsebkenőjével.

Ugy vélekedett az öreg, hogy most neki a házigazdát kell adnia.

- Méltóztassanak helyet foglalni. Hát nagy kényelem nincs nálunk, de hát el tetszik nézni a hiányosságokat. Hja, ahol mindig dolgoznak, ott nem lehet se rend, se kényelem.

Egy-két perczig tétozva, hogy mivel mulattassa az előkelő látogatókat; aztán, mint akinek jó ötlete támad, gyors végrehajtáshoz látott. Kinyitotta a terjedelmes szekrényt, mely a két ablak közt áll és egy miniature gépet vett elő.

- Mondok, szórakozásképen tetszenék ezt megsejteni. Ez az a gép, amit Miklós úr talált föl; persze kicsinyben.

- Láttuk már, Csutor bácsi; köszönjük.

- Igen ám, de a fortélyát kell annak kiismerni, abban van a találmányossága. Egy csekélyke villamos erő pótolja azt az erőfeletti munkát, amit keserves veritékkel tudott eddig végbevenni a szegény emberfia. Oh, roppant nagyszerű feltalálás ez!

- Hisz Miklós éppen olyan ügyes, amilyen jó.

Letette az öreg a gépet az asztalra. Áthatottan mondta:

- Már, hogy jó-e? bizony jó az; olyan jó, mint az Isten áldása. Kiveszi az a részét mindenkinek a sorsából, akinek csak bűja-baja van. Az öreg angol kisasszony, a miss Stock úgy hívta; azon az ő sváb németjén, hogy Goldherz; ami, mint tetszik tudni annyi, mint arany szív. Akkor adta neki ezt a nevezet, mikor a gép elkapta annak a munkásnak a kezét, akit Baán úr vett ápolás alá, hogy ne kelljen az ispotályba mennie, amitől majd a halálos hideg vette meg azt a szegény ficzkót.

- A Kortva András volt az, ugy-e Csutor bácsi?

- Az a. No lám, hogy észben tartja a méltóságos asszony. Hát mikor amolyan 12 éves siheder volt és a Margit kisasszonyka vörös himlőbe esett. (Ezt már a bárónőhöz fordulva mesélte.) A kis lányt átvitték a negyedik szobába és Miklóst eltiltották tőle. Azt mondta a doktor úr: minek egy bajból kettőt csinálni. De nem addig volt az. Nem fogott a fiún se jó szó, se kemény tilalom: folyton-folyvást ott ólálkodott a kis beteg ajtója előtt. »Menjen már innét Miklóska;« mondotta a feleségem; »mert maga is elkapja a himlőt, aztán belehal. «Hisz nem is akarok én élni, ha Margitkát nem láthatom.« Hiába üzték-zavarták, ott gubbasztott az ajtónál, mint valami hűségese eb!

Margit elmosolyodott.

- A jó Miklós! Hogy visszaemlékszik erre is, Csutor bácsi.

Meglóbálta ősz fejét. Merengő kifejezéssel emelte égnek színekopott szemeit.

- Hát el lehetne felejtetni az ilyesmit, méltóságos asszonyom?!

Hamiskásan hunyorgatott a bárónőre.

- Ezekből a gyerekekből egy pár lesz; - mondogatta a doktor úr.

Anta a fali órát nézte és mozgolódni kezdett.

- Talán nem is jön egyhamar haza Darvas úr?

- Dehogyan; csak tessenek még egy-két perczenetet várakozni.

Nem vesztette el az előbbi tárgy fonalát. Folytatta:

- Mikor pedig jól neki kamaszkodott, egyszer vállon üti a doktor úr, aki rajta kapta, amint a távozó Margit kisasszony után elmélázott: »Te fiú, szerelmes vagy te ebbe a szép kis lányba, ugy-ebár?« Csak nézett azokkal az okos szemeivel, de nem felelt egy élő szót se. Hát ez volt az a beszéd, a kin az igaz szerelem megnyilatkozik. Ebből tudta meg a doktor úr, meg én is, aki véletlenül szintén közelükben álltam, hogy Miklós fülig szerelmes a Margit kisasszonyba. Meg is érdekelte, mert ő is éppen olyan jó, éppen olyan...

Tyhü! Azt a forgató kerekét a vén eszének, de nagy bolondot is mondott!... Most úgy jött neki, hogy két kedvencéből tényleg egy pár lett; azt hitte, hogy Baán Miklósnéval beszél.

- Tessen már apróbbra megtekinteni ezt a masinát. Érdekes ám a megtekintésre.

Nem várták be Darvast.

Anta azt mondta, hogy még pár látogatást kell tennie a délután folyamán.

A bárónő csak a kapuig kísérte barátnőjét, ott elváltak.

Amint Margit fölfelé ment a lépcsőn, Wippingstock kisasszony, a régi angol társalkodónő jött vele szemközt. A harmadik emeleten volt egy családnál.

A miss nagy hanggal örvendezett e találkozásnak. Bocsánatot kért, amiért egy perczre föl-tartóztatja a grófnét, de mentséggel tartozik, hogy ő annak idején félreértette a dolgot. Azóta értesült a nagy szerencse felől, mely az ő igen tisztelt növendékét érte és most vesz magának bátorságot, hogy sok szerencsét kívánjon a grófnénak. Ujra engedelmet kért. Hisz az egész csak egy kis tévedés volt.

Margit megkönnyebülve haladt föl a lépcsőn, mikor sikerült megszabadulnia a misztől, akinek hangja még folyton fülében csöngött: »Az egész csak egy kis tévedés volt...«

Lakosztályaiba érve, azonnal a levél írásához látott.

Ez estén az Opera foyerjában találkozott Rétháty bárónő Lénárdyval, aki fölvonás közben fölkereste Antát páholyában, ahova kivüle még Bozsoky is bekopogott.

- Nézze csak bárónő, ez az a bizonyos nő, aki felől egyizben beszéltem; - súgta Lénárdy, egy tekintettel a szemközt levő páholyra mutatva.

Miután észrevétlenül a jelzett páholy felé fordította távcsövét, a bárónő odaszólt Bozsokynak:

- Mondja csak, Bozsoky, ki az a nő odaát, aki most készül elhagyni páholyát?

A megszólított előugrott a háttérből és kidüllesztett szemekkel előzékenykedett. Ostobán, de kétértelműleg vigyorgott. Fél hangon mondta:

- Ez idő szerint madame la comtesse Marie de Vilberger nom de guèrret használja. A háta mögött cerberuskodó Malois marquis a - pártfogója. Nézze azt az öltözetet, bárónő. Egész vagyont képvisel rajt a csipke, hát még az ékszerek!

De hát ki ez az asszony?

- Az ex-lovarnő: Marietta.

Tán ugyane szempillantásban mondta ki e nevet egy másik hang is ott künn a társalgóban - Marietta!

A megszólított visszafordult a tükörtől, amely előtt haját rendezte. Egy szó felelet nélkül leült a fal mentén végighúzódo pamlagra és egykedvűen lebegtette remekművű legyezőjét.

A férfi elébe állt. Merőn nézett rá. Vontatottan beszélt: - Már több izben találkoztunk de úgy látszik, nem ismert rám!...

Malois marquis közeledett feléjük, kezében egy adag fagylalttal.

- Ah! Jó estét, gróf ur; - mondta a franczia, átnyujtva a fagylaltot a hölgynek. Kedves cousine, hadd mutatom be önnek legujabb ismerősömet: Zsolnay Ervin grófot.

Ervin azt vélve, hogy átérti a helyzetet, amit olyformán kommentált, hogy a volt lovarnő, mint a marquis unokanővére szerepel itt s ebben találta magyarázatát Marietta viselkedésének vele szemben. Igyekezett bele találni magát a kedve ellen való szerepbe. Olyan általános társalgásba ereszkedett, amilyet az első bemutatás alkalmából indít meg valaki. Mikor azonban Malois visszament a cukrászdába az üres fagylaltos tálkával, más hangból intézte szavait Mariettához:

- Bocsásson meg, Marietta, de nem vettem észre az előbb, hogy nem vagyunk magunkra.

A leány rávetette szűrő tekintetű szemeit. Ajkain gúnyos mosoly futott végig. Szigorú kifejezéssel, mint valami igaz jussában álló hozzáférhetlenség mondta:

- Mi ma látjuk egymást először. Zsolnay gróf.

Ervin tévetegetően nézett; utóbb mosolygott.

- De Marietta, hisz senki sincs a közelben.

Ugyanabból a hangból folytatta a nő:

- És részemről nem is óhajtom meghittebbé tenni ezt az ismeretséget.

- Az ördögbe, Marietta, elég volt a tréfából! Én, mint régi jó barát, mint - gavallér közeledem, akinek diskrecziójára mindig számíthat, de aki - mivel már összehozott a véletlen - nem haladhat el ismeretlen gyanánt ama nő előtt...

- Én semmiféle ismeretségről nem tudok, de tolakodásról igen, amely ellen...

Zsolnaynak szinte merevvé tette vonásait a megütközés.

- Ah, hát úgy vagyunk?

- Amint látja.

- No, már megy, Zsolnay gróf? - szólt az induló Ervin után a pár ismerős úr társaságában visszatérő Malois.

Zsolnay egy rövid »Jó éjt, marquis«-val mondott igent a kérdésre.

XIV.

- Megint a papához még?

- Igen.

- Nem jössz a színházba?

- Ma jobb szeretném apánál tölteni az estét.

- Kérlek, tégy tetszésed szerint. Viszontlátásra.

Ezzel elváltak egymástól. Zsolnay gyalog indult az Andrásy-út felé, míg Margit beült a kapu előtt álló kocsiba.

Csak akkor eszmélt föl tünődéséből a fiatal nő, mikor befordultak abba a kis utcába, ahol már messziről szemébe tűnt a fehér kőfalkerítés, rajta a fekete fénymázos czimtábla e fölirattal:

»Darvas Domokos gazdasági gépgyára.«

Hirtelen más arcot váltott. Figyelmesen vizsgálta a szemköztes tükörben: nem maradt-e arcán egyetlen vonás, amely kételyt ébreszthetne abban a jóságos öregben, aki nem egyszer hangoztatta: »Ha téged boldogtalannak tudnálak, ezt nem élném túl.«

Mosolyt erőltetett ajkára, olyan mosolyt, mely képes teljes boldogságot hazudni.

Otthon azzal fogadta az egyik irodatiszt, hogy a főnök úr kikocsizott, de nemsokára visszatér.

Megvárja. Fölment a lakásba, anélkül, hogy találkozott volna mással, mint a szobaleánnyal, aki ajtót nyitott neki.

Az első alkalom, hogy egyedül volt azokban a szobákban, amelyekhez egész multja fűződött.

Az atyai ház! Az otthon!?!... A kedves, meleg fészek, ahonnan kirepül a fölserdült leány, mint a szárnyra kapott madár...

Megfoghatlan szorongást érzett; tán még félt is, mint a gyermek, aki egyedül van valamely sötét lakosztályban. Pedig nem volt sötét, csak félhomály; aztán nem is volt mitől félnie, mert hisz régi jó ismerősök vették körül.

Elsőben is a régi zongora állta utját, az ő ismerős ábrázatával.

Végigsimogatta az emlékezetes bútordarabot, gyöngéden, bensőségteljesen, úgy, mint mikor régi, meghitt barátunkat dédelgetjük.

Középen állt a nagy kerek asztal, amely mellett évek során ültek együtt dél és estebéd idején. A nagy és ó-divatu cserépkályha előtt, a kényelmes bőrkarosszék, ahol az atyja szokott sziesztázni...

Minden zugban volt valami, ami beszélt, ami a visszaemlékezés misztikus hangján szólalt meg...

Beljebb hatolva abba a kis szobába jutott, amelyből még egy ajtó vezet a folyosóra.

Az ő leányszobája. Ugy maradt, ahogy be volt rendezve. Ez a szoba melegágya a remiszencziáknak. »Tudod-e?« »Emlékszel-e?...« »Jut eszedbe?...«

Mintha csak Csutor bácsi emlékező tehetségével birnának, annyi mesét tudnak a multból ezek a némán beszélő tárgyak.

Éppen vissza akart térni a másik szobába, mikor megcsattant az ajtó kilincse. Előbb egy fej, aztán egy egész test csúszott be az ajtón. A hűséges öreg Lord volt, a vén ujhollandi, aki már tizenkét év óta teljesíti a házőrző tisztét.

Megérzi, ha itt van az ő kedves asszonya, a volt játszópajtása, és előkajtat, akár hol lenne is.

- Lord!

Lompos, nehéz járásával odakocogott Margithoz, aki leült a legközelebbi zsöllyébe.

A kutya a grófné ölébe fektette buksi fejét; rávetette okos, nagy szemeit.

Margit átfonta karjaival az állat nyakát. Ugy elnézte a jó kutya igaz ábrázatát.

- Szeretsz engem, Lord!?

Hát szóval kell ezt bizonygatni? nem látod nem érzed, asszonykám?...

Végignyalta sima nyelvével az apró kezeket.

Egyszer csak kipp, kopp; piff-paff, elkezdte ingatni bozontos farkát; aztán kihuzta fejét Margit karjai közül és tán még mosolygott is a becsületes nézésű szemepárja. Az újra fölnyílt ajtó felé fordult. Ez a mozdulata azt mondta: »Nézd csak, asszonykám!«

Odanézett. Az első pillanatban alig ismerte föl, úgy megférriasodott; a vonásai még zárkózottabbak, mint az utóbbi időkben voltak.

Amint a grófné megpillantotta a belépő fiatal embert, felemelkedett. Halkan ejtette ki:

- Miklós!

- Sajnálom, hogy csak ma, leveled keltezése után egy héttel érkezhettem meg; de - soraid már nem találtak Londonban és több napig jártak nyomomba, míg végre egymásra akadtunk.

- Nagyon köszönöm, hogy megjöttél.

- Kötelességem volt.

Csak most nyujtottak kezét egymásnak. Ez a kézszorítás rövid és mégis körülményes volt.

Aztán Miklós utazása felől tudakozódott a grófné, majd áttértek Darvas egészségi állapotára.

- Nagyon aggódom papa miatt; - szólt Margit.

- Engem is meglepett a kinézése; remélem azonban, hogy ha enyhébb éghajlat alá kerül, ahol teljes nyugalomban tölt pár hónapot, minden jóra fordul.

- Orvosunk is ebben bizik.

Igy telt el az első negyedóra, melyet a gyermekkori jó barátok egymással töltöttek, midőn tizenöt hónap után először találkoztak.

Kis vártatva megérkezett Darvas. Sokkal derültebb hangulatban volt, mint egyébkor.

- Lásd, micsoda meglepetés ért ma délután: egész váratlanul toppan be Miklós. Mikor megpillantottam, azt hittem: halluczinálok.

Az öreg gyáros mit sem sejtett leánya jótékony ármánykodásából: nem is gyanította, hogy Margit hívta haza Miklóst.

Együtt töltötték az estét.

Szóba került Darvas elutazása, amely ellen most már nem tehetett kifogást s így megállapították még az indulás napját is.

Tán az a gondolat, hogy elutazik az édes atyja, vette el Margit szeméről az álmot. Mikor pedig hajnal felé elszunnyadt, zavart képek vonultak el előtte. Csutor bácsit látta álmában, amint fejét ingatva ismételte: »Hát el lehet felejteni az ilyesmit, méltóságos asszonyom.« Majd Wippingstock kisasszony váltotta föl az öreg munkavezetőt. Ez meg egyre ezt ismételte: »Hisz az egész csak egy kis tévedés volt.« Végre az öreg Lord s a nyomába belépő Miklós következett. Zűrzavaros képsorozat. Mennyi elfér egy ilyen rövid álom szűk keretébe!?...

XV.

Zsolnayéknál is kezdetét vették a jourok; sőt már egy estélyt is adott a gróf, aki nemcsak a high-lifet gyűjtötte össze termeibe, de több számottevő tagját a pénz és szellem arisztokráciának: »Amit a születés megtagadott amaz osztálytól, busás kárpótlást nyujtanak érte a szép asszonyok; mert hisz a szép asszony a legnagyobb czimer minden családban.«

Ezt az elvet vallja a házigazda, mikor a vendégkoszorút egybefűzi.

- Margit ugyancsak beletalálja magát ebbe a tarka életbe. Tegnap az estély otthon, ma itt és holnap az államtitkárek bálja. Emellett minden este színház. Hihetetlen változás nála, aki eddig csak a magányt szerette; - mondta Rétháty báróné a jótekonyczélra rendezett vásáron, amelyen ő is résztvett. Apró csecsebecséket árult s éppen Lénárdy bárót szolgálta ki, mint egyik bőkezű vevőjét.

- Látja, báróné, most én veszem át a maga szerepét: a kétkedést. Attól tartok, hogy ez a mulatókedv, ez a vidámság csak színlelt a grófnénál.

Ujabban több vevő lepte meg Anta sátorát, amely épugy ostrom alá volt véve, mint Zsolnay grófnéé s még pár más hölgyé, akik szépségükkel birták jótekonyságra a férfi közönségnek ez irányban legkönnyebben megvesztegethető részét.

- Ilyen alkalmakkor rendszerint követnek el valami tapintatlanságot; - szólt társához egy éltes ur, amint elhaladtak ama sátor mellett, hol valósággal főhadiszállást tartott a gentry-tábor és az arisztokráciának fiatal, na, meg kevésbbé fiatal gárdája.

- Miféle tapintatlanságot fedezett már ismét föl?

- Nézzen ama sátor alá. Ismeri azt a hölgyet?

- Csak látásból. Valami franczia grófné, bizonyos Vilbergerné.

- No hát ilyen nőt hozni a mi társaságunkba! Hallom, több tag ki szándékozik lépni az egylet kebeléből. Minősíthetlen eljárás is.

- Valami obscurus személyiség ez a franczia grófné?

- Senki se tud róla bizonyosat; de a megjelenése, a modora fölötte gyanus. Unokafivére, a máltai lovag, aki folyton mellette ólálkodik, bemutatta a szomszédos sátrakban áruló hölgyeknek s ezek egy fejbiczczentéssel tértek ki az ismerkedés elől, anélkül, hogy pár köteles szót is váltottak volna vele.

- Melyik az a máltai lovag?

- Az a szóke, föltünően halvány férfi, aki Zsolnay grófné árucikkeinek felét összevásárolta. Az az ábrándos nézésű egyéniség, aki szemeivel folyton a felsőbb régiókban látszik kalandozni, de azért pontos tudomása van mindarról, ami a földön történik.

Néhány óra elteltével minden asztal üresen állt s a társaság a buffet felé tódult.

Lénárdy csak most fedezte fel a hullámozó tömeg közt Baán Miklóst, akivel rövid két hét alatt baráti lábon állt.

- Jó estét, Miklós. Szép, hogy mégis eljöttél.

- Sajnos azonban, hogy a jótekonyság oltárán vajmi keveset áldozhattam, amennyiben az effélékben ügyesebb urak mindent elkapkodtak előlem.

- Hová mégis erre?

- A kijárat felé.

- Csak nem teszed velünk azt a csúfot, hogy elmenj. Jőjj be a buffetbe.

Miklós csak fél kedvvel tett eleget a báró óhajának.

Lénárdy ahhoz az asztalhoz tartott Baán Miklóssal, ahol Zsolnayék, a bárónő és az öreg Illés József v. b. t. t., ennek fiatal, szemfüles felesége és az örökös Bozsoky ültek.

Zsolnay az asztal mellett állva, nyugtalanul jártatta szemeit a közönség sorain.

Az urak arról a démoni szép asszonyról beszéltek, aki mai első szereplésével a társaságban meglehetősen kudarcot vallott. Mellőztetését azonban busásan igyekeztek kárpótolni a körülötte zsongó fekete szalonruhás urak. És hogy elégségesnek találta e kárpótlást, ezt azzal igyekezett bebizonyítani, hogy féktelen kedvvel tüntetett.

Zsolnay csak akkor vette észre a báró karján közeledő Baán Miklóst, mikor már közvetlen mellette álltak.

- Jó estét, maga ritka madár; felénk csak soha se repül el, ugyebár; - szólt szívélyesen kezét fogva Miklóssal.

- Biztosítom, hogy nem az akaratomon múlik, de teendőim annyira túlhalmozódtak: lehetetlen időt szakítanom.

- Elhiszem, ha kívánja. Baán Miklós, Bozsoky Gedeon; - mutatva be egymásnak a két fiatal férfit.

Bozsoky idegesen rázogatta a Baán kezét és meglehetősen hangosan mondta:

- Servus! Sok szépet hallottam felőled, Miki; de hallottam azt is, hogy valóságos társaságiszonyban leledzel; kerülöd az embereket, akiket semmire sem becsülsz; mi?

- S aki azt mondom Kempis Tamással: »Quoties inter homines fui, minor homor redii;« nemde? - mosolygott Baán.

Lénárdy aztán bemutatta barátját a v. b. t. t. urnak: Illés Józsefnek (azok a rosszban fáradhatlan nyelvek Menelaus előnévvel kisebbítik a tanácsos urat. Ők tudják, hogy miért) és csinos élettársának: született Berkenyi Heléna ő nagyméltóságának.

A két ujonnan jött fiatal ember helyet foglalt. Lénárdy Zsolnay grófné mellé ült, Baán pedig Illés Józsefné mellett maradt, aki beszélgetésbe eredt vele.

Egyetértőleg megegyeztek abban, hogy az összes elárúsítónők közt Zsolnay grófné sátora volt a legkeresettebb. Hihetetlen magas árakon kelt el a legigénytelenebb tárgya is.

- Semmi érdemem sincs benne; mert a francia úr minden 20-30 filléres tárgyért 5-10 koronát fizetett.

- Jha, a francia udvariasság utolérhetlen; - vélekedett Zsolnay.

Még egy úr jött az asztalukhoz; egy szalon kolportőr à la Bozsoky.

- Tudják-e, mi az ujság? Ibrinyi Gusztó alig fél óra előtt föbe lötte magát.

Elsőben is a Baán Miklóssal csevegő Illésné szörnyűködött közbe:

- A kis barna hadnagy?

- A kis barna hadnagy.

- Mi vitte erre a helyrehozhatlan lépésre? - eresztette neki szellemességét Bozsoky.

- Nagy ok. Hűtlen lett hozzá a szíve választottja.

- Ez éppen elégséges ok; nemde Baán Miklós; fordult újra a fiatal emberhez a bájos Heléna.
- Én nem is találok oknak; - felelt határozottan a kérdező.
- Na, úgy maga még soha nem volt szerelmes, mert csak az beszélhet ilyen félvállról. Hát lehet-e kétségbeesőbb fájdalom, mint elveszíteni azt, akit szeretünk.

- Bizonyára nem abban az esetben, ha a halál ragadja el; de mikor úgy veszítjük el, hogy elfordul tőlünk a szíve, hogy másnak ad előnyt, a mi igaz szerelmünk felett, ebben az esetben ott van a büszkeség, ott van az önérzet, mely határt von a kétségbeesés elé.

Zsolnay élénken vágott közbe:

- Ezek csak afféle szofizmák. Bizony a végletekig hajtja az embert az a tudat is, ha a más karjaiban látja a hűtelent.

Baán tagadólag ingatta a fejét.

- És ön vajjon mit tenne hasonló esetben? - kacérkodott a szép Illésné.

- Ha azt, akit szerettem és esetleg elfordult tőlem, boldognak tudnám, érintetlenül hagyná szívemet; ellenben, ha szerencsétlen volna, őszintén sajnálkoznám fölötte. Ennyi az egész.

Két tekintet találkozott e perczben. Lénárdy azt mondta: »Talpig önérzetes ember ez az én barátom, ugyebár?« míg Anta szemei nyugtalanságot fejeztek ki és egy loppal vetett pillantásában, melylyel Margitra nézett, aggódásteli részvét volt.

Tíz óra felé általános készülődés keletkezett.

- Haza jössz? - kérdezte Margit, amint férje fölsegítette belépőjét.

- Nem mehetek, mert találkám van a körben.

A fiatal asszony egykedvűen vette a feleletet.

Jó éjt kívánt a férjének s ez viszont.

Mikor társasága eltávozott, Zsolnay szinte lázas kíváncsisággal nézett körül a ruhatárban, aztán hirtelen áttörte magát a tömegben.

- Segíthetek?

- Köszönöm, Zsolnay gróf.

Egészen közel hajolt hozzá. Némi gúnnyal ejtette a kérdést:

- Már tudja a nevemet, szép Marietta?

- Hisz csak pár nap előtt mutatta be az unokafivérem.

Beletekergődzött remek, czobolylyal bélelt köpenyébe és fejét kissé félreszegve, csufondáros kicsinylő tekintettel mérte végig az előtte álló grófot.

Emez szinte könyörgő hangon sugta oda:

- Hagyjon már föl ezzel a csúf játékkal, Marietta... Ne légy ily kegyetlen.

A következő perczben már Malois karján haladt el Zsolnay előtt Vilberger grófné. Nyomába tódult a háziudvarlók egész falkája.

- Ma aztán csinos kudarcza volt a franczia grófnénak, - szólott meg Ervin mögött egy ismerőse.

- Mennyiben?

- Hisz valósággal kinézték körükből a nők.
- Ez nem csökkenti az ő teljes győzelmét.
- Nem-e?
- Hát hol hallotta ön, hogy a nők hódolata adna értéket egy másik nőnek.
- Ah, vagy úgy! Na, ami a férfiakat illeti, azok törik magukat érte.

A gróf jóestét kívánt.

Béerkocsiba vetette magát és a kaszinóba hajtatott.

Nyereség-veszteség nélkül állt föl mintegy két órai játék után. A mellék kis terembe ment, ahol a pamlagra heveredve, egész apathikus nyugalommal nézte szivarjának gyűrűző füstjét.

Malois hangja rezzentette föl:

- Miért nem volt tegnap az Operában, Zsolnay gróf?
- Semmi gyönyörűséget se találok Santuzza óbégatásában.
- Nem hódol Mascagni ez igazán klasszikus zenéjének? Legalább a grófné kedvéért jött volna el.
- A feleségem...
- Aki ma olyan bámulatos bájjal szolgált a jótékonyságnak. Nem is tudtam, hogy ön nő. Csak a mult napokban láttam először a szép grófnét és valósággal megbűvölt. Apropos! Az este említettem Marienak, hogy mért nem hívja meg Zsolnay grófot egyik estélyére, amire ezt felelte: »Miután Zsolnay gróf már nő, csak feleségével együtt hívhatnám meg.« Hát így még sokkal jobb; - fejezte be a francia.

Zsolnay fölemelte fejét a pamlag karjáról:

- Ah!?...
- Tudja, Marie estélyein a jelenlevők zömét férfiak képezik, kivéve néhány művészi pályára készülő fiatal hölgyet. Ugy látom, hogy a nők idegenekkel nagyon minuciózusak az ön hazájában; az unokanővérem viszont épp oly hiú és makacs, mint más asszonyok: bántja ez az indolencia, hogy enyhe kifejezést használjak. Látja, ön mint igazi intelligens férfi, aki talpig gentleman, megtörhetné a jeget azzal, hogy megjelenék szép nejével együtt Vilberger grófné jövő hó első napjaiban tartandó estélyén.
- Malois marquis, nem reflektál revanchera? - kiáltotta be az ajtón egy egyenruha.
- Köszönöm, nem.

Ujra Zsolnayhoz fordult. Folytatta:

- Remélem, nem utasítja vissza a meghívást, melyet személyesen fog elvinni az unokanővérem. Jó éjt. Megígértem Marienak, hogy felmegyek hozzá egy csésze teára. Au revoir.

Zsolnay ajkaiba harapva, ideges tekintettel követte a szobából kilépő Maloist.

Már rég elütötte az éjfélt, mikor a gróf áthaladt az utcán.

Nagyot került azonfölül, hogy gyalog indult haza. Tán véletlenségből tévedt abba a kis utcába, melynek az a két kupolás, keramitból épült csinos palota képezte diszt. Az emeleti sarokablakokból még világosság tört elő.

Ugyanolyan rózsaszín ernyős lámpa függött alá, amilyenhez Marietta annak idején is különös előszeretettel ragaszkodott.

Malois szavai csüngtek újra a gróf fülébe: »Megigértem Marienak, hogy fölmegek hozzá egy csésze teára.«

Arra az időre gondolt, mikor még neki is volt joga ahhoz, hogy bármely órában bekopogtasson Mariettához... Hm, és most az a francziába ojtott angol, az a jéggel elegyített tűz, az a ködös-derű szivja édes mérgét ennek a csodálatos démonnak.

Az ő részéről eldobott, elévült jogok...

És eldobta?... és elévültek?...

XVI.

- Végre itthon talállak; - e szavakkal lépett be Anta egy délelőtt Margit lakosztályába.
- Igazad van; ritkaságok közé tartozik, ha néhány órát itthon és magányosan töltök.
- Ha szórakoztat, jól teszed, hogy semmi mulatságtól se vonod ki magad.

Margit nem felelt.

- De most tán valami érdekes olvasmányban zavartalak?
- A legkevésbé sem, édesem; sőt én akartam már fölmenni hozzád, hogy lássalak.
- Mit olvasol?
- Puskin Agneginyja. Ismered?
- Hogyne. Igazi remeke a nemes egyszerűségnek.

Rétháty bárónő fölvette a könyvet s amint lapozgatott benne, egynehány vékonyan aláhúzott soron akadt fönn tekintete:

»A megszokás oly pótlék, mit boldogságért ad az ég.«

Ez a két rövid sor válasz volt Anta előtt egy függőben levő kérdésre, Margit magaviseletét illetően.

- Eljössz a holnapi bálra? - odázta el a tárgyat Zsolnayné.
- Nem. Ti elmentek?
- De legfeljebb egy órát töltünk ott, mert holnapután ismét estélyre kell mennünk és már kimerít a sok éjszakázás.
- Miféle estélyre mentek?
- Kissé sajtószzerű meghívás. Az illető már a múlt héten megtette nálunk a köteles látogatást, de nem talált honn. Mielőtt viszonzhattuk volna figyelmét, azzal tetézte ezt, hogy meghívót küldött keddi estélyére. Még a mai nap folytán megteszszük nála a konventionális látogatást.

Anta elé tette a szóbanforgó meghívót.

- Milyen izléses, ugy-e?

Francia nyelven volt írva:

»Vilberger Mária grófné kéri a szerencsét, hogy f. hó 8-án tartandó estélyének fényét felsőgóthi Zsolnay Ervin gróf és neje, született Darvas Margit is kegyeskedjenek megjelenésükkel emelni.«

- És ti el akartok menni erre az estélyre? - kérdezte Anta, miután kétszer is elolvasta a meghívót, mintha nem hinne szemeinek.
- El.
- De hisz az lehetetlen.
- Miért? Hidd el, nekem egészen egyre megy, akár Vilberger grófné estélyén vagyok, akár más bálon.

Mielőtt Rétháty bárónő újabb ellenvetést tehetett volna, Lénárdi báró lépett be.

- Miklós megbizásából jövök, aki arra kért: tudjam meg a grófnétól, hogy kapott-e levelet édes atyjától, mert neki már egy hét óta nem írt Darvas ur és nyugtalan miatta, hogy nincs-e valami baja.

- Tegnap írt, de csak pár sort. Hála Istennek nincs semmi különösebb baja. De miért nem jött Miklós is. Mióta megérkezett, tán kétszer volt nálunk.

- Higgye el, grófné, úgy el van foglalva az az ember és annyira a munkának él, hogy egy perczet se ad magának.

- Tudja mit akar cselekedni Ervin? - szólt Anta, mikor Lénárdyval együtt kilépett Margittól. - Elviszi feleségét Vilberger grófné estélyére.

- Ahhoz a nőhöz, aki...

- Aki a szeretője volt, - egészítette ki izgatottan a báróné.

- De hisz ez lehetetlen.

- Lehetetlenné fogjuk tenni.

- Mi módon? Csak nem leplezhetjük föl a multat a grófné előtt.

- Isten őrizzen. Ezzel nem mérgezzhetjük meg annak az ártatlan asszonynak a lelkét.

- Tud más módot, báróné?

Anta pár perczig tanácstalanul nézett maga elé.

- Majd beszélek Ervinnel, - szólt némi gondolkozás után Lénárdy.

- Nem, nem, inkább én, még pedig azonnal.

Ezzel búcsút vett Lénárdytól a folyosón és visszafordult Zsolnayék lakásába.

- Itthon van a gróf, - kérdezte az előszobában állongáló komornyikot.

- Szolgálatára, méltóságos asszonyom.

- Mondja meg a méltóságos urnak, hogy jöjjön föl hozzám azonnal; sürgős beszédem van vele.

Alig pár perc mulva a mindig gentleman modoru Zsolnay bejelentette magát unokanővérénél.

- Minek köszönhetem a szerencsét, hogy magadhoz hivattál, kedves Antám? - kérdezte hízelt, sima modorában; de a bárónő komolyságának láttán kissé visszahőkölt és zavartan folytatta: - Parancsolsz, édes cousine?

A bárónő mozdulatlanul maradt a zsölyében, ahol a gróf belépésekor ült. Némi szünet után szólalt meg. Szúró tekintettel kérdezte:

- Holnapután estélyre mentek?

Ervint nagyon meglepte ez a váratlan kérdés; de egykedvűséget színlelve, úgy félvállról felelt:

- Igen; elhatároztuk, hogy elfogadjuk e meghívást, ámbár már igazán túlhalmoznak efféle...

- Valami magánpalotában lesz ez a bál, amint Margittól hallom; - szólt keményen hangsúlyozva Anta; - még pedig a mi fogalmunk szerint szinte lehetetlen módon, ahova eddig nem is voltak járatosak.

Folyton egykedvűséget színlelt a gróf.

- Egy francia főrangú hölgy adja ez estélyt, akit igazán kiméletlenül ferde helyzetbe juttatott a mi társaságunk. Malois marquis unokanővére, akit tán te is láttál a jótékony célra rendezett vásáron. Jó barátom. Ő kért föl, hogy...

- Hogy vidd el a feleségedet Mignon Marietta házához; - csattant közbe a bárónő keserű gúnnyal.

A gróf érezte, hogy elhalványodott. Alig hallható hangon hebegte:

- Azaz Vilberger grófné...

Keményen vágott közbe Anta:

- Mignon Marietta, a párisi hyppodrom tagja és egy éven át deklarált szeretője Zsolnay Ervin grófnak.

- A legényéletnek egy kis tévedése. Itt senki se ismeri.

- Ugy?!... És mert itt nem ismerik, nem pirulnál magad előtt, ily nő házába vinni azt a becsületes, tiszta asszonyt: a hitvesedet.

- De...

- Amellett, hogy megcsalod, még annyi kiméletben sem részelteted, amennyivel egyik szeretődnek a másikkal szemben tartoznál.

- Bocsáss meg, de ez...

- Hisz te förtelmesebb szerepet szántál a feleségednek, mint nekem a férjem, aki a házamba csempészte azt a színésznőt, a kedvesét. És míg én adtam a nagylelkűt, a felvilágosodottat, aki barátnőm gyanánt vezettem be a társaságba azt a személyt, ők addig folytatták a viszonyt saját házamnál. Nos, én legalább kidobtam a becsületes nőt; de Margitot odaalázod, hogy ő kér becsúztatást a...

- Esküszöm, hogy köztem és Marietta közt vége mindennek. Ő is szakított a multtal.

- Szakított? Mennyiben?... tán mert ez idő szerint nem te tartod ki, hanem a francia lovag?...

Zsolnay most már tisztában volt a helyzettel. Belátta, hogy feleselgetéssel vagy valamely hangzatos fölpatanással meg nem menti, amit minden körülmény közt féltékeny gonddal őrzött: a lovagias férfi, a sans reproche gavallér látszatát.

- De hisz, édes Antám, ez a meghívó úgy került hozzám, mint a marquis többi ismerőséhez.

A bárónő előbbi izgatott hangján folytatta:

- Az a nő elég arcátlan volt arra, hogy látogatást tett a feleségednél. Szerencsére azonban nem találta otthon. Hanem a feleséged vissza akarja adni-ezt a »megtisztelő látogatást«. Hát ezt nem fogod megengedni; különben kénytelen lennék, mint nő, pártjára szegődni annak a szegény asszonynak, akit ilyen gyaláztatnak akarsz kitenni.

Zsolnay megdöbbenve nézett a beszélőre.

- És mivel akadályoznád meg?

- Tudtára adnám, hogy ki az az asszony, akinek hajlékába bevinni elég merész a férje.

A gróf összerázkódott. Komoran nézett maga elé egy-két másodpercig; aztán kalapja után nyúlt. - Minden úgy lesz, amint kívánod; nemesi szavamra fogadom.

Zsolnay meglehetősen fölhevült kedélyhangulatban hagyta el unokanővérét.

Tehát vége a nagy előszeretettel becézett terveknek. Ez lett volna az egyetlen módja annak, hogy megnyiljék előtte ama ház ajtaja, ahol eddig nem birt behatolni. Ez az ellenállás ingerelte, az örülségig zaklatta vérét. Egy általánosan tisztelt nő azonban azt vetette szemére, hogy amit el akar követni, az becstelenség. Erre a nemesi vér forrt föl ereiben.

De hát ki ismerheti itt Mariettát?... kinek van csak sejtelve is a felől, hogy Vilberger grófné ugyanazonos a volt czirkusz-star-ral?

A szenvedély és a büszkeség vivódtak benne. Nehéz tusa volt.

Hosszabb sétát tett; aztán fölment a clubba, ahol csak néhány, most a világba kukkant ismerősre akadt. Rettentő szükségét érezte annak, hogy mentül ostobábban üsse agyon az estét.

- Nem jöttök velem egy kis champusra, gyerekek? - kérdezte úgy hét óra felé.

Egyik se mondott nemet; mert hát nem mindennapi tisztesség a kiváló világfi társaságában tölteni az estéjüket azoknak az alig föl cseperedett kamaszoknak.

A Hungária egy külön kis termében ütöttek hadiszállást. Hét órától tizig nagy mennyiségben fogyott a Heidsick, Monopol és társai.

Egyedül Zsolnay nem fogott ki a megszámlálhatlan pohárral bekebelezett ital, a többiek a szó szoros értelmében eláztak, nem csekély bosszúságára a grófnak, aki reggelig remélt velük mulatni. Boszúsan nézett végig kimerült táborán és gúnyosan vetette oda:

- Na, jóéjszakát, pubik. Eredjete szépen csucsuskálni; menjete haza a mamához, majd főz nektek jó herba-teát. Menjete haza tentélni.

A grófnak csak némi borús párázat ereszkedett agyára, amit téveteg tekintete és kigyulladt orczái árultak el. Nem volt részeg, de sőt kábult sem, annyira éber maradt az elméje, hogy már messziről fölismerte a vele szemközt jövő Lénárdyt.

- Hova, hova, Viktorkám?

- Hazafelé megyek. Egy barátomnál voltam és e rövid séta alatt csontig átfáztam.

- Gyere föl hozzám egy csésze teára.

- Köszönöm, de...

- Semmi »de!«... csak nem utasítod vissza?

Lénárdyt kellemesen lepte meg, hogy Ervin már ebben az időben hazafelé indul és mert kíváncsi volt, hogy mi eredménye lett Anta föllépésének a grófné érdekében, szívesen csatlakozott hozzá.

- Na, ne kéresd magad, Viktorkám! - sürgette Zsolnay.

- De hisz már későre jár...

- A patvarban, hol volna késő tiz órakor!? - vetette ellenkedős hangon a gróf. - Na gyere.

Szinte erőszakosan czipelte magával Lénárdyt, akinek a karjába akaszzkodott.

Mikor a gróf lakosztályába értek, akkor vette észre a lámpa világításnál Lénárdy, hogy Ervin nincs egészen normális állapotban, mert a szemei föltünően villogtak.

- Hol voltál ma este, Ervin?

- A Hungáriában lettünk volna azokkal a limonádén nevelt fiúkkal: a Sztanka Pepivel, a három Rojkó fiúval és Toto cousinnal. Egy kis champ... Az ördögben! - csattant föl, látva, hogy a komornyikja, akinek az imént adott rendelést, hogy teát készítsen, a szamovar alágyuj-

tásával bajmólódik. - Hát miért is teázunk mi voltaképen itt?! Hát garçon ember vagy agglegény vagyok én, akinek a komornyikja főz teát...? Itthon van a grófné?

- Az este nem is volt színházban a méltóságos asszony, csak ugy kilenczig volt nála a báróné, de már az is felment.

Zsolnay felemelkedett helyéből.

- Hisz végre is az asszony kötelessége, hogy teát szerviurozzon az urának, vagy mi?

- Igazad van. Eredj át hozzá és költsétek el együtt a teát, amint az jó házastársakhoz illik.

- És téged tán dobjalak ki az ajtón?... Már ilyen pimasz soha sem volt Zsolnay Ervin. Együtt megyünk. Gyere Viktorkám.

- Már hogy beszélsz ilyet?! Ebben az órában csak nem léphetem át egy hölgy szobáját, aki...

- Miféle hölgy?! A barátod felesége csak nem hölgy! Barátnőd, amint én barátod vagyok.

Lénárdy aggódásteli tekintettel nézett Ervinre, akin most kezdett kitörni a pezsgő gőze.

Hasztalan volt minden ellenkezés a báró részéről. Még botrányt csinál ez a megrökönyödött ember, ha nem enged.

Margit a kis szalonnal szomszédos boudoirban volt.

- Bocsánat, grófné, - dadogta a legnagyobb zavarban a báró, - de... de...

- Na bocsáss meg neki, - kaczagott a gróf, - mert máskülönben nem merészkedik belépni ez a szégyenlős fiúcska. Jóestét, édes Margitkám. Egy kéréssel terhelünk: egy csésze teácskát esedeznének, mert megdermedve jöttünk haza.

A grófné csak nehezen küzdte le zavarát. Már pongyolában volt s a haja két vastag fonatban szabadon lógott.

- Nos, meg lesz hallgatva a mi alázatos esedezésünk? Számithatunk egy csésze teára?

- Azonnal! - szölt Margit még mindig nagy zavarban.

- Ülj le ide a kis asztal mellé, Viktor; én majd emitt foglalok helyet.

A kandallóhoz közel álló karszékbe dobta magát. Fejét a szék támlányába vetette.

- Pfü, de meleg van nálad, édes kis feleségem! Miért fütetsz ily pogányul. Itt legalább is 20 fok hőség van.

Margit bizonytalan hangon felelt:

- Csak 15 fok. Az imént néztem.

- Lehetetlen. Nem találod, Viktor, hogy itt pokoli hőség van?

A báró nem felelt, de aggódva nézett Zsolnayra, akin mind láthatóbban vett erőt a kábultság.

- Mit csinálsz? - kérdezte Margit felé fordulva, aki épp a villamos csöngőhöz nyult.

- Megrendelem a teát.

- Nem, ne lábatlankodjék itt cseléd. Csak maradjunk magunkban, en petit comité. Kedélyesen, mint három jó pajtás.

Zsebkendőjével hütögette homlokát. - Olyan kellemes a bizalmas hármas. Mi majd össze-hordjuk a teakészletet, te pedig, édes asszonykám, gyujtsd meg a légszeszt a szamovár alatt.

Föl akart emelkedni, de visszacsúszott.

- Terringettét! Megbotlottam a szőnyegben.

Margit szinte gépileg készített mindent a teához, mialatt Zsolnay összefüggéstelen szavakat dünnyögött.

- Nincs valahol egy kis gyomorjavítód, pár csöpp sherry brandy?

- Hova gondolsz! - szólt ijedten Lénárdy. - Hisz épp arról panaszkodtál, hogy meleg van.

- Igaz, de tüzet tűzzel. Adj csak egy kis sherry-t, amíg a tea forr.

A grófné szinte gyermeki szófogadással hozta elő a szomszéd szobából a likörös készletet és mielőtt Lénárdy megakadályozhatta volna, a gróf félig kiürítette a kis üveg tartalmát.

- Nincs is párja ennek az isteni nedűnek; - szólt Zsolnay maga elé tartva az üveget. - Ebben van a vigasztalódás, a földi boldogság, az elveszett paradicsom! Próbáld meg, Viktor, te is. Ez a Lethe vize.

Lénárdy erővel kicsavarta a gróf kezéből az üveget; de már későn volt, mert Zsolnay teljesen elvesztette öntudatát. Hátravetette fejét.

- Szent Isten, rosszul van! Orvost! - kiáltott ijedten Margit.

- Fölösleges, grófné. Rögtön hozok egy pohár friss vizet és rendelek egy csésze fekete kávé. Az ő rosszullétének ez az egyetlen kurája.

Mikor Lénárdy kiment, Margit férjéhez sietett, aki e perczen szenvedélyesen ragadta meg kezét: - Hah! meg vagy végre! Most már nem siklasz ki kezeimből. Oh, milyen édes, milyen gyönyörű vagy te. Te démon, te édes ördögöm, aki a pokol összes kínjain átvittél. Megmondtam, ugy-e, hogy mégis én győzök. Hohó! Zsolnay Ervinnel nem lehet úgy elbánni, mint akartál. Aztán mit is vethetsz szememre? Tán azt, hogy örültem, eszeveszetten szeretlek?...

- Ervin! - dadogta rémülten a grófné.

- Talán nem hiszed? Mivel bizonyítom be? De mi jussod is van kételkedni? Hahaha! Tán te is olyan együgyű vagy mint a többi; szememre veted, hogy nem vagyok szabad?! Na lásd, téged szellemesebbnek tartottalak: azt hittem többre becsülöd magadat, semhogy vetélytársat láss egy... Hát mi a feleség? Obligát tárgy az ostoba társadalommal szemben. És mi a szerető? Minden. Lényünk kiegészítő része. Ki mondja neked, hogy nem vagyok szabad? A szívem, a szerelmem csak te tartod lekötve, egyedül te, Marietta!

Margit hirtelen és teljes erővel szakította ki karját a gróf kezeiből.

Zsolnay összeszedve minden erejét, fölugrott és két karjával átölelte Margitot. Borgózós lehellelete odacsapott a fiatal asszony arcába, amint reszkető hangon hörögte:

- Hát nem érted: szeretlek és kívüled senkit, senkit! Zsolnay Ervin nem ismer, nem lát mást, csak Mariettát, Mariettát, Mariettát!

- Segítség! - kiáltott kétségbeesett tusa közben Margit.

- Nem, nem bocsátk! Itt maradsz, itt maradsz örökre a karjaimban, Marietta!

- Megőrültél! Te ittasz szörnyeteg! - szólt rárohanva az e perczen belépő Lénárdy, aki egy erős lökéssel visszadobta a karosszékbe az eszméletlenül kívül levő Zsolnayt.

- Köszönöm; - rebegte Margit, aki ezalatt az ajtóhoz menekült és a másik perczen kisuhant a szobából.

A lépcsőházban már le volt csavarva a légszesz s a fiatal asszony görcsösen fogódzva a karfába, szinte önkívületben kúszott fölfelé.

Erősen visszaverődött az éj csöndjében a villamos sürgöny hangja és a kandalló mellett olvasgató bárónő ijedtében összerázkódott.

- Ki jöhet ilyen későn? - fordult komornájához, aki éppen a toilette-asztalt rendezte.

A leány félénken nézett ki a középajtón, aztán némi csodálkozással mondta:

- Zsolnay grófné ő méltósága.

Anta elrémülve szökött föl helyéből, mikor a színéből kikelt fiatal asszony zihálva, minden tagjában remegve, megállt előtte.

- Az Istenért, mi bajod, Margit?

A grófné merev tekintettel függesztette szemeit a bárónőre; aztán kimerülten rogyott le a közelben álló székbe. Reszketve nyújtotta ki karjait és görcsösen ölelte magához a bárónőt, a nélkül, hogy egy hangot birt volna szólalni.

Anta intett a komornának, hogy kimehet.

- Most már magunkra vagyunk. Szólj, édesem.

A bárónő meleg részvétellel fogta meg a fiatal asszony kezét. Melléje térdelt s gyöngéden dédelgette, mint valami halálra rémült gyermeket.

- Beszélj hát, édes angyalom, mi bajod?

Margit többszöri meddő kísérlet után csak némán függesztette beszédes, lélekbe ható szemeit Antára. Aztán hevesen magához ölelte a hozzája simuló jó barátnőt és szakgatott hangon tördelte:

- Utálok az életet... Utálok magamat...

Többet nem birt kiejteni, mert torkát összekapta a görcs.

A bárónő fölemelkedett a kívülről hallatszókalk beszélgetésre. Az ajtóhoz sietett és kiszólt:

- Ki van odakünn?

- Itt van a grófné? - hangzott kívülről Lénárdy suttogva ejtett szava.

Rétháty bárónő kiment az előszobába, ahonnan visszatérve teljes tájékozással birt a történetek felől. Anta most már tisztában volt azzal, hogy mit érez, min ment át a fiatal asszony. Olyan fázisa ez a kiábrándulásnak, amely nem egy asszonynak jutott osztályrészül, aki oltárt emelt bálványképeinek lelkében; s ez a bálvány saját kezével döntötte le az oltárt.

Csodálatos tompultság, érzéketlenség követte az átszenvedett izgalmakat Margitnál.

Semmi ellenvetést se tett az ellen, hogy az éjt Antánál töltse és szinte gépileg tűrte, amint a komorna a vetkeződésben segédkezett neki.

Egész éjjel nem jött álom a szemére; pedig mentől kevesebbet elmélkedett közelmúlt eseményei felől. Nyitott szemei a semmiben révedeztek; és épp ily tévetegen merengett az a másik tekintet, melylyel saját lelkivilágunk felett tartunk szemlét.

Egy áttörhetetlen chaos itt künn és ott benn egyaránt...

XVII.

Lehet, hogy tökéletesen kimosódott volna Zsolnay elméjéből az előtte való napi történet, ha Lénárdy a következő reggel föl nem keresi őt, hogy visszasegitse még akkor is lomhán működő emlékező tehetségét arra a minősíthetlen magaviseletre, amelylyel tán helyrehozhatlanul megsértette, megalázta Margitot.

- Köszönöm, hogy visszaemlékeztettél arra a kellemetlen episodra. Biztosítlak, hogy gentleman-like fogok eljárni és azon leszek, hogy kiengeszteljem a duzzogó menyecskét. Mivel azonban arra a túlhajtott gyöngéd érzelmeire hivatkoztál, te és Anta, akik annyira a szíveteken viselték a feleségem sorsát, nem csekély szolgálatot tennétek az én szép, de fellengzős kedélyű asszonyomnak, ha megértetnétek vele, hogy hamarosan ráun a férfi az efféle ne bánts virág, ne touchez pas à la reine hitestársra, akivel, hogy meg ne sértsük szeméremérzetét, egyébről se beszélhetünk, mint arról, hogy hány szent van az égben. Hát ez nevetséges; hát ez halálosan unalmas.

Lénárdy megvető tekintettel nézett erre a minden ízében frivol emberre. Azután elmondta neki, hogy Margit tegnap fölmenekült a bárónőhöz s valószínűleg most is ott fogja találni.

Mihelyt Lénárdy távozott tőle, a gróf egykedvűen felöltözött, megreggelizett, aztán rendes reggeli sétájára akart indulni, de e perczben Baán Miklóst jelentette komornyikja.

- Ah, jó reggelt! Miféle nagy ujság önt ily korán üdvözölhetni?

A fiatal üzletvezető lehangolt volt s ez verődött vissza szavaiban:

- Levelet kaptam az arcoi orvostól, melyben arról értesít, hogy Darvas bácsi állapota kedvezőtlen fordulatot vett és tanácsosnak vélné valami ürügy alatt haza csalni, mert ha ő küldi, ez gyanut ébreszthetne a betegben.

- Na, ez nem jó jel. Ugy látszik a doktor katasztrófa közeledésétől tart. Foglaljon helyet, édes Miklós, azonnal értesitem Margitot.

Szokott gavalléros öntudatossággal haladt föl a lépcsőn, amelyből semmi körülmény se zökkenti ki a perfekt világfit.

Bekopogott a bárónő lakosztályába, ahol együtt találta a két barátnőt.

- Bocsáss meg, édes Anta, négy szemközt szeretnék pár szót váltani a feleségemmel.

A bárónő készséggel engedett unokafivére óhajának, mert ő nem tartozott az elvált nők amaz osztályához, akik hasonló esetekben csak egy tanácscsal állnak elő: »Válj el a férjedtől, ha megsértett; lásd, én is így cselekedtem«.

Mikor magukra maradtak, Zsolnay a feleségéhez lépett, ajkához emelte a fiatal nő jéghideg kezét. Kissé ironikus hangon kezdte:

- Ha szabad e megjegyzést kockáztatnom, nem egészen helyes cselekedet volt tőled, idegen háznál tölteni az éjt...

Margit egy hang feleletet se birt adni, sőt kezét se tudta kivonni férjéből, ami nem az akaratán mult.

Ervin pár perczig hallgatott, aztán gúnyos mosolylyal jegyezte meg:

- Némi mentséggel tán mégis tartoznál...?

- Én nem érzem magamat hibásnak; - felelt Margit halk, szakgatott hangon.

- Nem? Hát ez is felfogás dolga. Senkire se szoktam ráoktrojálni egyéni nézeteimet. De most, ha szabad kérni, sétálnánk le a lakásunkba.

- Kérem, Ervin, ne kívánja még... Nagyon rosszul érzem magamat.

Erre az idegenszerű megszólításra gúnymosoly futott át a gróf ajakán.

- Jegyezd meg, kedves Margit, hogy amit álmában vagy kissé ködös fejjel fecseg valaki, ezt hibául róni föl, nagyon gyermekes, hogy ne mondjam: éretlen dolog. Ha valamiért bocsánatot kell kérnem, az, hogy ilyen állapotban léptem át szobád küszöbét; de hát erre is van mentség: nem tudtam, hogy mit teszek. Istenem, hát kin nem esett meg már ilyesmi. Ennyiből áll az én főbenjáró vétkem s ezért neheztelni, olyan túlhajtott érzelműség, amelyből ki kell gyógyulnod, mert ez a kedélyállapot éppen nem kellemes a mindig realisabb férfi előtt.

Margit nagy szemekkel bámult arra a keresett szavakkal beszélő és szinte szinpadiasan gesztikuláló férfire.

Hosszu, kérdő tekintettel tapadt rá. Mintha kutatna, fürkészne valamit... tán maga se tudta: mit...

Mit?... Hát kereste, kutatta azt az eszményképet, melyet a tapasztalatlan fiatal leány alkotott magának s amelyet Zsolnay Ervinben vélt megtestesülve látni.

- Miklós van nálunk és beszélni óhajt veled. Azt hiszem, ő előtt mégis fölösleges ilyen intime bepillantást engedni családi életünkbe.

»Ha szerencsétlen volna, őszintén sajnálkoznám fölötte. Ennyi az egész...«

Rövid ideje tette e nyilatkozatot Baán Miklós egy társaság előtt.

Margit is nő volt, aki épp annyira hiú, mint makacs. Ne sajnálja őt senki.

Csak néma kézszorítással vett búcsút a bárónőtől; így köszönte meg neki azt a ritka barátságot, melyet ez alkalomból tanusított iránta.

Alig hogy távozott Miklós s alig maradt egyedül a fiatal asszony, előtörtek a sokáig visszafojtott könnyek.

Hivja haza az atyját, mert ez előnyösebb az egészségére. De más ürügyet kell találnia. Megtalálta az ürügyet, amely nem is volt hazugság.

»Jöjj mihamarább haza, édes, jó atyám. Szükségem van rád; szükségem van jóságos szived tolmácsolta tanácsodra. Jöjj. Légy támaszom. Szükségem van oltalmadra.«

Dél felé ismét bekopogtatott Zsolnay Ervin a feleségéhez.

- Távirat érkezett Arcoból, amely... Egyébiránt mire a hosszú kerülgetés. Legjobb, ha magad olvasod el, kedves Margit.

Odanyújtotta a kezében tartott papírt, miközben arcza aféle obligát komolyságot öltött.

Darvas öreg szolgája küldte a sürgönyt, mely így hangzott.

»Arco. Márczius 11. Darvas urat ma reggel halva találtam ágyában.

Bálint Gáspár.«

- Vége az első kötetnek. -

MÁSODIK KÖTET.

XVIII.

Miután Zsolnay Ervin gróf fölkérte Rétháti bárónét, hogy legyen Margit mellett, aki atyja halálhírére véve aléltan rogyott össze, első útja Darvas jogtanácsosához, Maklár Antalhoz vitte.

- Ügyeit teljesen rendben hagyta; - szólt az ügyvéd, aki a gróftól vette első kézből a szomorú hírt.

- Ön tudja, kedves doktor, hogy én mentől kevésbé vagyok tájékozva feleségem pénzügyi felől.

- Mert méltóságod a házasságkötés alkalmából teljesen ignorálta Darvas Margit hozományát, amely pedig tekintélyes összegecske s amelyhez azóta se nyúlt a grófné; sőt; a kamatokat is a tőkéhez csatoltuk, méltóságod határozottan kijelentett kívánságára.

Maklár aztán részletesen és nyíltan beszélt a boldogult gyáros pénzügyeiről.

- Vagyon megközelít egy milliót; - fejezte be.

- Ezt természetesen a leánya örökl.

- Föltétlenül; de a végrendelet értelmében a gyár továbbra is fennmarad Baán Miklós vezetése mellett, aki...

- Hát eléggé élelmes az a fiatal ember egy ilyen üzlet fenntartására?

- Egy becsületes, dologszerető ember mindenkor helyt áll ott, ahol becsületes munkáról van szó. Hogy alapos szakismerettel bír, bizonyoság rá, hogy rövid idő előtt pátenst kapott egy találmányára, amelyet a leghizelgőbb bírálatok mellett adtak meg.

Később a gyárba is elment Zsolnay, ahova már eljutott a gyászhir, amely annyira leverte Baán Miklóst, hogy alig bírt uralkodni fájdalmán.

Margit után tudakozódott.

- Hát Istenem, megrendítette a gyászhir. Az asszonyok mindennel és mindenkivel szeretnek ellenkezni s így a természettől se akarják akceptálni azt az östörvényt, hogy az öregeknek helyt kell adni a következő generációnak.

Miklós nagy szemekkel nézett arra a léha, üres emberre, aki így csépel le a legbanálisabb axiomákat akkor, midőn az a nő, kinek most már ő egyedüli lelki támasza, tőle várná, hogy vegye ki részét abból a fájdalomból, amelyet nem bír el az ő gyöngé szíve.

*

Ismét megtelt a gyár udvara, mint alig két évvel ezelőtt; de a mostani gyülekezet képe egészen más volt. Mély részvét ült az arcokon. Mert ha életében nem is tehet az ember eleget ismerőse és azok egy 9 százalékának, akikkel összeköttetésben áll, halála által kiengeszteli még haragosait is.

A munkások ábrázatán mélyen átérzett levertség tükröződött vissza.

Ott fenn az összes helyiségeket elfoglalta a szomorú szertartásra egybeverődött közönség.

A végső szobát a család és a közeli rokonságnak tartották fenn.

Mély csönd volt, amelyet csak időnkint szakított meg egy-egy közel ülő pár suttogása.

Margit mereven, részvétlenül ült a bárónő mellett, aki időnkint gyöngéd szeretettel hajolt hozzá.

Egyszer aztán megszólalt Margit is azon a fásult hangon, mikor még fájni se bír a fájdalom: - Szeretném megnézni...

- De hisz nem láthatod, édesem, mert le van zárva a koporsó.

- Jól esnék legalább egy perczig még vele lennem.

Idegesen szorította meg a bárónő kezét, még halkabb hangon folytatta:

- Ne tagadjátok meg tőlem, ha csak egy kis könnyörület van bennetek.

Anta átment az orvoshoz, aki a szomszéd szobában volt.

- De semmi esetre se engedjék sokáig ott benn, mert újra rosszul lehetne; - felelt az orvos. - Majd szólok a gróf úrnak, hogy ne hagyja sokáig ott benn egyedül a méltóságos asszonyt.

A középső szobában volt fölállítva a ravatal. Egy lélek se volt a halott mellett, még a halott-őrző szolga is lement, hogy segédkezzék az udvaron fölállítandó katafalk elkészítésében.

A koszorúknak egész pyramisa emelkedett a ravatal négy sarkánál.

A koporsó felső részén élő ibolyákból (Darvas kedvencz virága) kötött koszorú feküdt, széles lilaszín szalagján ez egyszerű felirattal: »Margitod.«

Hasonlólag ibolyákból volt fonva az a másik, amely a lábnál, a földön volt elhelyezve: »Hálával. Miklós.«

Margité mellett, háromnegyedrészen elfoglalva a koporsót, ékeskedett a hatalmas átmérőjű, tearózsák, jáczintok, piros és fehér szekfüvekből művészileg kötött koszorú, nehéz moiré-szalagján e hangzatos búcsúztatóval: »A feledhetetlen, a legjobb apósna. Vigasztalhatlan veje.«

Nehéz illatot terjesztettek a virágok.

Szinte félelmesen emelkedett ki a diszes koporsó abból a fölös pompából, amelyben senki se ismerhetné az egyszerű, minden ízében természetes, igaz emberre.

Margit gépiesen szögezte szemeit a koporsó föliratára.

»Darvas Domokos. Élt 58 évet. Meghalt 1900...«

Minden fölvilágosodott ember érti, hogy mit tesz az: »meghalt!« Nincs többé. - Elmult. - De ki hiszi el, ki bír hozzátörödni az első percekben ahhoz a rettenetes gondolathoz, hogy az is »meghalt!...« »elmult...« »nincs többé!...«

Nézzen rá legalább egyszer még az a két szem; nézzen a lelkébe. Legyen támasza, tanácsadója és ne hagyja itt éppen most, mikor olyan nagy szüksége van rá!...

Nesztelenül nyílt föl a szemköztes ajtó és mert Margitot elfödte a magas sarkofag, a belépő csak akkor vette észre, hogy nincs egyedül, mikor a tulsó oldalról egy keservesen fulladozó hang ezt tördelte:

- Atyám, atyám, kedves, jó atyám!

Baán Miklós összerezsent. Már nem vonulhatott vissza. Kissé közelebb lépett és halk hangon szólt: - Ne sirj, édes Margit.

Pedig nem sirt. Hisz ha sirni tudott volna!?...

Rávetette szúrós szemeit Miklóstra. Látható nagy erőfeszítés után, végre utat törtek a könnyek. Görcsös zokogással borult gyermekkori barátja keblére, azt se tudva, mit tesz.

- Ne sirj.

- Oh, hagyd, hisz olyan jól esik.

Ujra fölnyílt az ajtó. Zsolnay Ervin lépett be.

- Az orvos küldött, hogy ne engedjelek soká itt, mert az árt az idegeidnek.

Szokott keresett udvarias modorában beszélt a gróf, aki az orvos megismételt figyelmeztetésére jött feleségeért.

- Jöjj kérlek. Menjünk az udvarra. Nézd, már jönnek a koporsóért.

Három élő, gondolkozó lény volt abban a szobában; a negyedik olyan, aki már semmiben sem vesz részt. Pedig erre a negyedikre volna most legnagyobb szükség.

Zsolnay Ervin, a férje állt mellette. Azt mondta: elég a könyből. A férje nyujtotta neki karját, hogy elvigye ebből a szobából.

A könnye fölszikkadt. Követte a férjét.

Ezt úgy nevezik, hogy kötelesség.

A magára maradt Baán Miklós hosszan nézett a távozók után.

Ki tudja, mit gondolt, mit érzett.

Kipusztult a tömeg a téres gyászudvarról; csak éppen az öreg eb, a Lord gubbaszkodott még mindig a lépcsőfölgéj mellett, ahonnan egész délután nem mozdult. Ott feküdt két első lábára pihentetve fejét és mozdulatlanul nézett, amíg az utolsó is elment azok közül, kik a végtisztességre gyűltek össze.

És ki hiszi el azt, hogy az a nagy fekete állat, amelyik olyan közömbösen nézte végig a történeteket, kevés vártatva fölczihelődött és lassu, hosszú léptekkel utnak indult. Tudatosan haladt, amíg a kapujához ért annak a néma országnak, ahol azok a nagyon csöndes emberek laknak.

Beljebb nem mehetett. Elzavarta az ajtónál álló őr.

Kissé távolabb várakozó állást foglalt el.

Megcsóválta a farkát, amint messziről meglátta Baán Miklóst.

A fiatal üzletvezető mégegyszer visszatért ahhoz a frissen hordott halomhoz, hogy szíve szerint bucsuzzék attól a jó embertől. Neki sincs kirakatba való fájdalma, mint nem volt annak az asszonynak, aki száraz szemekkel követte atyja koporsóját, egész eddig, ahol az ember öntudatlansága van beigazolva.

A kutya rávetette okos szemeit a kapun kilépő fiatal emberre, úgy nézett rá, mintha csak élő szóval kérdezné:

- Na, kisebbik gazdám, hát mi lesz most?...

XIX.

Darvas Domokos egész vagyonát leányára hagyta azzal a kikötéssel, hogy melegen óhajtaná, ha azt pár évig még a gyárban gyümölcsöztetné.

A gyár berendezése Baán tulajdonába ment át.

Pár ezret jótékony célra is juttatott, nem feledkezve meg régi, hű emberéről, az öreg Csutor Mihályról.

A végrendelet felbontásánál Zsolnay helyettesítette feleségét, mert Margitot a temetés után való napon délvidékre küldte az orvos, ahova a bárónő kísérte el.

Pedig hát Margit fájdalma nem tartozott ama divatos fajtahoz, amelyre a medikának legújabb paragrafusát alkalmazhatjuk: akinek fájdalma van, utazzék; kerülje a helyet, ahol a csapás érte. Jó Isten, de boldog ember is lehet az, akinek fájdalma csak helyhez van kötve és ha ezt a helyet elhagyta, mögötte marad tán még az emlékezet is...?

A gróf válaszolt a halomszámra érkezett részvétlevelekre is, melyek Margit czimére szóltak.

Meglehetős egyhangu feladat lévén, Zsolnay nem valami sok ügybuzgalmat fejtett ki.

Körülbelül három héttel a temetés után, egy jól ismert írásra bukkant a levelek tömkelegében. Első tekintetre fölismerte Marietta kezének vonásait.

Előbb hosszabb levélben akarta megírni mentségét, de utóbb egy elszánt gondolata támadt. Személyesen keresi fel Vilberger grófnét és előszóval mondja el mentségét: hogy a felesége, akihez a gyöngéd sorok czimezve vannak, nincs a fővárosban és orvosi rendelet folytán nem is szabad neki kézbesíteni az ily tartalmu leveleket.

Pompás ürügynek találta, hogy végre bejusson a hozzáférhetlen ridegség emelte khinai falon át. Azt azonban nagyon jól tudta: ha esetleg Mariettánál jelentkezik, a makacs teremtés képes eltagadtatni magát. Ugy segített hát a dolgon, hogy Malois lovagnál kopogtatott be, aki ugyanazon ház földszintjén lakik.

A francia kiváló szívélyességgel fogadta. Első kérdése a szép Zsolnay grófnéra vonatkozott. Hol tartózkodik ez idő szerint? Meddig lesz távol a fővárostól?

Zsolnay aztán kijelentette a marquis előtt, hogy e látogatás voltaképen Vilberger grófnét illeti, aki oly szeretreméltó volt s részvétét fejezte ki Zsolnay grófné előtt. Mert ily ildomtalanul késett e figyelem megköszönésével, most személyesen szeretné azt kifejezni.

- Nekem ugyan alig van öt perczem, mert egy ülésre kell mennem, amelyen én elnökölök, de ezt a rövid időt fölhasználjuk arra, hogy fölkisírem önt az unokanővéremhez.

Zsolnay alig tudta örömét elpalástolni a fölött, hogy miután ez órában senki sincs Mariettánál, négyszemközt lehet vele.

Olyan szivdobogással ment az utat mutató Malois után, mint az a zöld ficzkó, aki legelső kalandjára indul.

Herczegi fénynyel volt berendezve már az előszoba is, mely Vilberger grófné elsőemeleti lakosztályába vezetett.

- Tessék, édes gróf; - szólt a francia, benyitva a balról vezető ajtót, ahonnét Marietta kis szalonjába léptek. - Megengedi, kedves Marie, hogy magammal hoztam Zsolnay grófot, aki tiszteletét akarja tenni önénél.

Egy villámló tekintet volt a felelet e kérdésre, amelyet azonban csak a behatást leső Zsolnay gróf vett észre.

Malois mondta el, amivel ott lenn Ervin okolta meg jövetelét. Ő kínálta helylyel is Zsolnayt; és pár másodpercz után bocsánatot kért, hogy le kell mondania a szerencséről s nem maradhat velük.

- Ön szemtelen!

Ezek voltak Marietta első szavai, mihelyst a marquis betette az ajtót maga mögött.

Zsolnay ajkába harapott és egy pillanatig szinte bambán bámult a helyéből fölpattant leányra, aki igézetesen szép volt könnyű, lazaczszin foulard empiruhájában.

Félhangon felelt a gróf, amely hangból alig fékezhető szenvedély rezgett ki:

- El voltam készülve mindenre, ami bántalom részedről érhet és mégis kerestem az alkalmat, az ürügyet, melylyel közeledbe juthassak. Végre is tisztáznunk kell a helyzetet, Marietta...

Megvető mosolylyal szegte félre a fejét s egy oldalpillantással végigmérte a grófot:

- Ön ezt már évek előtt megcselekedte - Párisban, midőn ilyen tartalmu levélkében vett tőlem búcsút: »Ügyeim hazámba szólnak. Tarts szives emlékezetedben.« Lakonikus rövidség és valódi klasszikus tömörség a kifejezésben. Semmi fölösleges kitérés. - Tisztázzuk a helyzetet...? Ezt ön az én részemről óhajtja, ugyebár? Szívesen teszek eleget utolsó kívánságának, remélve, hogy ezzel végre megszabadulok szívós üldözésétől. Ámbár az olyan szellemes ember, amilyennek Zsolnay Ervin grófot ismeri a társaság, viselkedéséből megérthette volna, hogy épp oly kevésbé reflektálok látogatására, amilyen szívesen látott vendégem lett volna Zsolnay grófné. Ismétlem: tisztázzuk a helyzetet, ha ez egyetlen módja annak, hogy megszabaduljak öntől. Ön a mostanihoz hasonló szívóssággal ostromolta annak idején Mignon Mariettát; de ha nem csalódom: több szellemmel, több nagyvilági routinnal, mint most cselekszi. Ön az első percztől fogva nem volt közönyös rám nézve és.... a többit tudja.

Vágyó tekintettel szivta magába a nekihevült lány minden mozdulatát, arczyvonásának legkisebb rángását.

Szinte reszkető hangon mondta:

- Zudits rám mindent, Marietta, mert hisz örült, eszeveszett voltam, mikor el tudtam hagyni Párist nélküled. Keservesen lakolok érte; mert, aki egyszer a magáénak mondhatott téged, az örökre a tied. Szeretlek, ezerszerre jobban, mint eddig. Oh, ha vissza tudnám varázsolni magunkat abba a bűbájos multba: e gyönyörűségnek csak egy perczéért fölláldoznék mindent. De hisz magad mondod, hogy szerettél, más szóval szeretsz ma is, mert hisz a szerelemnek nincs multja.

Maró gúnynyal kaczagott közbe a leány.

- Még másnak az ajkáról is nevetségesen hangzik ez a paradoxon, de Zsolnay Ervinnél...

- Hitelt kell annak adnod, Marietta! - esett hevesen a beszélő szavába. - Hisz te nem szeretted azt a megfagyott Maloist, akinek már megjelenése is úgy hat az emberre, mint valami északi fuvalom. Egy élő, mozgó, érzéketlen jégcsap. Benned sokkal több a hév, a tűz; a te szerelmed a magáéhoz hasonló szenvedélyt kíván.

Zsolnay pár lépéssel az ablaknál álló leányhoz közeledett. Kéjes tekintettel jártatta rajta szemeit. A hangja szinte elfulladt, amint mondta:

- Óh, Marietta, hogyan tudsz te szeretni!...

Hideg, megvető mosoly futott át a lány ajkain.

- Ön arról a Mariettáról beszél, akit évek előtt ismert. Én már kitanultam abból az impraktikus tudományból. Az én számomra ismeretlen betűkből van összeróva ez a szó: szerelem. Nagyon hálátlan életpálya a szerelem az asszony számára, mert nem képes a férfi álláspontjára helyezkedni, aki csak időleges szeszélyként változtatgatja tárgyait. E tekintetben én is önökhöz számítom magamat. Életemben egyszer kerekedett felül nálam ez az érzés. Nem röstelem bevallani: szerettem önt, Zsolnay. De csakhamar fölnyitotta szemeimet s láttam, hogy mekkora örülséget követtem el. Most már egész gyakorlatiasan fogom föl az életet.

- De...

Idegesen csattant közbe:

- De hát a legkönnyelműbb nő is szereti az elsőt, aki miatt elbukik. Az elsőnek a szó igaz értelmében szeretője; a következőknek azonban már csak maitresse. Szerelemről, végnélküli szerelemről álmodoztam én is és csalódás, árulás volt a fizetség. Ma kincseket hordanak lábaimhoz kegyeimért. Ez jobb üzlet, édes gróf. Lett belőlem egy közönséges courtesane. Sokkal nyugalmasabb így az életem. Hódolnak, parancsokat, gondolatokat lesik, míg akkor fordítva volt. Nem szeretem az elnyújtott színpadi jeleneteket; nagyon unalmasak a hosszú párbeszéddek. Isten önnel, gróf.

- Marietta, ne kergess a végletekig; én képes vagyok mindenre...

- Ugyan mire?

Szinte szánakozó mosolylyal tette a kérdést.

Zsolnay fenyegető hangon morzsolta fogai közt:

- Ha a marquis ismerné multadat...

Marietta fölkaczagott:

- Ismeri, tisztelt uram; jobban mint ön; tudja, amit tudott egész Páris Mignon Mariettáról, miután Zsolnay Ervin gróf elhagyta. Maloisnak nincsenek illúziói engem illetőleg. Csupán egy szeszélye vagyok a bőkezű lovagnak és ameddig ez a szeszély tart, iparkodom ezt hasznomra fordítani. - Önhitten tette hozzá: remélem nem egyhamar következik be az elhagyatás. Most ilyenek a világnézeteim.

Zsolnay elsápadt. Orrczimpái láthatólag mozogtak. Tekintetét nem bírta levenni az alá s följáró leányról, akinek indolens modora, triviális észrevételei forrongásba hozták egész bensőjét.

- Ez utolsó szavad, Marietta?

- Nem; az utolsó az, hogy kikérjem e bizalmas megszólítást.

A gróf hosszú tekintettel nézett a leány szemébe, aki hideg elkapatottsággal, közömbösen állta ki e nézést.

Halkan, szinte remegő hangon mondta:

- Hát fogadjon el a marquis helyett.

Marietta élesen, gúnyosan kaczagott:

- Mégis nagyon naiv ember maga, Zsolnay. Szörnyen drága volna magának ez a szeszély. Nem győzné meg.

Elbizakodottan kapta föl fejét a gróf:

- Azt hiszi?

- Nemcsak hiszem, de bizonyos vagyok felőle. Nem szeretek nélkülözni.
- Nem fog nélkülözni, sőt...
- Nevetséges beszéd!
- Lelesem a pillantásából, kiolvasom arcának egy vonásából és vakon teljesítem legkisebb szeszélyét.

Marietta megvetőleg rántotta föl vállait:

- Szegény Zsolnay! Vajjon miből tehetné azt?... Oh, én igen jól vagyok értesülve az ön vagyoni állapota felől. Hitelezői nem a legdiskrétebb emberek. A grófné vagyona pedig tovább csépel a gyárban.

- Marietta, hát nincs benned semmi a régi...

- Mondtam már, hogy én afféle közönséges kitarzott nő lettem. Olyan portéka, aki a legtöbbet ígérőé. Ismétlem: maga nem versenyezhet Maloisval. Ön tett ilyenné, Zsolnay gróf, hát nincs joga pálczát törni felettem. A legbecsületesebb asszony se riad vissza a legbecstelenebb lépéstől, ha csalódik abban, akit szeretett. Én nem tartoztam a legbecsületesebb nők sorába; de azért sokkal fölötte álltam az idő szerinti magamnak.

- Eh, ezek a sértett hiúság lehetetlen ágaskodásai. Nem könyörgök tovább, de követelem azt, amihez jogom van. Szerettél. Enyém voltál, s az vagy ma is.

Meg akarta ragadni kezét, de Marietta egy heves mozdulattal félrelökte; azután hirtelen megnyomta a villamos csengő gombját.

Vértlázító nyugalommal, de éppen annyi gúnynyal szólt, mikor a komornyik belépett:

- Szóval ön javithatlanul hűséges férj, édes Zsolnay gróf, aki süket a legszivélyesebb tartóztatásra. Ez egészen önre vall s nem szabad zokon vennem. Adja át üdvözlétemet a szép grófnénak. Ferencz, vezesse a parkon át a méltóságos urat. Adieu, Zsolnay gróf.

Zsolnay úgy ment a komornyik előtt, aki tiszteletteljesen nyitott neki ajtót, mint az a vigjátéki hős, akit a helyzet tesz komikussá.

Egész böszültté tette a megjegyzés, hogy ő nem versenyezhet Malois lovaggal. Zsolnay Ervin bőkezűségében még senki se kétkedett. Be fogja bizonyítani, hogy az ő kedvese épp oly fényben, pompában él, mint Malois szeretője.

Nápolyi kalandjára gondolt, ahol nagyatyjáról rája szállt örökségét arra áldozta föl, hogy elcsábította egy herczeg kedvesét. A vagyon persze hamarosan elúszott, de mindenki elismerte, hogy a szép Zanetta csak herczegnő volt a hercege mellett, de mióta a magyar grófnak a kedvese, királynéhez méltó pompa fogja körül.

De amint ma állnak pénzviszonyai, nem igen álmodozhatik efféle gavallér tréfákról.

Minden forrás bedugult, ahonnét pénzt szerezhet. Neki pedig pénz kell, ha mennybéli jussát köti is le érte.

Lehorgasztott fejjel haladt az Andrássy-út gyalogjáróján, mikor egyszer csak önkénytelenül fölpillantott és tekintete a mellette röpködő kis tilburyn akadt meg, amely szinte ütemszerűleg gurult az aszfalt-burkolaton.

- Puszillak, Ervinkém.

Ezzel a kocsis kezébe dobta a gyeplőt, Bozsoky leugrott a fogatról.

- Hát te hol veszed itt magad és miféle jármű...

- A kis tilburyt érted? Ah, még nem teljes a parádé. Két angol telivérre alkudozom; ha ezeket eléje fogom, szájat tát rá egész fajtok, édes kékvérű uraim.

- De hát honnan a pokolból jut neked erre, akinek már alig telt egy rozoga konflisra? Kit öltél meg? Hol sikkasztottál?

Elégedett mosolylyal felelt:

- Tyhja, barátom, egy hónapja nem találkoztunk, s ez elégséges idő egy börzianernek arra, hogy tisztességesen megtollasodjék. Megtollasodtam.

- És értesz te a tőzsdei spekulációkhoz?

- Akár magának Rothschildnek adhatnék leczkét.

És a Bozsokyval való találkozás eredménye lett, hogy másnap délben Zsolnay Ervin gróf is megjelent a börzén. Merész kötésekét csinált, melyek egytől-egyig beütöttek.

Négy hét alatt egy perczre se fordult el a szerencse a gróftól és rövid idő elteltével igazi amerikai nábobnak érezte magát előbbi zilált pénzviszonyaival szemben.

XX.

Margit levelet kapott férjétől, melyben udvarias mentegetődzéssel adta tudtára, hogy túlhalmozott teendői miatt nem mehet érte; de megnyugtatja az a körülmény, hogy a nagylelkű bárónő van mellette s ennek társaságában érkezik vissza.

A grófnét érintetlenül hagyta ez a hír és épp oly fásult, szinte eltompult hangulatban tért vissza otthonába, amilyen megadólag szenvedte a csapást, mely a legrosszabbkor szakadt rá.

Visszaérkezése óta nem fogadott senkit, kivéve Baán Miklóst, akivel ügye volt, amennyiben a fiatal gyáros alapos fölvilágosítással szolgált az örökös vőnek amaz összeg elhelyezéséről, gyümölcsöztetéséről, amit Darvas egyidőre az ő kötelességévé tett.

Ami Baán Miklóst illeti, ugyanoly visszavonult életet folytatott, mint azelőtt. Keveset tudott a világ folyásáról és keveset is törődött vele.

Egy délután, mikor teendőit a szokottnál hamarabb végezte, betért a kávéházba, hogy átfussa a lapokat.

Aligha vetett volna ügyet arra a társalgásra, mely a mögötte levő asztalnál folyt, ha ismerős név nem üti meg a fülét.

- Hát ti csak most hallottátok, hogy hova lett innen a szép pénztárnoknőcske; hisz ennek már jó három hónapja.

- És annyira együgyü a kis Zsolnay grófné, hogy semmit sem vesz észre?

A kérdezett fölrántotta vállát:

- Vagy olyan szerelmes az urába, hogy még azt is megbocsátja neki, vagy a polgári sorsból fölemelkedett naiv teremteske is megtalálta az aranyos középutat, a »ha te úgy, én is úgy« alakjában. Emlékeztek arra a francia marquisra, aki néhány hó előtt 7 órától 10-ig nem nézett mást az Operában, mint a szépséges grófnét. Tán az a kitartó hódolat megtalálta az utat a szép asszony szívéhez.

Miklós azon a ponton volt, hogy fölugrik és arczul üti ezt a hetvenkedőt; de aztán leküzdte fölindulását. Hirtelen fizetett és anélkül, hogy amazok észre is vették volna, elhagyta a helyiséget.

Mikor hazaért, Lénárdy bárót találta dolgozó szobájában.

- Zsolnay megcsalja a feleségét.

Ezek voltak az első szavak, melyeket a fiatal gyáros jó barátjához intézett.

- Ez ujság előtted?

- És te hallottál erről?

- Hisz Zsolnay Ervin gróf viszonyai nyilvánvalók. Amit azonban most visz végbe, az határos az örültséggel. Ugy játszik a börzén, mint a legalávalóbb pénzhajhász. Aztán egész nyereségét odahordja annak a leánynak.

- Miféle leány?

- Valami alantos sorsu teremtes. Naponta ott látható az Opera egyik földszintes páholyában, olyan pompában, olyan ékszerekkel, amelyek még egy nábob zsebeit is kiforgatnák. Páholya szemközt van azzal a kétes existenciájú francia grófnéval, aki valaha szintén kedvese volt Zsolnaynak. Ervin egész este ott gubbaszt a páholy háttérében. A mult napokban így szólt hozzá a francia marquis a foyerben: »Zsolnay gróf, ön elkapta az orrom elől a gyémánt-

riviéret, amely, mint látom, már illetékes helyen van.« Ez estén olyan gyémántfolyam körítette Zsolnay kedvesének nyakát, amely egy fejedelmet is gondolkodóba ejt, mielőtt megvenné.

- És Margitnak nincs tudomása ezekről a botrányokról?

- Az atyja halála óta teljes elszigeteltségben él. Egyebekben a grófné époly megközelíthetetlen a pletykák számára, mint atyja volt.

Baán komoran nézett maga elé s félhangon mondá:

- Szerencsétlen asszony!

Lénárdy Miklóshoz lépett. Vállára tette kezét és gyöngéden szólt:

- Te szeretted Darvas Margitot?...

Határozottan felelt:

- Igen.

Mindketten hallgattak.

Ismét Miklós szólalt meg:

- Rosszakarói nem férközhetnek hozzá, nekünk barátainak pedig azon kell lennünk, hogy soha se tudja meg, mennyire boldogtalan.

Bensőséggel fogott kezét a két férfi.

- Milyen nemesszívü vagy te, Miklós.

- Mit tudom én, minek nevezhetjük - fakadt ki a már vissza nem fojtható érzés Baán Miklósból. - Csak azt tudom, hogy sokat szenvedtem és sokféle önámítással iparkodtam csökkenteni, ami olyan nagy teher volt idebenn. Olyanná akartam lenni, amilyenek sok százan, akik meg bírnak alkudni a sorssal és jól érzik magukat ott, ahova a végzet dobta őket. És lettem olyanná, amivé sok ezren lesznek: boldogtalanná, nagyon boldogtalanná. A munkában kerestem feledést. A testem kifáradt, de lelkem nem; az a folyton vergődő valami annál serényebben működött. Adtam magam előtt is a közömböst, aki csak vállat von az ő boldogságának láttán. De a tudat, hogy boldogtalan; hogy megcsalja, elámitja az, akit... Nagyon szeretem azt az asszonyt. Nem áll hatalmamban, hogy boldogságát előmozdítsam, de el kell követnünk mindent, hogy ne ébredjen boldogtalansága tudatára.

A báró lelkén szomorú mosoly futott át. Nehéz sóhajjal rekesztette be gondolatait. Egy tökéletes jellemű férfi, mint ez és lelke gyökeréig valódi asszony, a milyennek a másikat ismeri; - s ez a kettő örökre idegen egymásra?...

XXI.

»A rosszakarói nem férhetnek hozzá, mert ott öröködnék felette a jó barátok?...«

Szegény jó barátok! Mennyivel gyöngébbek vagytok ti összevéve, mint az az egyetlen ellenség, aki védenczetekre tör.

Levél érkezett Zsolnay grófné czimére:

»Grófné!

»A XX-dik század Lukrécziája, aki otthon öröklik a házioltár fölött... Nem, az ön Callatinuosa nem ontja vérét a hazáért, csak a pezsgős palaczkok durrogása mellett, veszedelmes hölgyikék társaságában szórja pénzét, pazarolja érdemetlenekre azt a szerelmet, amelyre ön, Penelopehoz méltó önmegtagadással várakozik a jól megvédelmezett házitűzhely tisztán lobogó lángja mellett...

»Ön erre természetesen büszke öntudatossággal kapja föl szép fejét: »Hazugság!«

»Jól van, grófné, nevezzen hazugnak, aljas gazembernek, aki álhirek besugásával akarom befertőztetni a tiszta légkört, melyet a zavartalan családi boldogság áraszt ön körül.

»Ön már nagy ideje nem mutatkozik nyilvános helyeken, egész visszavonultságban él, még az Operában sem látható soha. Ez kár! Mert ott az utóbbi időben rendkívüli előadások folynak (ugy entre acte) földszint, jobbra, az ötödik számú páholyban, ahol egy szemkápráztató pompában hivalkodó kokott vonja magára a közfigyelmet és egy érdekes külsejű férfi, aki csalódásig hasonlít... Mit gondol, grófné, nincs-e valahol egy ikertestvére az ön férjének?... Óhajtanám, ha volna, mert akkor nem lennék kénytelen Zsolnay Ervin gróf ugyanazonosságát megállapítani a páholyok félhomályában rejtőző imádóban.

»Ha személyes meggyőződést kegyeskednék szerezni szavaim bevehetősége felől, nem illetné semminemű igaztalan jelzővel

Alázatos szolgáját:

*

Az írás változtatott, rontott volt. Pedig hát erre nem lett volna szükség, mert Margit nem ismerte Felkay Fülöp irását és nem is sejtette, hogy Pipi báró, aki mindent elkövetett arra nézve, hogy szép sógornője nála keressen vigaszt, őt válaszsza visszatörles eszközéül férjével szemben, s mert ebben kudarcot vallott, ez utolsó fogástól se riadt vissza.

Margit egy ideig tanácstalanul állt. Az egyetlen, akivel tán közölné a rút tartalmu levelet, Anta, birtokára utazott pár napra.

Rövid tünődés után határozott.

Nem a szerelem, nem a féltékenység vezette, de mintegy tisztázni akarta magát saját maga előtt azzal az önváddal szemben, hogy olyan egészen más érzelmek támadtak szívében, melyben ennek előtte mint bálványkép állt az az ember, a férje.

Senki se látta, mikor kisuhant és minden szem elől elfödte a homály, mely a páholy hátterére borult, ahol, érezte, a hozzá nem méltó szerepet végigjátssa. Váltott egy páholyt az ellenkező oldalon, melyben a levél szerint, férje szokott ülni a kedvesével.

A levél nem foglalt magában hazugságot; s ha Margit nem is látta volna meg az első perczben, ráirányítják figyelmét a szavak, melyek a mellette levő páholyból hallatszottak:

- Nézd, már ott bujkál Zsolnay gróf legujabban akvirált kicsikéje mellett, akire úgy költ, mintha az amerikai ezüstkirály pénztárával rendelkeznék.

- Pogány gyerek ez az Ervin. Pedig egy hét óta nem jól állnak az akciójai és már holnap beüthet nála a katasztrófa. Bozsoky ma úgy járt az utcákon, mint az örült. Hihetetlen kötések csinált baissera s a mai zárlat rája nézve kiegyenlíthetlen különbözettel végződött.

Margit az utóbbi szavakra már nem vetett ügyet. Ami iránt kételye volt, csálhatatlan bizonyosságot szolgáltatott egy pillantás.

Ujra beburkolódzott sűrű fátyolába s visszaült a rá várakozó bérkocsiba, anélkül, hogy bárkivel is találkozott volna.

Az éjtől, ettől a bőbeszédű tanácsadótól kérdezte, mit tegyen?

És az éj szolgált neki tanácscsal.

Korán reggel íróasztalhoz ült s e sorokat vetette papírra:

»Kedves Maklárý! Ma délelőtt 11-12 óra közt meglátogatom önt. Életbevágó ügyről van szó.

»Bizom kipróbált barátságában:

Zsolnayné Darvas Margit.«

Még pár sort vetett papírra, biztos kézzel vezetve a tollat.

»Nem bocsátkozom részletekbe; ön legjobban tudja az okot, mely tegnapig titok volt előttem... Ezek után csak két szavam lehet önhöz: váljunk el. Ön nem szeret engem, e felől már régen meggyőződtem; de meggyőződtem arról is, hogy szerelmemmel együtt becsülésemet is elvesztette. Így hát megszűnt köztünk minden összekötő kapocs.

Darvas Margit.«

Boritékba tette a levelet s ráírta a címet: »Zsolnay Ervin grófnak.«

Ha az ügyvéddel végzett, postára adja e levelet, mely nélküle kerül vissza a házba.

Imbolygó léptekkel haladt föl Maklárý irodájába.

Az ügyvéd már várakozott rá.

- Isten hozta, kedves gyermekem.

Helylyel kínálta a színéből kikelt fiatal asszonyt és mielőtt Margit egy szót szólhatott volna, komoly, szinte megilletődött hangon kezdte:

- Tudom, miért jött, édes gyermekem; megbocsát úgy-e e bizalmasságért. Csak az este hallottam kartársamtól, Kálózdy Bertalántól, aki a gróf ügyeit vezeti... Ez szomorú tény, édes Margit, de nem szabad önt áztatnom. Férje meg gondolatlanságával nemcsak saját magát juttatta a tönk szélére, de kétségbeejti önt, aki annyira szereti a férjét; mert hisz én tudom, mennyire szereti ön Zsolnay Ervint. »Nincs hozzá lelkem, hogy ellenezsem a házasságot«, mondta az ön boldogult atyja, mikor elő-előtört benne az idegenkedés ettől a frigtől. Zsolnay gróf, mint kollegámtól hallottam, már kezdetben úgy költött, hogy az első hónapok óta vagyonának nem a kamatját, de magát a tőkét használta föl. Mikor vagyona már alaposan föl volt emésztve, az adta meg neki a kegyelemdőfést, hogy börzespekulációkra vetemedett. Nyíltan beszélek, hisz ön mindent tud, amit nálam való megjelenése bizonyít. Ha a gróf még e hét folyamán nem fizeti ki 400.000 koronára rágó tartozását, összecep feje fölött az ár. Magam akartam írni önnek, de megelőzött. Édes Istenem, ahol a szeretett lény forog szóban, ott senki se tarthat lépést a nővel. Ön azért jött, hogy kirántsuk férjét a feneketlen hinárból; hogy

rendelkezésére bocsássa Zsolnay grófnak a szükséges összeget a hozományából, melynek kezelésével engem bizott meg az ön atyja. Ez nagylelkű cselekedet öntől. Mint ügyvédnek, mint érdekei képviselőjének azt kellene ugyan mondanom... Nem, nem mondok semmit... De ön rosszul van. Olyan sápadt és reszket. Nem csodálom, fölizgatta ez az eset. Mondhatom, engem is, mert sejtelmem sem volt a gróf pénzviszonyairól.

Margit melle láthatólag zihált, de egy hangot se birt kiejteni.

Az ügyvéd apai jóakarattal fogta meg a fiatal asszony kezét.

- Ne féljen, minden rendben lesz. Megmentjük őt... Ön akarja... Szép öntől. Én a lelkébe látok...

A lelkébe lát!? Micsoda képtelen állítás. Azt hitte, a lelkébe lát annak az asszonynak, mikor szerelemnek számította be Margit ama cselekedetét, hogy alig negyed óra múlva egy átruházást irt alá Maklárty irodájában, ahova azért jött, hogy fölszólítsa házuk régi barátját: fogadja el válópörét Zsolnay Ervin ellen.

- Jöjjön, jöjjön, édes Zsolnay gróf. Bocsásson meg, hogy ide fárasztottam és engedje meg, ha minden hosszabb bevezetés nélkül a dolog érdemleges részére térünk.

Ezzel fogadta Maklárty Zsolnayt, akit ma reggel, Margit levelének vételével magához hivatott, mert a grófné látogatását nem tudta másra magyarázni, mint amilyen értelmet ő adott annak.

- Ön válságos helyzetbe jutott, méltóságos uram; tegnap hallottam Kálózdy barátomtól és e miatt akartam ma a grófnét fölkeresni, aki azonban megelőzött, hogy rendbe hozzon mindent, ami meg is történt. Nézze.

Zsolnay nagy szemekkel nézett az átruházásra, melyet az ügyvéd adott kezébe.

Egy percze föllázadt benne a jobb érzés; azon a ponton volt, hogy visszautasítja a felesége áldozatkészségét; de ez csak a büszkeség végvonaglása volt. A következő pillanatban oda-lépett Margithoz, aki egész részvétlenül ült az asztal mellett, ahol az okmányt aláírta. A gróf szeretetteljesen szorította ajkához Margit jéghideg kezét:

- Milyen jó vagy te!

Maklárty magára vállalta Zsolnay ügyeinek rendezését.

A grófné fásultan hallgatta a két férfi tanácskozását. És valódi lethargikus állapot volt az, melyben elhagyta az ügyvéd irodáját.

Beszállt az alatt várakozó bérkocsiba, a hova férje is követte.

Zsolnay egész úton hálálkodó, gyöngéd szavakat suttogott a felesége fülébe.

Margit egy hangot se értett azokból.

Gépiesen, akarat nélkül lépte át férje karján annak a háznak küszöbét, melyet azzal a szilárd föltevessel hagyott el, hogy többé sohase tér ide vissza.

Hát amit tett, azt a kötelesség parancsolta. Hisz ha most elhagyja, valósággal oly színben tűnik fel maga előtt is, mint a sülyedő hajóból kiugró patkány. Oszályosa volt a pompának, a fénynek, ami szintén elősegítette Zsolnay bukását, s ha most elválik tőle, hasonló lenne azokhoz, akik részben fölemésztették Zsolnay vagyonát.

Az öntudat, az önérzet helybenhagyta, amit tett, de megborzongott a szíve, a lelke, amidőn azzal a kötelességgel állt szemben, amit az együttlét hoz magával.

Nem válhat el a férjétől; de vele élni... Tele marokkal szórja lábaihoz összes anyagi javát, hacsak személyét kivonhatja e rút játékból.

XXII.

Margit magához kérette Miklóst és tudára adta, hogy szeretné a vagyonát kivonni az üzletből, ha ez a gyár kára nélkül történhetik.

A fiatal férfit kellemetlenül érintette ez a kijelentés, a grófné érdekét tartva szem előtt. Vontottan szólt:

- Az üzlet nem szenved e miatt; de... de atyád a vagyon gyarapodása céljából azt óhajtotta...

- Tudom. Viszonyaink változtak és szükségünk van nagyobb összegre.

Baán Miklós komoran nézett maga elé; aztán tartózkodó, szakgatott hangon mondta:

- Az az összeg mindenesetre tekintélyes, de... de meggondolatlan kezelésben még nagyobb vagyonok is elúsztak. Gondold meg, Margit, ha... egy napon elvesztenéd vagyonodat.

Határozottan felelt:

- Akkor dolgoznám, mint az atyám; dolgoznám, mint te.

Több ellenvetést nem tett Baán Miklós. Ő is azt hitte, amit Maklár, hogy az áldozat, melyet Margit hoz, szerelmének ujló megnyilatkozása.

Visszafojtott minden előtörő észrevételt, sőt egy sóhajt is, és egész üzleties hangon felelt:

- Vagyonod rendelkezésedre áll akkor, a mikor parancsolod.

Lehet, hogy maga a tény, vagy Maklár szavai hatottak Zsolnay grófra, aki pár nap mulva sokkal korábban jött haza a szokottnál. Ügyei rendezésében járt.

Fölkereste feleségét, aki ama bizonyos jelenet óta változatlanul kimért volt férjével szemben.

- Te valósággal összezúzasz nagylelkűségeddel, édes kis feleségem.

Enyelegve vont a ajkához Margit kezét.

- Csak nem haragszol rám, mikor úgy szeretlek.

A fiatal asszony összerázkódott, amint testén érezte a két kar melegségét.

Mi hát a különbség a törvényes hitves s ama személyek közt?... Most tán úgy hozza magával állatias szenvedélye, hogy ő vele enyelegjen, mint azokkal szokott, a kiket megfizet.

Olyan undor fogta el, amely egy perczig tehetetlenné bénította. Nem! Nem! Teljes erővel szakította ki magát a gróf karjaiból.

Hangjában annyi erély csöngött, mely még a nők körül gazdag tapasztalatokat szerzett Zsolnayt is zavarba hozta. Pedig az a hang remegett, bizonytalan volt minden szó, amely az izgatottságtól töredező szakadt föl ziháló melléből:

- Tudom kötelességemet és nem hagyom el önt, mert hisz szüksége van rám. Engem már jó ideje csakis a kötelességem fűz önhöz. Megmentem az anyagi tönktől és nem kérek ezért mást cserébe, mint magamat. Ennek legkevesebb értéke van ön előtt s rám nézve semmi sem becsebb, mintha szabadságommal ajándékoz meg. Senki sem fog tudni viszonyunkról. A világ előtt neje maradok s ön korlátlan ura felesége vagyonának.

Megcsattant a kilincs és Margit betette maga mögött szobája ajtóját.

A kulcs megfordult a zárban.

Zsolnay pár pillanatig érdekesnek, pikánsnak találta a helyzetet, de aztán szánó mosoly futott át élveteg ajkain. Azt mondta ez a mosoly: egyéb fortély is van annak, hogy ingerteljessé váljon az efféle jelenet, de ehhez, ti becsületes asszonyok, épinséggel nem értetek.

Fölrántotta vállait.

Átment lakosztályába.

Izgatottan járt alá s föl.

Semmi kétség benne; Margit sejt valamit.

»A világ előtt neje maradok, s ön korlátlan ura felesége vagyonának.«

Egy kicsit megborsódzott a háta. Aztán megint vállat vont. Átszaladt rajta az önérzet, a büszkeség, mint a mulófélben levő hidegtelelés. Még egy-két borzongás s aztán teljesen helyreállt az egészség.

A világ előtt neje marad...

Hát mi kell több.

Jól tudta, hogy Margit mily féltve őrzi családi életének ennél sokkal jelentéktelenebb titkát. Ez a polgári erényekben gazdag asszony szavának fog állni.

A világ nem gyanít semmit s így minden rendén van.

Ettől fogvást Zsolnay örülten költött arra a nőre, akit nyilvánosan Zsolnay kedvesének neveztek. Senki se értette azonban ezt a szeszélyt egyen kívül: Marietta megértette, hogy ez pusztán bosszu a visszautasításért.

Megmosolyogta.

Ami Zsolnay grófnét illeti, ő teljes visszavonultságban élt és legbizalmasabb barátain kívül senkivel sem érintkezett.

Gyakrabban összejött Baán Miklóssal, aki üzleti elszámolások végett kereste föl.

Sohase esett közöttük egyéb szó, mint ami szorosan az üzletre vonatkozott. Csak egyszer kockáztatott meg a fiatal gyáros ennyit:

- De hisz tönkre teszed magad, ha így költekeztél.

- Azt hiszem, korlátlan ura vagyok vagyonomnak - szólt szelid, de határozott hangon a grófné.

Igen, korlátlan ura a vagyonának, de rabszolgája annak a szerelemnek, amely annyira méltatlan ehhez az asszonyhoz.

Ezt gondolta Baán Miklós és hosszut, mélyet sóhajtott a gondolatához.

XXIII.

Malois lovag már többször tett látogatást Zsolnayéknál; nem egyszer megesett azonban, hogy ha beküldte névjegyét, a komornyik ezzel jött ki: »A méltóságos ur nincs itthon.«

Egy napon aztán bátorságot vett a francia és Zsolnay grófnénak küldte be jegyét.

- Fogadja kérem Malois lovagot helyettem, mert én nem óhajtok azzal az urral találkozni - e szavakkal nyitott be Margit férjéhez.

- De hát miért; Malois a legudvariasabb emberek egyike.

- Nekem ellenszenves. Igen kérem, helyettesítsen.

- Asszonyszeszély; de legyen kívánsága szerint. Szívesen látom a marquist - szólt a komornyikhoz a gróf.

Már nem térhetett vissza lakosztályába Margit, mert a közbeeső kis szobában okvetlen összefőn a vendéggel. Így hát a férje szobájával szomszédos kis szalonba menekűlt; azt várva, hogy férje majd átvezeti a vendéget a fogadóterembe s akkor e szobán át távozik.

A gróf kifogástalan szívélyességgel fogadta a vendéget.

- A feleségem bocsánatot kér, marquise, de gyöngélkedvén, nem fogadhatja őnt, - szólt, s ahelyett, hogy átvezette volna, csak ott a dolgozó szobában kínálta helylyel: - Maradjunk itt, ha nincs ellenére.

Leűltek.

Abban a két mély vágásban, amely Malois felső ajkainak szögletéig húzódott, félreismerhetlen gűny ringott végig.

- Szabadjon mély részvétemet kifejeznom a méltóságos asszony gyöngélkedése fölött.

Egy pillanatig fölűnő gonddal ápolt kezén nyugodott tekintete; aztán újra Zsolnayra emelte ábrándos kifejezésű szemeit, melyekkel azonban tűélesen tudott nézni.

- Sajnálkozásom az illem álnok szabályainak hódolva jelentettem ki; őszintén pedig azt kérdem: miért viseltetik irántam oly mély ellenszenvvel Zsolnay grófné? Feleljen őszintén nyűlt kérdésemre.

- De biztosítom, hogy ez merő képzelődés a marquise részéről.

- Nem szoktam képzelődni, sőt a magyarázatot is megtalálom abban a túlszigoru elvben, amelyet Zsolnay grófné hitvesi kötelesség gyanánt vall; pedig férj ura nem tesz valami kiváló érdemeket erre a...

- Bocsánat, ön sokat enged meg magának...

- Hisz magunk vagyunk, édes gróf és így őszintén megnyilatkozhatunk egymás előtt. Önnek a férji hűség nem tartozik házi erényei közé, kedves Zsolnay.

- Ismétellem, ön többet enged meg, mint illenék; nem találja?

- Nem. Az ön viszonyairól már szélűében-hosszában beszélnek. És van valaki, aki sokat regélt nekem az ön multjáról, nem hallgatva el azt sem, hogy Zsolnay gróf minden tőle telhetőt elkövet, hogy ama regényből egy újabb kiadást bocsásson közre, melynek hősei ő és Mignon Marietta voltak.

A francia fölállt és anyjától örökölt angol hidegvérűségével fonta össze karjait. Merev, mozdulatlan arczáról, világoskék szemeinek szenvtelen tekintetéből azt lehetett volna következtetni, hogy egyéb szándéka se volt ennél.

Szilárd, nyugodt hangon kezdte, föltűnően szétválasztva egymástól a szótagokat:

- Önnek nincs annyi vagyona, Zsolnay gróf, hogy velem mérközhessék. Tudja jól, hogy Marietta kegyeit csak pénzbeli áldozatok árán lehet megnyerni. Ha ön lelkét utolsó lehelletéig kisérti szerelmi vallomásokban, nem ér föl azzal a phaetonnal, ponny-fogattal, esetleg egy szép nyaralóval, amelylyel én kedveskedhetem neki, ha jónak látom. Szóval önnek nincs semmi chance-sza.

- De...

- Kegyeskedjék tovább hallgatni. Ez régen fojtogatta torkomat s ha már belekezdtem, egy lélegzettel átesem az egészen. Én ígérem önnek, Zsolnay gróf, hogy amely perctől ön akarja, nem kedveskedem Mariettának sem phaetonnal, sem palotával; ismétlem: ha ön akarja!

- Nem értem.

- Nem szeretem a hosszadalmasságot. Zsolnay gróf, én imádom a maga feleségét, a hogyan még senkit se szerettem; pedig én már sokat és sokféle módon szerettem. A grófné bennem olyan - nem is találom a helyes kifejezést - olyan szent érzelmeket támasztott, hogy szinte jobbnak, nemesebbnek érzem magamat abban a varázskörben, amelyet annak az asszonynak közelléte sugároz ki.

- Marquis...

- Ne szimulálja a féltékenységet, mert hisz ön a feleségére éppen nem féltékeny; pontos értesülések alapján beszélek. Új komornyikom pár hét előtt hagyta el az ön szolgálatát. A ficzkó eléggé meghitt lábon élhetett a grófnő komornájával s így nagyon is tiszta fogalmat szerzett az önök belső élete felől. Az efféle népség...

- Rendesen hazudik.

- Na nem mindig. Elég azonban csak a távolból egy pillantást vetni az ön magánéletébe és az ember tisztában van arról, hogy itt az az eset forog fönn, mikor a cseléd nem hazudik.

- Még így sem értem.

- Meg fogja érteni azonnal. Látja, én roppant hamis helyzetnek tartom azt a bizonyos izléstelen zenebonát, az u. n. elégtételadási-vevési a férj és vetélytársa között. Ez úgy az egyik, mint a másik félre kellemetlen. Gyűlölöm a botrányt. Röviden egy, beismerem eléggé saját szerű, kéréssem van, de higgye el, eléggé tisztességes a megszívlelésre. Hatalmazzon föl engem arra, hogy mint az ön meghitt barátja naponként vendége lehessen házában; hogy napról-napra lássam, csodálhassam azt a gyönyörű asszonyt, aki az ő szűzies lényének csodás varázsával megigézett, megrontotta a lelkem nyugalmát.

- Malois lovag!...

Nyugodtan folytatta:

- És én annyi akadályt se gördítek többé az ön útjába Mariettánál, a mennyi egy pierre de strasse-al kirakott karkötő; sőt ígérem, hogy többé látni sem fogom, ha beleegyeznek...

- Hogy a feleségem szeretője legyen, mi?

- Pfuj, micsoda trágár kifejezés!

- Kedves marquis, ön túlságos hidegségét angol mamájától örökölte; de francia papájának vére se válhatott annyira vízzé ereiben, hogy ilyen föltételeket be is tudna tartani.

A marquis nem zökkent ki nyugalmából.

- Ön tudja, hogy olyan rendnek vagyok tagja, mely örökre elzárja előlem a családi élet gyönyörűségét, különben egészen más alakban tettem volna föl ajánlatomat, tisztában lévén az ön érzelmeivel, melyeket felesége iránt táplál. De ne szaporítsuk tovább a szót. Ha ön azt mondja: áll az egyezés, barátom, becsületszavamat kötöm le, hogy ettől a perctől nem létezik számomra Marietta, aki pár nap előtt elhatározta, hogy elhagyja az önök fővárosát. Belefáradt a meddő harczba, melyet az itteni társaság ellen folytatott. Egy hét előtt irta alá a szerződést, amelynek értelmében Szlatinay Kornél birtokába ment át a palotája. És tudja mit tett? Az összeget, amit a palotáért kapott, különböző jótékonyczélokra adományozta. Ő, ő tele van extravaganciákkal. Persze arra számít, hogy amit ő kidob az ablakon, én visszahozom az ajtón. De ha ön akarja, alaposan csalódik. Mert amely perctől ön óhajtja, Marietta egy teljesen elhagyatott teremtes, aki megmentőjét fogja önben üdvözölni, miután a többi imádója közt ön a legszámbevehetőbb. Várom feleletét.

- És miből álljon a felelet? - kérdezte Zsolnay, aki a hallottak hatása alatt izgatottan pattant föl helyéből.

- Pár szóból csupán: »Édes Henry, holnap szívesen látlak ebédre.« Az egész csak hat szó.

- Azaz holnap nem ebédel Mariettával?...

- Sőt nem is vacsorálok nála, nemesi becsületszavamra.

Malois fölkel s kezébe véve cilinderét, szőrméjében simogatta a szálakat.

- Tehát én búcsúszom. Isten veled, kedves Ervin... Ervin az ön neve; ugyebár?

- Az, - felelt határozatlan hangon a gróf.

- A viszontlátásra, ha úgy akarod; ha nem, valószínű, hogy én is elhagyom az országot, amelynek így Marietta is hátat fordít.

Elnevette magát és folytatta:

- Nálam nélkül azonban aligha visszavágnék hazájába. Legfeljebb újra fölcsap mint műlovarnő valamely vándor-társulatnál, ha más segédforrás nem bugygyan föl számára. Nos tehát viszontlátásra, vagy két nap múlva a gyorsvonat röpit Franciaország felé.

Zsolnay elsápadt. Egy-két másodperczig tétozózott, aztán szinte reszkető hangon vetette oda:

- A viszontlátásra, Henry.

- Lehet már holnap? - kérdezte sima modorában Malois, - kinek szemében a diadalérzet sugárzott.

- Holnap.

- Köszönöm. Viszontlátásra.

Ervin már nem volt ura szavainak, tetteinek. Tudta, hogy valósággal nevetséges az a vágy, amely ellen azonban hiába küzdött. Még egyszer vissza kell szerezni hatalmát ama nő felett, aki így ki tudta forgatni minden józanságából. Tehát ismét az övé lesz Marietta. Micsoda hosszú, milyen nemes visszatorlás az iránt, aki oly hidegen birta szemébe vágni: »Te voltál az egyetlen, akit szerettem. Neked szeretőd voltam, a többinek csak maitresse-je...«

Ez olyan, mint mikor az éhhalállal vívódó előtt végighordják a legizesebb falatokat, anélkül, hogy egy harapásra valót is odavessenek neki.

Nos hát mégsem hal meg éhen, de lefoglalja a legkivánatosabb falatot.

XXIV.

Zsolnay összerázkódott, amint alá s föl járva a szobában, Margitot pillantotta meg, aki úgy állt előtte, mint egy túlvilágról jött kísértet. De aztán csakhamar visszazökkent kedélyhangulata, s az utóbbi időkben használt hideg udvariassággal mondta:

- Parancsol valamit?

A fiatal nő nem felelt. Akart, de nem tudott.

- Egyebekben nagyon sajnálom, hogy magamra hagyott vendégemmel s igen lekötölte, ha egyáltalában több szívélyességet tanusítana barátaimmal szemben.

- Én... én senkit sem akarok elfogadni az ön barátai közül.

- Vajjon miért nem? Biztosítom, nem egy van közöttük, akiket bátran elfogadhat.

- Például Malois marquist; nemde?

Habár a gróf tiszta véletlennek tulajdonította, hogy Margit elsőben is a francia nevét említi, akadozva mondta:

- Hát igen, pl. Malois marquist, aki igen intelligens ember, s akinek...

- Akinek ön elad engem; akivel cserevásárt csinál; - csattant ki Margitból az elfojtott indulat.

Szikrázó szemekkel, görcsösen összeszorult öklökkel folytatta:

- Nem hallgatództam, a véletlen tett fültanujává... Itt voltam a kis szalonban és minden szót hallottam.

- De Margit...

Ugyszólván önkivületben beszélt:

- Oktalan, tapasztalatlan, ábrándos kedélyű gyermekleány voltam, akit a világtól elzárva neveltek, mint valami üvegházi növényt. Áldozata lettem szerencsétlen érzésemnek. Az élet, amelyet elkésve ismertem meg, lassanként lehámozott rólam minden tapasztalatlanságot, tán még a női önérzetet is. Ismerek minden ocsmányságot a maga meztelenségében. Tudom, hogy ön megcsal engem. Nyilvánvaló előttem az élet, amit ön folytat. Akadtak, akik tudomásomra hoztak mindent. És ismételte ezt szüntelenül a fölösleges részvét, a szánakozásteli tekintetek, melyekkel lépten-nyomon találkoznom kellett. Pedig nem volt okuk a sajnálkozásra; a szívet érintetlenül hagyta mindama galádság, amiket ön végbevitt. Mert régtől fogva kipusztult lelkemből a szerelemnek legkisebb szikrája is, melyet egykor Darvas Margitban ébresztett Zsolnay Ervin. A kötelesség volt az egyetlen kapocs, mely hozzá fűzött. Ennek tudja be, hogy szemet hunytam a gyalázat előtt, amit ön végbevitt. Ön elfecsérelte a vagyonát s ha akkor elválok öntől, olybá tüntem volna föl magam előtt, mint az a szeretője, aki elzárja ön elől az ajtót, mihelyest nem tudja megfizetni azt, amit ő pénzért ad csupán. Hát ez verte rám a bilincset. Jó tudja, hogy nagy ideje nincs köztünk egyéb kötelék, mint az, hogy egy fedél alatt lakunk.

- Ön akarta így.

- Örömet átengedek önnek mindent az utolsó fillérig, de azt megkövetelem, hogy tegyen különbséget köztem és a szeretői közt. Ha már azt a támaszt sem találom föl önben, aki becsületemet megvédje, mikor már lábbal taposott mindabban, ami szent volt előttem, kénytelen leszek idegen oltalmat keresni, olyat, aki megvédelmez ön ellen...

- És vajjon ki lesz az a védő angyal? Tán bizony a kedvese?!...

Margit tág szemekkel, szinte tátva maradt ajkakkal bámult. Torkába fagyott a szó, a sikoly.

Zsolnay e hallgatást arra magyarázta, hogy most ő került fölénybe. Nagy szorultságában a végső eszökhöz folyamodott, hogy Margit ki ne mondja a szót, amely mai helyzetében egyértelmű volna az anyagi tönkkel: Váljunk el. Azt hitte, egy hatásos jelenettel örökre elnémitja.

- Végighallgattam vádaskodásait, a mint eltűrtem a sok érzélgést, amelylyel halálra untatott. Önök u. n. tapasztalatlan teremtések azokból az átkozott regényekből, lehetetlen alakokból szedik magukba az életet és azt hiszik, hogy ez szakasztott olyan, amilyennek az a kificzamodott eszű poéta megkomponálta. Ostobaság! A nőnek kötelessége elnézni azt a pár ballépést, amit férje elkövet. A férfi sokkal szabadabb határok közt mozog. Ezt így hozza magával társadalmi állása, a vérmérséklete. A feleségnek nincs joga e miatt olyan szentimentális világfájdalomba burkolódní, mint ön tette. Igen, adta a világgal leszámolt nőt, élte a látszólagos zárdai életet. Hanem hát a férje sem oly bárgyu, mint ön képzei. Nagyon jól tudom, hogy volt, aki megvigasztalta az ön kesergő szívet; de én mindkettőnk jó nevére való tekintettel hallgattam és hallgatni fogok aztán is, ha valamely végletes lépéssel nem kényszerít a szólásra. Akkor azonban én sem kimélem önt és rámutatok kedvesére; arra, a kinek karjaiban találtam önt egy efélére éppen nem alkalmas helyen és pillanatban: az atyja ravatalánál. Ne kényszerítsen rá, hogy nyilvánosan ismételjem, hogy ön a Baán Miklós szeretője.

- És itt vége szakadt a kötelességnek! - hörgött közbe villogó szemekkel, remegő ajkakkal Margit.

- Gyáva! gazember!

Zsolnay a hang felé fordult.

Baán Miklós állt az ajtóban, akinek jöttét bejelentette ugyan a komornyik, de a heves beszédben semmit sem hallottak. Így az érkezett már jó ideje ott állt az ajtónál s bár az első pillanatban vissza akart vonulni, a hallottak hatása alatt képtelen volt erre.

A két férfi pár másodpercig farkasszemet nézett; végre ironikus hangon, fenyegető tekintettel szólalt meg a gróf:

- Az első titulus is elegendő arra, hogy emlékezetessé tegyem önre nézve.

- Elvárom; - felelt nyugodtan Miklós.

- Nem fogom sokáig várakoztatni.

- Az Isten nevére, ne... ne!...

Margit maga elé terjesztette két összekulcsolt kezét és szakgatott hangon rebegte tovább:

- Ha van önben még valami tiszta érzés, Zsolnay gróf, arra kérem: ne csináljon botrányt. Mit tettem én, hogy nevemet így oda dobják a világ nyelvének?...

- Semmivel se többet, mint az asszonyok nagy része.

- Uram! megtiltom, hogy...

- Én tiltom meg önnek, Baán úr, a további beavatkozást. A szeretőnek hallgass a neve, mikor a férj beszél.

- De a becsületes embernek van joga, hogy még e czimet is megvonja attól, aki sárba taposta azt a fogalmat is, hogy férj.

- Amely czimet aztán természetesen ön veszi föl; nemde? Nos, hát azt nem éri el, tisztelt Baán ur. Régen tudom, hogy szereti a feleségemet. Szerette már akkor, mikor nekem adott előnyt ön fölött. Ön is adta az aszkétát a világ előtt, míg alattomban...

Margit éles sikolylyal vetette magát a két férfi közé, látva, hogy Miklós a grófra rohan. Nem a férjét féltette.

A következő perczben aléltan rogyott a szőnyegre.

Zsolnay csöngetett:

- Küldje be a komornát. A grófné rosszul lett.

Aztán Baán Miklóshoz fordult:

- Ma délután hallani fog felőlem. Jó napot.

A két férfi elhagyta a szobát.

Miklós fölsietett Rétháty bárónőhöz.

- Bocsásson meg vakmerőségemért, méltóságos asszonyom. Kegyeskedjék lemenni Margit-hoz. Nagy szüksége van az ön védelmére.

Bekövetkezett életében a fordulópont, amely előre látható volt.

XXV.

Mire Rétháty bárónő lesietett, Margit már visszanyerte eszméletét.

Kocsit hozatott és mialatt Maklárty irodájához értek, mindent elbeszélte barátnőjének, aki szintén vele ment.

Zsolnay grófné nála szokatlan szilárd hangon kérte föl az ügyvédet: keresse föl azonnal a grófot és jelentse ki előtte, hogy ő kész egész vagyonáról lemondani a férje javára, ha minden botrányt kerülve elválnak.

Az öreg ügyvéd hűledezve hallotta ezeket és elképedve mondta:

- Ki hitte volna, hogy még ez az asszony is idáig jut, aki pedig alig pár hó előtt olyan nagylelkűleg viselkedett a férjével szemben.

Nem volt ideje senkinek arra, hogy fölnyissa Maklárty szemeit s fölvilágosítsa, hogy milyen kevés köze volt a szerelemnek ahhoz az áldozathoz, amit Margit Zsolnay grófnak hozott.

Az ügyvéd csakhamar eljárt megbízatásában. Azonnal fölkereste Zsolnay Ervin grófot, aki előtt kijelentette, hogy a felesége válni akar tőle, de mint a Darvas család régi, hű barátja, elhallgatta a grófné pénzbeli ajánlatát.

- Nagyon helyes, ha válni akar tőlem a feleségem, csak tessék; de arra már semmiféle ékeszólásával nem kapacitálhat, tisztelt ügyvéd ur, hogy kerüljem a botrányt.

Amíg Margit az ügyvéddel értekezett, aki fölkereste őt a bárónő lakásán, Lénárdy báró is megjelent Rétháty bárónőnél.

Miután Anta tudta, hogy Miklós csakis a bárót kérhette föl segédül, gyóntatóra fogta a bárót, aki kezdetben az udvariasság előírta titkolódzásba burkolódzott; de az ügyes asszony csakhamar színvallásra bírta.

- Tudomásunk van a párbajról, csak azt mondja: pisztolyra vagy kardra mennek?

- Pisztolyra. Holnap reggel 6 órakor megy végbe a párbaj.

- Hol?

- Ezt már harapófogóval se veszi ki belőlem a bárónő.

- De hiszen Baán Miklós biztos halálnak néz eléje, mert Zsolnay mester a czéllövésben.

- És Miklósnak még soha se volt párbaja. Mindig távol tartotta magát attól a társaságtól, melynek napiprogrammjába van föl véve ez a sport. El kell rá készülnie, hogy holnap ilyenkorra egygyel ismét kevesebb a száma azoknak, akik mentségül szolgálnak e hiábavalóságnak, amit úgy hívnak, hogy társadalom.

- És összetett kézzel nézzük ezt?

- Ugy, miután nem segíthetünk rajta. Arra egyik felet se birhatjuk, hogy békés uton intézzék el a túlságosan kiélesedett ügyet...

- De ha megakadályoznánk a párbajt?

- Mi módon. Ilyesmi csak színművekben, regényekben fordul elő.

- - - - -

Ami Zsolnayt illeti, meglehetősen izgatottan töltötte a napot. Láta, hogy azzal, amit fogás gyanánt akart használni arra, hogy hallgatásra bírja Margitot, ellenkezőt ért el. Darvas Margit válni akar tőle s ha ez nyilvánosságra jön, rá szabadulnak a hitelezők és fölfalják. Lehetetlenné van téve.

Maga se tudta, hogy mit remélhet e lépéstől, de este felé bejelentette magát Antánál.

- Elfogadom; - szólt a bárónő Margithoz - hátha bírok rá hatni s lemond arról, hogy megverekedjék Miklóssal. Maradj itt, édes Margit és ha azalatt Lénárdy jönni talál, aki ígérte, hogy ma még eljön, fogadd kérlek.

Átment a salonba, ahová csakhamar Zsolnay is belépett.

- Tehát betelt a jóslatod, drága cousine: Zsolnay Ervin lehetetlen a házasságre.

- Szomorú győzelem - felelt a bárónő - rajtad áll azonban, hogy jobb véleményre hangolj magad iránt.

- És mi módon?

- Kerülj minden botrányt. Engedd a válópört abba a mederbe folyni, amint Margit óhajtja. És mert lehetetlen, hogy egy perczig is kételkedj abban, hogy mennyire igaztalan az az undok vád, mondj le a párbajról.

- Amely egyetlen mentsváram a közáportól, amivel a világ meghajigálhat. Szóval legyen Zsolnay a semmirekellő, élvhajász roué és álljon vele szemben az ártatlan áldozat: a homálytalan életű asszony, aki menekülni akar a posványból, amelybe e házasság által jutott. Így gondoljátok, ugyebár? Én ellenben ilyenformán: a férjnek szeretői voltak, nos, az asszonynak is van kedvese, ami a társadalom erkölcsi fogalmai szerint nemhogy egyenlővé teszi a két felet, de jóval aláhúzza a mérlegnek azt a serpenyőjét, amelybe az asszony bűneit rakta a közvélemény. No hát erről a kis előnyről még az én szép unokanővérem kedvéért se mondok le. Nem tanácsodat jöttem én kikérni, édesem, de ama véleményemnek akarok kifejezést adni, hogy még sem helyes, amikor te, akit úgy társadalmi állásod, mint a rokoni kötelék mégis csak inkább hozzám fűz, mint Darvas Margithoz, minden alkalommal az ő pártjára keltél és valódi gyönyörűséggel szedted magadba a kisebb-nagyobb összekocczanásokat, melyek frigyünket lazították.

- A társadalmi, valamint a rokoni kapocsnál is több horderővel bírt előttem az igazság; már ez pedig mindenhol annak a szegény asszonynak a pártján állt.

- Sokkal végletesebb, sokkal részrehajlóbb az asszonyi természet, semhogy ily biztos nyomon rá tudjon akadni: hol rejtőzik az a láthatatlanul megbújt igazság. Ellenségem voltál, amióta csak emlékezetem vissza bír lapozni a múltba. Már pedig egy asszony nem lehet ily konok ellensége annak a férfinak, aki soha egy gondolattal se vétett neki. Ez az ellenségeskedés egy rám nézve végtelen hízog gyanut ébreszt bennem; s ha folytatod az ellenem fölvetett harcot, megrögzik bennem a boldogító tudat, hogy olyan érzelmek vezetnek, amelyek éppoly megtisztelőek, mint boldogító rám nézve és azt nem is kések nyilvánvalóvá tenni, ha azt vetnék szememre: hisz maga a vérszerinti rokona is ellene van...

- Csak pár óra előtt kapta meg ön kiérdemelt czimeit, fölösleges tehát, hogy megismétljem azokat.

Szinte tajtékzó ajkakkal, dühtől rikácsoló hangon mondta ezt Lénárdy, aki villogó szemekkel lépett be a szomszéd szobából.

- Ah, ismét egy Deus ex machina!? Akárcsak a szindarabokban! Nos, önnek is rendelkezésére állok, de majd csak a másik Don Quixotte után. Dulcineák, imádkozzatok lovagotokért. Lám, lám, ezek a szigorú erkölcsű asszonyok!... És ha szabad kérdenem, tisztelt báró úr, mi jogon, mi czimen kel ön e nő védelmére.

- Amit a vőlegény és menyasszony közötti viszony ad neki - felelt határozott hangon a báróné.
- És most távozzék házamtól, Zsolnay gróf.

- Ezt figyelmeztetés nélkül is megteszem. Isten önökkel. Most már lesz oka, szép asszony, hogy ellenségévé váljék annak az embernek, aki vőlegényétől fosztotta önt meg. Ön kitűnő vívó, Lénárdy báró s az ön felett nyert győzelmem dicsőség lesz rám nézve.

A gróf távozása után Lénárdy Antához lépett. Ebben a perczen minden önfeláldozása az önzésbe fulladt. Elfelejtette a veszélyt, melyben más forog.

- Oh, Anta, milyen fájdalmas ez rám nézve, hogy csak színpadi fogásból ejtette ki azt a szót, amelyet évek óta hiába lestem ajkairól.

A báróné melegen szorította meg Lénárdy kezét. Igaz érzés csöngött hangjában:

- Védj magadat; a te életed, ha úgy akarod, nem forog kockán, mert kitűnően értesz a fegyverforgatáshoz. Támaszra, védőre van szükségem és Lénárdy Viktor az egyetlen férfi, akire rá merem bízni jövőmet.

Ha nem ilyen szomorú alkalomból folyik le az ünnepélyes pillanat, a legfelhőtlenebb menyországban érzi magát Lénárdy, de barátja jutott eszébe s ez nagyon keserű csepp volt az öröm poharába.

A bárónőtől távozva, azzal a megbizással küldte el segédeit Zsolnayhoz, hogy intézzék el előbb a kettőjük ügyét és csak azután verekedjék Baán Miklóssal; de a gróf nem tágitott az elsőben megállapított sorrendtől.

- Ha rávehettem volna azt az embert, hogy előbb velem mérje össze fegyverét, most oly biztosnak érzem karomat, hogy lehetetlenné tettem volna a másik párbajt; - sóhajtott magában Lénárdy.

Mire beesteledett, a föl-fölcsillanó reménynek utolsó parázsszene is kialudt és azok azzal a vigasztalan ténynyel álltak szemben, hogy másnap reggel Zsolnay gróf megverekszik Baán Miklóssal.

Margit és Anta szótlanul ültek a félhomályos szobában. A bárónő időnkint megkockáztatott egy-egy szót, amire azonban nem kapott feleletet.

A bárónő jónak látta volna, ha Margit csak egy sort is ír Miklósnak. De a fiatal asszony tán nem is gondolt erre.

Mióta az ügyvéddel végzett, valódi lethargikus állapot vett rajta erőt.

Pedig Anta közölte vele azt a nagy változást, amely ma délután óta ment végbe az életében, megjegyezve, hogy Lénárdy épp oly kivételes jellem, mint Baán Miklós; azokhoz a jóformán lehetetlen egyéniségekhez tartozik, akik csak egyszer szeretnek életükben.

Ezzel kimondta azt is, amit eddig távolról se érintett: hogy tudomásával bír annak a nagy, odaadó szerelemnek, melyet Baán Miklós rejteget. És még ez se hatott arra az asszonyra. Mereven ült egy helyben, szemeit egy pontra szögezve és gondolataival tán egy és ugyanazon kört futva be.

Az óra tizenegyet ütött.

Anta fölkel helyéből.

- Menj pihenni, édes Margit. Mindkettőnknek szükségünk van a nyugalomra. Jó éjt, angyalom.

Margit hirtelen mozdulattal magához vonta barátnőjét. Nyaka köré fonta karjait. Anta vállaira hajtva fejét, suttogta:

- Hogyan háláljam meg jószágodat?

A bárónő érezte a heves lüktetést a fiatal asszony mellében és érezte testének forróságát, amely elárulta, hogy ott benn nincs oly fásult nyugalom, amelyet a külső hazudik.

Halkan sugta a fülébe:

- Imádkozzunk azokért, akiknek élete kedves előttünk. Hátha még történik valami csoda?...

»Imádkozzunk...«

Vajjon hajnalhasadtáig egy zsöllyében ülve, szemeinket a nappalt elborító felhőkre függesztve, két kezünket lankadtan pihentetve a szék karjain, vajjon imádkozunk így? vajjon azt a megtörténhető csodát várjuk így?...

Margit egész éjjel ott ült az ablakkal szemközt és tekintete alig-alig rebbenve merőn bámult a csillagtalan ürbe.

XXVI.

Minden szenzációs hirnek szárnya van.

Hogy honnét röpült világgá, annak a nyitját könnyen megtalálja, aki tudja, hogy Zsolnay egyik segéde Bozsoky Gedeon.

Estefelé már mindenütt Zsolnay Ervin gróf s a fiatal gépgyáros közt végbemenendő párbajról beszéltek. Ezzel együtt szájról-szájra futott a hír, hogy Zsolnayék válnak.

Malois marquis, anélkül, hogy egy szóval is belefolyják a társalgásba, figyelmesen hallgatta e hirt a klubban. Ez az újdonság szálankint bontotta föl azt a nagy körültekintéssel fonott hálót, amelyben a csodaszép, férjétől rútul elhanyagolt asszonyt meg akarta fogni.

Akad valaki, aki megelőzte őt. A részleteket persze Malois se tudta maguk igaz mivoltában, csak aényt, hogy Zsolnaynak heves összekoczczanása volt a feleségével és Baán Miklós kelt a védetlen nő pártjára, akit az asszony szeretőjének deklarál a férj.

A marquis vastag gomolyogban bocsátotta ki száján a magába szedett füstöt. A francia ajkai egy órán át csak ebből a célból nyitak meg. És miután a hallottak nyomán már eleget tudott, belenyomta a hamutálcába alig tüzet fogott szivarkáját és jóéjt kívánt az uraknak.

Tehát ismét csak Marietta!...

Bizonyos lelkifurdalásfélével lépte át annak a leánynak a lakását, mintha a homlokára volna írva, hogy ma délután azzal a szándékkal tette be maga után az ajtót, hogy utoljára járt itt.

Marietta szívélyes mosolya, amelylyel eléje ment, megszágyenítő volt ugyan, de kimondhatlanul jól esett neki. »Milyen ocsmányul hálátlan is voltál!« csóváltgatta fejét a lelkiismeret odabenn.

Valósággal szajkó módra fecsegett Malois, mintha ezzel tán jóvá tehetne valamit a lelkiismeretével szemben.

Marietta feszült figyelemmel hallgatta.

- Szóval ez a Zsolnay egy léha, tartalmatlan fráter, - fejezte be Malois, - akinek éppen olyan tág a lelkiismerete, amilyen nagy a szerencséje. Tönkretette egy fiatal teremtés életét, tömérdek szivtelen cselekedetet halmoz egymásra és a konkluzió az, hogy ő egy kifogástalan gavallér, mert megverekszik a neve becsületeért; holott már azon a ponton állt, hogy egy fafillért se adtak volna ezért a névért.

- És hiszi maga, hogy a fiatal gyáros a kedvese lenne Zsolnay grófnénak?

- A tűzbe teszem kezemet ezért az asszonyért. De a világ a grófot fogja megtapsolni. Ugy mondják, hogy Zsolnay nagy lumen a párbajozásban.

Marietta ugy hallgatta mindezt, mint egy érdekes tárczaczikknek dióhéjba szoritott meséjét. Mert hát mi köze neki Zsolnaynéhoz? mi köze Baán Miklóshoz és mi köze...

Lám, lám, milyen sok ember belejátszik ebbe a tragédiába, anélkül, hogy egyben is volna annyi tehetség, annyi leleményesség, hogy áthúzná ezt a hamis számadást.

- Beszéljen tovább, Henry; nagyon érdekes újdonságai vannak.

A marquis készséggel tett eleget Marietta óhajának.

Mikor már ki volt meritve a tárgy, egykedvűn kérdezte Marietta:

- Holnap elutazunk, ugyebár?

- Amint akarja.
- Én mulhatlan szeretném elhagyni a várost holnap.
- Jól van; holnap reggel hét órára érte jövök. Ma éjjel a kaszinóban maradok. Több revauche-al tartozom és nem akarom így elhagyni a várost, hogy valaki adósául emlegessen. Hét órákor reggel itt leszek.
- Nem, nem Henry; csak jöjjön egyenesen a vonathoz.
- Tehát a viszontlátásra.

*

A gépgyárban senki se gyanította, hogy mire virradnak másnap. A munka éppoly serényen folyt mint rendszeren s a gazda egy hajszálnyi mulasztással se árulta el, hogy ő tán utoljára járja be a helyiségeket.

A fiatal főnök egyik félreeső zúgba húzódva hallgatta a gépóriások pokoli kalimpálását, a fűlsiketítő dübörgést.

Aztán fölment a lakásába.

Milyen ellentétes nyugalom. Amott a lüktető, pezsgő élet, itt a mozdulatlan csönd...

Az üzletvezetője lépett be.

Nyugodtan hallgatta végig a jelentéseit; kiadta az utasításokat a következő napra és mikor újra egyedül maradt, levélíráshoz kapott:

»Méltóságos Asszonyom!

»Ön mindig őrangyala volt Darvas Margitnak; ne hagyja el ezután se. Nagy szüksége van az ön barátságára. Legyen mellette, mikor azzal az emberrel áll szemben, akinek mindent fölálldozott és aki még ezzel se érve be, legdrágább kincsétől: tiszta nevétől is meg akarná rabolni.

»Nyissák föl a világ szemeit, hadd lássa teljes fényében azt a mátyáskoronát kiérdemelt szent asszonyt.

»Pártfogásába ajánlom jóltevőmnnek szerencsétlen leányát. Fájdalom, hogy én csak ennyit tehetek érte.

»Méltóságos asszonyomnak alázatos szolgálója:

Baán Miklós.«

Rétháty Anta bárónőnek címmezte e levelet.

Félretette a tollat.

Ezzel minden kötelességét leróta.

Darvas végrendeletének egy klauzulája így szól: »ha Baán Miklós esetleg közvetlen örökösök nélkül hal meg, a gyár a főörökösre, Zsolnay Ervin grófnéra, illetve ennek utódaira száll vissza.«

Az a jelenet, amelynek a véletlen ma tanújává tette, ismét visszahelyezte lelkében azt a nőt, aki életének vezércsillaga volt, oda, ahol jól esett tudnia. Egy fényes, kivételes jelenség a sok semmi közt, akit tarthatatlan alakként dob ki magából a realizmus, mint nem létező ideált. És ő se létezik; őt is visszautasítja az »okosak« nagy tábor; ő is egy képzelte alak, akit a hús-vér ember megkacag. Milyen jól esik ilyen módon válni gúny tárgyává.

Annyi gondolat váltotta föl egymást a fiatal gyáros elméjében, hogy hajnalhasadtáig nem hagyott neki egy percznyi pihenőt.

Irományait, könyveit átvizsgálva töltötte az éjt.

A nagy némaságba csak óránként szólt közbe a fali óra, mely tompa kongással számolt be arról, hogy hol tart már az idő.

Hajnali öt órát ütött.

Egy ilyen éjszaka elégséges rá, hogy az ember még egyszer végigélje életét.

Hátradőlt a karosszékből. Merev, hosszú tekintettel szivta föl a vékony sugárt, amely egy új nap hírnöke. Ez a nap már nem az övé.

Öt óra.

Fél hét előtt itt lesznek a segédei.

Egy fájó gondolat villant meg agyában; ez borult a lelkére.

Ej nos, egy sor, pár konvenczióból leirt szó mégis csak jól esett volna annak a részéről, aki miatt...

De nem; nincs szüksége alamizsna gyanánt odaadott részvétre.

Az óra ütése, vagy tán az ajtó váratlan csattanása fölrázta mélázásából.

Egész éjjel tiszta öntudatnál volt, mert hisz bátran nézett sorsa elé; és most zökken ki józanságából?...

Szemei mereven bámultak. Álom? Láz-föstötötte látomány ez? A megbomlott idegrendszer hallucinációja?...

Bámult s alig mozgó ajkakkal suttogetta:

- Margit, te vagy? Mit akarsz itt?...

Olyan volt mint egy fantôme. Több teste van az üres hallucinációnak, mint élet abban a fakó arczban, az imbolgó alakban. Csak a hangja volt szilárd; erős elhatározás csöngött ki belőle.

- Bocsáss meg, Miklós.

Miután kezében érezte a forró, reszkető kezet, csak akkor tudta elhinni, hogy nem álmodik: tényleg Margit áll előtte.

- Az ég nevére, mit akarsz itt? miért jöttél?...

- Hogy megmentselek. Neked nem szabad megverekedni érettem; nem szabad kiszolgáltatni életedet annak az embernek, aki megölne. Ekkora igaztalanság nem történhetik meg. Miklós, én nagyot vétkeztem ellened. Megbűnhődtem már érte; de téged meg kell mentenem. Összetett kézzel kérlek; mondj le erről a párbajról.

- Ezt a kívánságodat nem tölthetem be, szegény asszony. Légy nyugodt; a te lelkiismeretedet semmi sem terheli.

- Nem a lelkiismeretemet félted. A lelkiismeretnek, a kötelességnek már emberfeletti áldozatokat hoztam. Ezeknek semmivel se tartozom.

Esdeklőleg tette össze két kezét; könyben úszó szemeiből a lelke sugárzott ki.

- Téged féltelek; a te életedért remegek. Egyéb semmi.

Miklós mellében egy hatalmas ütést érzett. Egy másodperczig gyávának érezte magát arra, hogy most meghaljon.

Elmult a másodpercz.

Gyöngéden fogta meg Margit kezét. Lágy hangon suttozta:

- Köszönöm; köszönöm. Védni fogom magamat ellenfelemmel szemben.

- És mégis el akarsz menni?

- Kell! Az egész világ gúnytárgya lennék, ha megfutok a veszély elől.

- És te fölládozod józanságodat ennek a fonáságokból álló világnak?!...

- Közöttük élek; szükségem van a becsülésükre.

- Hagyd itt őket. Van a föld kerekiségén olyan hely, ahol...

- Elfussak idegenbe, egymagamban...

- Veled megyek.

- Száanalomból?...

- Nem abból; de mert...

Hát ezt nem lehet neki kimondani. Értse meg pirulásából; értse meg tekintetéből, értse meg a két kar remegéséből, amelyek teljes erővel fonják körül a nyakát.

- Ne menj el... Bocsáss meg nekem... Vagy veled megyek a világ végére is. Mit bánom én az embereket, mikor az életről van szó. Jöjj, menekülj velem; jöjj a biztos halál elől.

Kocsi állt meg a gyár előtt.

A segédek s az orvos.

Nem szabad őket várakoztatni.

Csak egy kétségbeesett sikoly kérdezte:

- Hát mégis?...

- Mégis elmegyek, Margit. Te meghoztad a legnagyobb áldozatot, amit asszony hozhat: becsületed árán akartad megváltani életemet. Én is meghozom a legnagyobb áldozatot: lemondok szerelmedről, amíg érdemet nem tettem erre. Tisztaságod imádtam benned; mocsoktalan jellemem az, amit becsültél. Nagyon szegények lennénk mi e kincsek nélkül. A viszontlátásra, ha Isten úgy akarja.

Teljes lelkierejére volt szüksége, hogy kibontakozzék abból az ölelésből.

És ki ítélhetné el amiatt, hogy az ajka egy perczre megérintette a hang nélkül mozgó ajkakát.

- A viszontlátásra, Margit.

- El van veszve! - hörögte Margit, - midőn látta, hogy minden kísérlete hiábavaló volt. Baán Miklós szilárd léptekkel hagyta el a szobát.

- El van veszve!

Ezt a három szót ismételték azok a résztvevő tekintetek ott a kocsiban, amelyek a mellettük elhelyezkedett férfira függték.

Margit térdre esett. Összekulcsolta kezeit. Imádkozott.

Künn megindultak a gépek. Egyhangu mormolásukban benne volt az élet, a költészet, a becsület.

Lord vastag csaholással fogadott valami idegent, aki belépett a kapun.

Hét órát ütött a toronyban.

A harang kongása, a gépek serény zakatolása és tán egy lövés hangzik el e perczen, amely kioltotta azt a tiszta életet.

Margit még folyton imádkozott.

XXVII.

Zsolnay úgy érezte magát minden párbaja előtt, mint aki egy derekas massage-nak néz eléje.

A dolgok állása szerint nagy pénzkrach üt be nála; de jó hire nem fog csorbát szenvedni. Megverekszik, esetleg megöli azt az embert, akit mint a felesége kedvesét fog emlegetni a világ, így aztán bármilyen mocskot szórna válópörében Darvas Margit, nem lesz értéke olyan nő ajkáról, akinek szeretője volt.

Ezt a tragédiát pompásan jelenetelte az ártatlanul és sokat ócsárolt véletlen.

Nem feküdt le, mert hisz körülbelül éjfél után két óra vetette lakására.

Hanem olyan hosszúnak találta az időt, hogy még olvasásra is ráfanyalodott. Zolát lapozgatta, majd Jean de Rameau és Amand Silvestre termékeivel táplálkozott.

Közbe-közbe visszaidézte az elmúlt nap eseményeit. Malois alakja is végig vonult emlékezete panorámáján.

A klubban találkozott véle. Ő természetesen került a francziát, de ez se kereste a társaságát. Fölötte komor volt. Tán már szakított Mariettával s most két szék közt a pad alá kerül. Az este hallotta úgy fülhegygyel, hogy az új tulajdonos már holnap elfoglalja a franczia grófné palotáját. Így Marietta tán már ma elhagyja a fővárost.

Egy pillanatra a párbajra gondolt. Csakugy, mint mikor valaki azon tűnődik: hány látogatást is kell ma lerónom? hogy is kezdjem a sorrendet? Hét órakor Baán Miklós, ez a régi romantikából itt felejtett individuum és nyolczkor Lénárdy. Segédei ¼7-kor jönnek érte.

Szinte kéjelgett a gondolatban: mennyire növeli a tekintélyét ez az újabb hőstette. Ez a polycratesi gyűrű, melyet mindig vissza ad a sors az ő fajtáju kegyeltjeinek.

Hajnal felé a chaise longue-ra vetette magát és elszunnyadt.

- Mi az? Mit akar? Hány óra?...

Bódultan ejtette ki e három kérdést, amint komornyikját pillantotta meg a szék lábánál.

- Fél hat óra, méltóságos uram.

- Egy negyed óráig még hagyhattál volna pihenni.

- Igen, de...

- Mi kell?

- Egy hölgy van itt.

- Miféle hölgy?

Nem várta meg, míg a komornyik vissza tér a válaszszal, ha vajjon elfogadja-e a gróf, de mire Zsolnay az ajtó felé fordította tekintetét, már a küszöbön állt.

A gróf fölugrott.

- Marietta!

- Kissé korán jöttem, ugyebár? De a ki hosszú útra kel, nem hódolhat föltétlenül az illem-szabályoknak.

Zsolnay intett a komornyiknak, hogy távozzék.

Mihelyest magukra maradtak, Mariettához rohant. Megragadta mindkét kezét.

Voltaképpen csak azért tette ezt, hogy meggyőződjék: - ébren látja-e, amit lát.

- Marietta, minek köszönhetem...

- A Nemezis hozott, édesem.

- Nem értem.

Kinálás nélkülült ült le a legközelebbi zsölyébe. Fölemelte arczáról az ajkáig érő fátyolt. Egy-két másodperczig szó nélkül függesztette szemeit Zsolnay grófra.

Bóditólag szép volt egyszerű, de lehetőleg kaczer utiruhájában, mely oly szorosan tapadt plasztikus természetéhez, hogy apró részletekben domborodtak ki a káprázatos idomok.

- Utazom, kedves Zsolnay, még pedig egyedül. Cserben hagyott a lovagom. Eljöttem, hogy Istenhozzádot mondjak önnek és bocsánatot kérjek, mint egy bűnbánó Magdolna. Maga mégis jó fiu volt, Ervin. Igaz ugyan, hogy szintén a faképnél hagyott egyszer; de aztán megbánta; mert megbánta, ugy-e?

- Meg, meg...

Csak az ajkai szélén reszketett végig a felelet.

- No lássa, én is megbántam, hogy olyan kegyetlen voltam magához. Ezt azonban már nem tehetem jóvá.

- Dehogy nem; - suttogta Zsolnay egészen közel hajolva.

- Oh, nem, nem. Maga nagyon kitanult ember, édes gróf; nem hinne nekem. Pedig lássa, míg a férfinál életem át betart a gyűlölet, az asszony csak addig gyűlöl, míg kimondta ezt a szót. Aztán a nő gyűlölete csak átjáró a szerelemhez. Nos, nevéssen ki a gyöngeségem miatt. Itt vagyok, egy bűnbánó kokott, aki arra kéri régi gazdáját, hogy....

- Ne beszéljen ilyen utálatos dolgokat.

- Bizony förtelmes a helyzetem, édesem. Itt állok egyedül ebben az idegen városban.

- Egyedül!? Hisz nincs egyedül.

- Hát ki van velem?

- Én; életfogytáig a rabszolgája...

- Milyen bolondságokat beszél megint. De hisz mond és gondol az ember sok bolondot. Lássa, most én is olyan eszeveszett dolgot gondoltam. Ugy rémlett, mintha pár év óta semmi se változott volna. Maga ott lakik a saint-germaini kis palotában és Marietta, aki mindig féltékeny, mint egy him tigris, egy reggel bejelentés nélkül toppan be Zsolnay gróf garçon-lakásába. A legkellemesebb csalódás, a féltékenységek sugalmazta rémképeknek árnyéka sincs. A gróf, ki előtte való este korán elhagyta Mariettát, már 11 órakor otthon volt és miután egész éjjel ügyes-bajos levelezéssel volt elfoglalva, olyan nyugodtan szunnyadt, mint az anya emlőjén elszenderedett csecsemő. A boldog leány megígéri, hogy ez édes csalódást meghálálódó, minden reggel eljön, hogy egy szerelmes csókkal ébreszsze föl hűség kedvesét.

- Oh! micsoda ébredések ezek, Marietta! Tudott-e már asszony úgy szeretni, mint te? Te kitalálsz az ember legtitkosabb gondolatát. Veszedelemes syrén, aki a pokolba is elcsalnál magaddal.

- Ej, hát nálam a pokol van.

- Oh, nem, nem; a legfényesebb menyország!

Marietta ott ült a chaise longue lábánál, oly közel, hogy térdei minduntalan megérintették a szemközt ülőt, sőt oly közel csúszott az a kíváncsú alak, hogy a gróf azt érezte, mintha minden porcikáját emésztő tűz folyná körül.

Zsolnay úgy beszélt, mint a részeg:

- Tehát a Faubourg Saint-Germainben vagyunk...
- Ah, ha ott volnánk, Ervin!
- Rajtad áll. Egy kis fantázia, egy kis szerelem...
- Szerelem!? De hát tudna még engem szeretni?...
- Tégy próbára.
- Félek a kudarcztól.
- A kísérlet ellenkezőről fog meggyőzni.
- Sokkal jobban ismerem a férfiakat, semmint elbirjam hinni, hogy egy elhagyott nő... Nem, nem, maga csak tréfát űz velem.

Két kezét szinte gyermekes enyelgéssel tette a gróf térdére. Belenevetett a szemébe:

- Eltaláltam, hogy mit gondolsz?
- Meglehet.
- Oh, maga kiméletlen!
- Miért nevez annak?
- Mert azt mondja: lehet, hogy eltaláltam a gondolatát. Nos, én azt képzelem, hogy maga ilyenfélét gondol: »Eredj, eredj, szegény teremtes, nálad csak az ellenállás bir vonzerővel, de mihelyt elvesztetted ezt a varázsodot, megszűnt a delej.« És hiszi, hogy olyan nagyon el vagyok hagyatva, hogy hűtlenné lett lovagomon kívül éppenséggel nem akadna egy jó barátom?...

Bódítólag kaczer pozeba tette magát. Folytatta: - Nagyot változtam, ugyebár, amióta elváltunk?

- Nagyot, előnyödre.
- Banális frázis! Pedig kár, hogy a fiatalság, a szépség, nem tart lépést a szerelmünkkel. A szépség csökken és a szenvedély növekszik. Oh, ha találnék valakit, aki megértene engem...
- Hisz találtál, hisz itt van melletted; csak a parancsodra les és mint hü kuttyád csúszik lábaidhoz.

Átkarolta és magához vonta azt a termetet, amelynek érintése örülésig hajtotta szenvedélyét.

A lány nem vonta ki magát.

- Ismét ott vagyunk a Faubourg Saint-Germainban - suttogott a gróf.
- Ha hinni tudnék; de hisz már egyszer cserben hagytál...

A vér előntötte Zsolnay agyvelejét; elvette szemeinek látását, teljesen megtompította öntudatát. A szenvedély ittasultságában nem tudott, nem akart tudni egyébről, mint arról, hogy most már másodizben győzött e makacs teremtes fölött. Akiért a legképtelenebb áldozatokra kész lett volna; önkényt dobja magát karjaiba. És suttogott a fülébe olyan szavakat, amelyek elvették az esztét.

- De hát igaz ez, Marietta? - kérdezte, amint a leány egy könnyű mozdulattal kibontakozott öleléséből.

- Magán áll, hogy igaz legyen.

- Tehát ismét az enyém léssz!?!...

Amaz nem felelt, de egy-két lépéssel odább gördítette a székét.

Zsolnay halk szavába beszólt az óra ütése.

Ki hallotta ezt? Van-e olyan hang, mely a semmiségbe nem vesz, mikor a vér, az idegek az érzékek beszélnek.

Zsolnay újra és vad szenvedéllyel szorította keblére azt az ördögileg szép asszonyt.

Őrüdt dolgokat beszélt, anélkül, hogy a másik félbeszakítaná. Aztán egy-egy tüzes csókba fulladt a szava. Ez ellen se védekezett.

Ujra megszólalt az óra.

Marietta hirtelen, vad mozdulattal kiszakította magát a gróf karjai közül. Arczvonása, tekintete, viselkedése, sőt a hangja is hihetetlen változáson ment át. A bűnös, a bűnrevágó leány, mint egy paradicsomot őrző cherub, olyan hozzáférhetetlen szigorral állt a gróf előtt.

Aztán éles gúnynyal kaczagott föl:

- Hát a könnyelmű, a ledér komédiásné kellett hozzá, hogy végbevigye ezt az istenes missziót. Hallotta: az óra hetet ütött. E perczen önnök a párbaj színhelyén kellene lennie. Ön legjobban tudja: mit jelent egy gavallérra nézve, ha nem jelenik meg ilyen aktuson. Azóta már jegyzőkönyvet vettek föl az esetről, azok a segédek, akik kevéssel ezelőtt itt jártak, de a komornyik azzal utasította el, hogy a méltóságos úr senkit se fogad, mert egy hölgy van nála. És száz arany olyan hatással van eféle szolgálélekre, hogy még karhatalommal is ellene szegül, ha nevezett segédek tán erőszakkal akarták volna elhurcolni. Másfelől pedig azok a tisztelt segédurak is sokkal mulatságosabbnak találták valószínűleg ezt a szokatlan esetet, semhogy ne kapnának rajta. Az én hirnevemnek ez már semmit sem árt és megmentettem vele egy derék becsületes ember életét. Vége a komédiának.

Zsolnay Ervin gróf úgy állt ott, mintha gyökeret vertek volna a lábai. Nem birt mozdulni és nem tudott hangot adni.

Azt hitte, hogy az alvilág összes rossz szelleme jött föl hozzá és azok úzik vele a lehetetlen tréfát.

Merőn bámult a faliórára, melynek mutatója szemmel látható bizonyóságot tett amellet, hogy Marietta igazat beszél.

- Igen, Zsolnay gróf, megszólalt bennem a jobbik énem s ezt mondta: »Vigy végbe egyszer te is egy nemes cselekedetett.« Ilyesmire csak a magamféle laza erkölcsü teremtés képes, mert azokkal a fedhetlen jellemekkel nem fért volna össze, hogy rókabőrbe öltözve csalják csapdába a másik rókát; hanem szembeszálltak volna, mint nemes oroszlán ellenfelével. Ezzel még adósa voltam a magam nevében is. Ez volt a második ostorcsapás, amit a czirkus-star mért Zsolnay grófra. Azt hiszem: kerülni fogja az alkalmat, hogy a harmadikat is rámérjem.

Erős ajtócsattanás jelezte, hogy Marietta elhagyta a szobát.

Zsolnay mozdulatlanul állt egy helyben. Lehetetlen chaosszá keveredett benne minden gondolat. Érezte, hogy tönkre van téve. Anyagilag és erkölcsileg megsemmisült.

Egy férfi, aki légyottja miatt elmulasztja párbaját. Erre még nem volt példa.

Ha nyilvánosságra jön, nincs maradása még az országban sem.

Most aztán igazán kicsúszott a talaj a lábai alól. Ez az ostorcsapás hatalmas bélyeget ejtett a gavalléri becsületen.

Olyan stadiumban volt, mikor az ember csak egy szalmaszálba kapaszkodik. Hátha az álom fösti eléje ezt az undok képet.

*

Volt alkalma Zsolnay grófnak meggyőződnie arról, hogy a legkegyetlenebb valóság tárult szemei elé.

Pár órával később kellett volna megverekednie Lénárdyval, aki akkorra értesülve az esetről, egyszerűen megtagadta tőle az elégtételadást, mint diszkvalifikált egyéntől.

És az esti lapok egész terjedelmében beszámoltak az odiózus ügyről; s habár csak a kezdőbetűk voltak kiírva, mindenki ráismert, hogy e csúf affaire hőse Zsolnay Ervin gróf.

Hát ez az ostorcsapás, amit a könnyelmű nő sértett hiúsága csapott becsületének arczába, maradandóbb jelt hagyott, mint az a másik ott a czirkusz porondján.

*

Nagy hatást tett a fiatal képviselő szűz beszéde, melyben egy rég letárgyalt törvényzczikkel állította szembe a szőnyegre került törvényjavaslatot.

Élénk közbekiáltások hallatszottak mindkét oldalról.

- Folytassa szónok.

- Halljuk Baán Miklóst!

- Elméletem nélkülözi a törvényes formát, de jobb érzésem fölzúdul a többek közt törvényeink ama paragrafusa ellen is, melynek értelmében megszűnt magyar honpolgár lenni mindaz, aki bizonyos időn belül nem volt adófizető és nem élt magyar területen. Hát igen, hazánknak szüksége van fiai anyagi és erkölcsi támogatására, mint minden országnak. Én azonban büszkébben vallom honfitársamnak azt, aki bevehető oknál fogva, életfogytig idegenben tölti napjait, ahol mocsoktalan nevével, tiszta jellemével csak becsületet szerez hazájának a magyarral szemben mindig sötét szkepszisbe burkolódzott külföld előtt, mint eltűrjem azt, hogy a magyar név szent zászlója alatt folytassa üzelveit az a szélhámos, aki előtt az országban bedugulván minden pénzforrás, ideig-óráig a külföldre menekül, hogy ott folytassa galád mesterkedéseit.

- S amit tisztességes uton megszerezni nincs képessége, nincs szellemi ereje, kártyabartlangokban, a társadalom szemétdombján gyűjti össze. Szélhámostól a bűnig belesülyed a posványba, amit az élvhajhászat, s a munkaiszony nyit meg előtte. És ez az ember azt mondja magáról: »Magyar vagyok; a magyar társaságnak egy előkelő tagja.« Joga van ehhez, mert hisz még nem telt csak három esztendő, mióta elhagyta az országot s így még van elég ideje törvényeink értelmében arra, hogy a magyart képviselje a külföldön. Rövid idő múlva a büntető igazság kezébe kerül és akkor is öntudatosan, jogosan mutat a földteke ama pontja felé, ahol egy neve tisztaságára féltékeny, becsületére büszke nemzet küzd, dolgozik és igaz jusson kiáltja: »Én is közéjük tartozom.« Én azt az embert honosítanám ki; ettől vonnám meg a magyar honpolgárság jogát. Ezek után legjobb lelkiismeretem szerint csatlakozom előttem szólott tisztelt képviselőtársam, barátom, Lénárdy Viktor báró indítványához.

Általános szerencsekivánatok hangoztak a fiatal gyáros körül a jó másfél óráig tartott beszéd után.

- Jó fogást csinált vele az ellenzék; vélekedtek a tulsó oldalon.

- Nagy szónoki tehetség.

Egy öreg, reszkető hang kiáltott utolsó éljent a karzatról. Csutor bácsi lelkesedésének megnyilatkozása volt.

- Vajjon ki az az előkelő magyar, akiről szónoklata végén beszélt?

Többen tették e kérdést.

Senki se adhatott rá fölvilágosító választ. Kevesen is tudták, legfeljebb Lénárdy báró, a felesége: Anta és a szónok jegyese, akinek válópöre a napokban ért véget: Darvas Margit. Az ő egykori eszményképe az, aki most veti le utolsó foszlányát is annak a meznek, amelyben az ideális leány szeme látta évek előtt.

Zsolnay Ervin grófról ettől fogvást csak a botránykrónikák adtak hirt, amint fokonkint, de rohamosan haladt le a lejtőn a züllés fertőjébe.

(Vége.)

Novellák.

A legjobb prókátor.

A szép asszony még csak kiváló gonddal ápoltszőg szín haján tett némi igazítást, aztán a konzoltükör előtt állva, egy utolsó tekintettel siklott át üle arczán, melynek gyöngéd színe még magán viseli a fiatalság pótolhatlan zománczát.

Hetedfelet ütött.

Az órá ütésének visszhangjaként gyöngéd kopogás hallatszott a középajtón.

A bátorító közhelyre magas, elegáns férfi lépett be.

Rendkívül érdekes arcz, nyílt tekintet, öntudatos föllépés.

A látogató tartózkodóan, jóformán elfogultan közeledett a ház asszonyához, némi körülményességgel emelve ajkához a feléje nyújtott kezét; aztán habozással adta át a baljában tartott rózsacsokrot.

- Hogyan?... De...

- A kicsikének, - felelt magyarázólag a fiatal férfi.

- Köszönet az ő nevében.

- Nem láthatnám egy percre?

- Azt hiszem, már alszik...

- Talán még ébren lesz?...

A vendég e szavakkal pár lépést tett a szőnyegajtó felé.

- Bocsánat, - szólt elpirulva az útját álló szép asszony, - Magduska pár nap óta az én hálószobámban alszik, s így...

- Pardon!...

A férfi arcza egy pillanatra elborult; de aztán egy halk, elnyomott sóhajjal tovább üzte komolyságát.

Elfoglalta a kis asztal melletti zsölyeszéket, melyet egy kézmozdulattal Erna jelölt ki számára, miután ő maga a szemköztes karosszékre ült.

- Nem is tudom hálámat kellőleg kifejezni, kedves Erna... ha szabad így neveznem?...

- Oh, kérem, édes Kornél.

- Tehát ismétlem: hálám szavakban ki nem fejezhető, amiért ma már nem fogadott abban a csunya szalonban, hol ez ideig értekeztünk. Ez a kis szobácska valaha sokkal kedvesebb, sokkal bizalmasabb és sokkal...

- Melegebb; jól mondja - vágott szavába Erna. - A szalonban olyan nagy léghuzam van és... röviden örülök, ha e változás nincs ellenére.

- Nincs, nincs!

E két szót erősen hangsúlyozta és tüzes pillantással ejtette ki Kornél.

- Nos, tehát...

- Térjünk ügyünkre, nemde, édes Erna?

- Ha kérnem szabad.

A fiatal asszony e közben öntudatlanul vette le az asztalkáról a virágcsokrot, melyet vendége a kis Magdus részére hozott.

Kornél ezalatt kabátja mellső zsebéből iratcsomót vont elő. Hangjában némi hivatalos színezettel kezdte:

- Összegezzük hát idejövetelem okának okozatait, kedves, szép, szeretetreméltó kliensem.

- Milyen hóbotos maga!

- Hát nem kliensem? Magának ügyvédre volt szüksége, hogy megindithassa válópörét férje, Érdy Kornél miniszteri titkár ellen, akivel ezelőtt három évvel lépett házasságra. Ez az ügyvéd, mint végzett jogász, csekély személyemben áll rendelkezésére. Csináljunk tehát egy rövid áttekintést, afféle fölülvizsgálatot. Fölpörös azzal vádolja alpöröst, hogy öt hóval ezelőtt, tátrafüredi tartózkodásuk alkalmából...

- Azt hiszem a vád elég súlyos arra nézve, hogy pörömet megnyerjem.

- Kétségtől. Csak hogy alpörös, illetve jogi képviselője erre azzal replikázhatnék, hogy a corpus delicti, az a bizonyos illatos levélke, csupán amellettt tanuskodik, hogy Tátrafüreden volt egy kaczer, kissé könnyüvéru özvegyecske, a ki...

- Menjünk tovább, - vágott szavába Erna.

- A szorosán vett tény ez, hogy magát egy vakmerő uriember, bizonyos Krukóczy nevü individuum figyelmeztette az adott körülményre, aki szintén Tátrafüreden tartózkodván, magára vakmerősködött emelni szemeit. Ez az ur, aki kétségtől vérszerinti atyafiságban áll magával az ördöggel...

- Kérem, kerülje a sértő kifejezéseket azzal szemben, aki...

- A maga leendő jegyese...? Tudom. Krukóczy Kristóf a szerencsés... Maga tehát Krukóczy Kristófné lesz...?

- Ugy van.

- Csak ne volna ez a név olyan rettenetesen visszatetsző!... Krukóczy Kristóf!?... Mondja csak, nem találja sokkal hangzatosabbnak ezt: Érdy Kornél?

- Krukóczy derék férfi és szeret engem igazán.

- Ez nem az ő érdeme, de a magáé, akit nem szeretni, határos a lehetetlenséggel.

- Azt hiszem, ez a kijelentés nem elkerülhetlenül szükséges.

- Most is igaza van, mint rendesen. A száraz tény az - szólt szünet után - maga válni akar tőlem, mert elég könnyelmű voltam kissé meggondolatlanul udvarolgatni egy kaczer hölgyecskének. Az a hölgy levelet irt hozzám, mely afféle rendez-vous jelleggel birt. Maga e levelet megtalálta az asztalomon és... szó nélkül nyomban elutazott a leánykánkkal. Lássa, édes Erna, ez a maga részéről sem volt helyes cselekedet. És higye el kedvesem, maga soha se ragadtatta volna magát ilyen végre, ha nevezett Krukóczy ur eleinte közvetve, később merészebben, végre egy térzene alatt egész arcátlanul föl nem hívja figyelmét erre a... becsületszavamra teljesen ártatlan, beismerem ugyan, hogy helytelen flirtre. E miatt jogom is volna elégtételt kérni attól az urtól... Kérem, ne nézzen rám ilyen megsemmisítő tekintettel. Én nem éltem e jogommal, mert ilyen módon nem akartam visszaszerezni, amit elvesztettem. Eddig a mult. A jelent ez a mi ép oly szokatlan, mint eredeti szövetségünk teszi kivételessé, amire az készített, mert nem akartam, hogy szintoly mélyen tisztelt, mint forrón szeretett feleségem...

- Ez megint kitérés!...

- Ellenkezőleg; s ez okból ismétlem: forrón szeretett ex-feleségem egy rideg ügyvéd durva faggatásainak legyen kitéve és ez idegen férfi előtt kényszerüljön némely delikát részletekbe bocsátkozni, ami mindig és nagyban levon a nő méltóságából.

- De...

- Tudom mit akar mondani: »de ennek végre mégis meg kell lennie!« Meg! mert - szavait mély sóhaj előzte meg - mert maga, kedves Erna, így akarja. De az ég szerelmére, ne közvetlenül a maga szájából vegye át a szomorú tényállást. Ne csorbitsa azt a nimbuszt, amelyet magához fűztem s azokat az elbűvölő költői allűröket ne semmisítse meg végkép.

- Maga valóságos különccz.

- Lehet. Nem professzióból teszem. Én tehát, hogy leginkább ebben megóvjam a köznapiaságtól, azt az ajánlatot kockáztattam meg, hogy vádpontjait sorolja föl előttem s majd csak így írásban, kegyes engedelmével itt-ott simítva adjuk át az ügyvédnek. Eleinte hallani se akart e tervemről, de később, hála nagylelkűségének...

- Jobban mondva a maga rábeszélő tehetségének - jegyezte meg a szép asszony, jóformán öntudatlanul tüzve keblére a kis Magdus számára hozott csokrot.

- Így. Ezzel be van fejezve. Lesz kegyes átolvasni: ha nincs-e kifogás a szerkesztés ellen.

- Föltétlenül megbízom a maga ügyességében és szakképzettségében.

- E bizalomért hálás lekötelezettje dr. juris Érdy Kornél. Így hát - a beszélő átható tekintettel mélyedt Erna szemeibe, melyeket a fiatal asszony tudtán kívül rajta felejtett - többé nem fogok alkalmatlankodni.

- Már egészen elkészült? - kérdezte Erna látható zavarral.

- Egészen.

Kis ideig szünet állt be, mely alatt Érdy úgy tett, mintha tekintetével újra átfutná a beirt lapokat; szemei azonban folyton a vele szemközt ülő asszony arczán révedeztek.

Erna végre fölkelt, előbb a kandalló felé közeledett, majd az ablakhoz állva kibámult a sűrű esti ködbe.

Kornél folyton szemmel kísérte, mialatt összehajtotta az iratokat, melyeket zsebébe rejtett. Feléje közeledett:

- Örvend, ugyebár, hogy megszabadul e kényszerhelyzetből és nem háborgatja többé kiállhatlan prókátora?

Kornél olyan pillantással nézett rá, melynek hatása alatt a fiatal asszony lesütötte szemeit. Aztán a dacz, a büszkeség kerekedett felül s erőltetett közönnyel vetette oda:

- Ügyünk e szerint be van fejezve?

- Be, édes Erna.

- És mit gondol, hosszú időt fog igénybe venni a pör lefolyása?

- Krukóczy Kristóf urra nézve kétségbeejtőleg hosszút.

Erna fölkapta fejét s ajkába harapva sarkazmussal jegyezte meg:

- Maga nagy ellensége ennek a szegény Krukóczynak...?

- Ellenkezőleg, a leghálásabb barátja leszek, ha oly boldoggá teszi magát, amilyené én óhajtom.

- Ah, ez valóban eredeti: »amilyené maga óhajt...« E szerint maga elvben merőben ellentét önmagával.

- Megérdemltem e csipős megjegyzést... De tán már vissza is élek az engedélyezett kegygyel?... Eddig bizonyára nem lett volna bátorságom. Tudja-e, édes Erna, - szólt a kandalló elé lépve, hol a fiatal asszony egy kis pihenőszéken ült, - tudja-e, hogy maga nagylelkűen engedékeny lett irántam. Emlékszik, mikor azután a reám nézve oly fájdalmas elutazása után... ne mosolyogjon ilyen csufondárosan. Becsületemre mondom: nagyon fájdalmas volt a megkegyelés, mikor hazatérve szállásunkra, ott a tátrafüredi villában, a szobaleány ezzel fogadott: »Ő nagyságának haladéktalanul el kellett utaznia egy súlyosan beteg nagynénjéhez.« Ezzel kezembe adta a maga levelét, mely azután megvilágította a helyzetet. Erre, mint tudja, rögtön visszatértem a fővárosba, de magát nem találtam. Tényleg elutazott a nagynénjéhez, aki azonban nem volt beteg. Ott nem akartam fölkeresni. Megvártam, míg - két hó múlva - visszaérkezett. Ekkor jelentkeztem először. Nem fogadott. Gondolom a hetedik kísérletnél végre egész hideg szolennitással megnyílt előttem a nagy szalon ajtaja, ahol valóságos észak-sarki hangulatban fogadott egy teljesen idegen viselkedésű hölgy: a feleségem. Mikor ezen, beismerem, eléggé extravagáns tervemet előadtam, meggyőződve arról, hogy minden békülés ki van zárva, maga e tervemért szemembe nevetett; de hosszas, lankadatlan ostromlás után végre... kapitulált. Beleegyezett, hogy előzetesen ne avassunk ügyünkbe afféle kiméretlen, pörhítű prókátort, hanem szerezzük meg közösen az elválási okiratot, amihez én, mint okleveles doktor juris értek valamelyest. Ezt az eszmét tán még maga Krukóczy ur is helyben hagyta.

- Már ismét róla beszél?...

- Utoljára; ma mindent utoljára mondok el, édes Erna.

- Ma minden *utoljára* történik köztünk; - folytatta Kornél mély sóhajjal, - épp úgy, amint a napokban lesz három éve, hogy mindent *először* mondtunk el egymásnak.

- Ez is azt bizonyítja, hogy aminek kezdete volt, annak végének is kell lennie ebben a véges létben... Egyebekben maga az elmondottakat megismételheti az előtt, akit, mint tegnapi ittléte alkalmából említette, feleségül vesz; akit nem nevezett ugyan meg, de nem lehet más, mint - mint a tátrafüredi özvegy.

- Alaposan téved. Azt az asszonyt két oknál fogva nem vehetem el; első és legfőbb ok, mert be akarom bizonyítani, hogy a maga gyanuja merőben igaztalan volt; második ok pedig az, hogy éppen semmi rokonszenvet nem érzek iránta.

- Míg a másik iránt határtalan szerelemmel viseltetik; nemde? - vágott közbe Erna.

- Engedelmeivel, ezt ne részletezzük.

Erna szemeiben csodálatos tűz gyült ki, amelyet bármire magyarázhatott az ex-férj, csak egyre nem: közönyre.

- Biztosítom - szólt a fiatal asszony színlelt egykedvűséggel - biztosítom, hogy ez észrevétel részemről csak időtöltés szempontjából történt.

Érdy ajkán finom mosoly jelent meg.

- Ez más szóval annyit jelent, hogy az idő kitölthetetlenül unalmas magára nézve az én társaságomban. De látja, ma utoljára csevegünk egymással; ezentúl már csakis a tárgyalási teremben jövünk össze. Nem találja különösnek, Erna...?

- Mit?

- Az élet kaleidoskopszerű változásait... Alig három éve, milyen egészen másképp beszéltünk mi ebben a kis fészekben.

- Egészen másképen! - felelt mintegy visszhang gyanánt Erna.

- Azt a napot soha se fogom elfelejteni, mert az engem kimondhatlan boldoggá tett. Ami azonban magát illeti, felejtse el, mert maga - fájdalmasan függesztette rá szemeit - mint a következmény mutatja, boldogtalanságának alapját vetette meg e napon.

- Kornél!

Lágy, olvadékony hangon folytatta a férfi:

- Tudja, mit mondtak a vendégek, mikor az esküvőről visszatérve, kart karba fűzve megjelentünk közöttük?

- Mit?

»Milyen egymáshoz illő pár!...«

- No lássa, édes Erna, milyen kevés látnoki erő van az emberekben...!?

A fiatal asszony némán horgasztotta le a fejét.

Kornél jó ideig hallgatott; aztán gyöngéden megfogta kezét.

- De ugyebár Erna, azon az egy meggondolatlanságon kívül nincs mit szememre vessen?

- Nincs, - felelt halkán a kérdező.

- Köszönöm. Ez jól esett. Barátaim, magát meglátva, egytől-egyig így kiáltottak föl: »Soha szebb, kedvesebb asszonyt nem találhattál volna ennél. Hej, te szerencsés kópé!«

- Az én barátnőim is szinte irigykedve néztek magára.

- Vajjon mit szólnak most, ha majd Krukóczy Kristóf urral...

Erna fölkapta fejét. Szemei villámlottak, mire Kornél elhallgatott és csak némi szünet után szólt újra:

- Tudja mi fáj még nekem kimondhatlanul?

- Mi?

- Hogy leánykánkat, azt az édes kis jószágot, akit, emlékszik-e, úgy tanitgattunk járni, hogy letérdeltünk egymással szembe s így küldöztettük egymás karjaiba... Az ő ajkacskája volt a közvetítője azoknak az édes csókoknak, melyeket tőlem magához vitt, s magától hozzám hozott. Aztán vetélykedtünk, hogy melyikünknek sikerül megtanítani az első hangzatos ígére. És most annak az embernek jogában fog állni úgy szeretni ezt az édes kis teremtetést, mint tulajdon gyermeket, aki őt »papának« fogja szólítani...

- Ezt soha se engedném meg neki! - kiáltott föl Erna közvetlen, mély érzéssel.

- Erna, te igazi angyal vagy!

- De hát hogyan is tételezhetsz föl rólam ilyet? - kérdezte gyöngéd szemrehányással.

Kornél ajkához vonta a puha kezecskét.

- Lásd, kedves kis ex-feleségem, - sóhajtott föl Érdy pár másodpercnyi hallgatás után - milyen szép is lett volna, ha mindez nem történik úgy, ahogyan történt; ha meghallgattad, megszívlelted volna mentségemet, ahelyett, hogy ideirtuk a szomorú esetet ezekre a csúf papírokra. Ez a néhány hitvány sor szolgál tehát berekesztésül ahhoz az idillikus kezdethez, amely a mi szerelmünk történetét képezte.

Nehéz sóhaj szakadt föl a férfi kebléből s hogy ellágyulását titkolja, az ablakhoz lépve háttal fordult.

Erna szemei rátapadtak azokra a sűrűn beirt lapokra.

Az óra nyolczat ütött.

Érdy visszafordult az ablaktól.

- Már nyolcz óra? Nekem tehát távoznom kell, mert... mert nekem már nincs jogom ebben az órában a maga boudoirjában időzni. Isten vele, Erna.

- Már megy? - kérdezte a fiatal asszony el nem titkolható zavarral.

- Megyek, mert kell; mert maga úgy akarta.

Erna rövid, de nagy belső tusa után fölállt s kebléből kivette azt a levelet, melyet Kornél jövedele előtt rejtett oda. A távozni készülő férfi felé nyújtotta. Elfogult hangon mondta:

- Mielőtt elválunk, olvassa; tán érdekelni fogja...

Kornél elvette a levelet és a megszólítást olvasva, keserű mosoly jelent meg ajkain:

»Tisztelt Krukóczy ur!«

- Folytassa.

»Ön magamviselését balul értelmezve, olyan lépésre szánta el magát, mely nem vihette a kívánt eredményre. Mikor megkérte kezemet, gondolkozni időt ajánlt. Én rögtön akartam felelni, de ön tiltakozott ez ellen. Pedig válaszom akkor is az lett volna, ami ma. Az én szívem csak egyszer tud szeretni, szerelmemnek csak egy tárgya van és ez...«

Kornél megakadt.

- Tán nem lát jól? - kérdezte..

- Valóban - akadozott a fiatal férfi - a lámpa kissé sötéten ég.

Erna e perczen hirtelen elhatározással fölkapta az iratcsomót, melyet Érdy az imént tett az asztalra s a kandallóba hajítva, szinte győzelmes hangon kérdezte:

- Jobban lát-e most?

Lángot vetettek a beirt lapok.

- Sokkal, sokkal jobban! - hangzott a férfi ajkán, aki gyönyörrel nézte ezt a műveletet.

- Hát akkor végezd be a levelet - szólt halk hangon, egészen a férje mellé lépve a fiatal asszony.

»Szerelmemnek csak egy tárgya van és ez senki más, mint férjem: Érdy Kornél, az egyetlen, akit szerettem és szeretni fogok örökké...«

- Erna!?...

Feleletül az asszony a férjéhez simult és karjaival körülfonta a nyakát; aztán odahajította fejét Kornél vállára.

Szemközt álltak a konzol-tükörrel, mely visszavetette alakjuk körvonalait.

Kornél gyöngéden hajolt a feleségéhez és szerelmes hangon szóla, a tükörrre mutatva:

- Milyen egymáshoz illő pár!... így suttoztak egykor felőlünk az emberek.

- Igazuk volt - suttozta Erna alig hallhatóan.

- Ugy-e, ugy-e, édes, mégis jó csapáson indultam én?...

- Mikor?

- Mikor így szóltam magamban: A feleséged válni akar tőled. Ügyvédet keres. Eredj hozzá. Légy ügyvédje te magad. Meglásd: legjobb prókátor a - szerelem!

A szép asszony hosszú csókkal felelt a férj csókjaira, aki némán, de mély szerelem hangján felelte:

- Igazad volt!

Hamis volt a rovincsolás.

Még a czilinderét is a konzol-tükör előtt illesztette a fejére, miközben éles, felülvizsgáló tekintettel siklott végig alakján. Vajjon nincs-e valami kifogásolható külső megjelenésén.

Nem talált semmi kivetni valót.

Olyan elegáns az arcza, olyan érdekes, mint mindig. Nem csoda, hogy annyi pikáns kalandnak a hőse.

Tekintete elborult.

Tán ezekre a kalandokra gondolt...?

Ezekre.

Hirtelen derékon kapta aranygombos sétapálcáját. Egyszer-kétszer megsuhogtatta a levegőben. Azzal a könnyed, semmivel törődő modorral tette ezt is, amely Telegdy Lászlót, a fiatal gyárost jellemzi. Odavetette a legényének:

- Mára szabad vagy, János.

Ragyogó ábrázattal fogadta nevezett a kijelentést és örömét menten kommentálta, amint ura távozásával beköszöntött egy kis eszmecserélgetés végett a szomszédéknál, a seprők és portörölő-rongyok gondnoknőjeként alkalmazott Micza kisasszonyhoz.

- Hát bizony csak a garçon embernél van gyöngyélet, Micza nassám. Ezek az igazán humánus urak. Nem rabszolga náluk a cseléd. Jöhet-mehet, az uraság nem is tud felőle, mert egész nap nincs otthon.

- Hamis ember lehet ez a kegyed gazdája, János ur.

- Meghiszem azt, tisztelt nassám. De jól is teszi, mikor az asszonysziv inkább olvad a hazug szóra; - tette hozzá szemrehányó hunyorgással.

Telegdy László szokott ruganyos lépteivel már ott haladt a Duna partján, amely a ködös őszi alkonyon nem valami népes.

Csendesen lépdelt az aszfalt-burkolaton, anélkül hogy a legkisebb ügyet is vetné a körülötte történőkre. Mélyen magába merült, mintha tudomása se volna róla, merre megy. Gépiesen haladt előre.

Hát befejezte életét!...

Hm! milyen silány, milyen érdektelen ürességet lát, amint végig néz lelke szemeivel azon a kietlen sivatagon, amelyet átfutott.

Azt kezdi érezni, hogy az ilyen pillanat nagyban különbözik a többiektől.

Az emlékek úgy tolakodnak elő, mintha valamennyi magának akarná biztosítani az elsőség jogát; mintha egyiknek vagy másiknak több köze lenne az ő alaposan elhibázott életéhez.

Mindannyija közül azonban egy emlék válik ki legélénkebb színekkel...

Ennek már innen-onnan hat éve.

Szegény Berta!

Ha még élne, Bertának volna legkevesebb oka áldani Telegdy László emlékét és neki volna legtöbb joga átkot fűzni ahhoz a lélekhez, amely rövid perczek multán kiszáll földi hüvelyéből... Na igen, ha egyáltalában hinni lehetne abban, hogy létezik az emberben ilyen láthatatlan valami...? Az asszonyok hisznek benne... Berta is hitt...

Mintha még most is hallaná kétségbeesetten könyörgő hangját: »De hisz van lelked, hogy levedd rólam a gyalázatot, melybe könnyelműségem... szerelmedbe vetett föltétlen hitem... tudatlanságom sodort...«

Az az... tudatlan volt. Nem csoda: alig volt 18 éves. Apátlan, anyátlan árva. Egyesegyedül állt a világon.

Hogyan is történt?

Ugy, ugy, jut eszébe. Czégtársánál: Szávos házában találkozott vele, ahol Szávosné számára dolgozott a kis varrónő. Rendkívül érdekes kis teremtes volt. Beszédbbe eredt vele. Egyszer hazakisérte.

Bájos volt s olyan naiv, annyira tapasztalatlan... Egy kis tehetetlen játékszer a vásott, romlott ficzkó kezében...

Ezt mondta ő is, mikor pár hó elteltével a gyermekleány nővé kezdett fejlődni.

- Hát csak játékszer voltam kezében?! - fakadt ki magán kívül, mikor ő egy fölmerült kényes kérdésre kitérő választ adott.

- De hát legyen eszed kicsikém - csitította a fölgerjedt leányt - lásd, én nem vehetek feleségül... Társadalmi állásom s a tied... Légy nyugodt azonban: gondoskodni fogok rólad. Grófilag eltartalak - mind a kettőtöket.

Mikor aztán a leány kétségbeesésében szemére vetette, hogy mit ígért ezelőtt, ahhoz a sablonos fogáshoz folyamodott, amelylyel a hozzá hasonló kitanult ficzkók szoktak élni. Ő állt elő mint sértett fél. Egész színpadias páthosszal vágta arcába:

- Az igazán odaadó szerelem sohase lehet ilyen kicsinyes. Azt hittem magamért szeretsz, nem törődve a világ előítéletével, de te is csak számításból, hiuságból viszonzotad az én tiszta szerelmemet. A valódi szerelem nem ismer, nem akar ismerni más utógondolatot. Szeret és semmi több.

Ugy tett, mint valamennyien tesznek: még ő adta a megcsalatott felet.

Berta tágra nyitott szemekkel hallgatta. Aztán a gyöngye, a tapasztalatlan leány tökéletes asszonynya lett.

Olyan tekintettel nézett csábítójára, amelyet az önvád vethet a lelkiismeret arcába.

Magánkívül, szinte reszketve a felindulástól, de erélyes hangon kiáltott:

- Távozz! Nem akarlak többé látni. Nyomorult! Nyomorult!...

Nyomorult!?

Telegdy László e visszaidézésnél összeránczolta szemöldökeit.

Az a jelző megillette őt, aki aztán gyáván, szinte föllélegzelve, mint a tolvaj, megosont a talált résen.

Otthagya.

Galád cselekedet volt.

Igaz, hogy pár hó multán - aféle pillanatnyi szeszélytől ösztökélve - elment abba a külvárosi kis házacskába, de már nem találta ott Bertát.

Senkitől se kaphatott hiteles fölvilágosítást.

A szomszédok azt beszéltek, hogy az utóbbi időkben valósággal búskomorságba esett a kis varrónő. Szobakiadónője előtt sokszor emlegette a halált, mint egyetlen jót, amit még Istentől várhat. Nem érintkezett senkivel. Végre egy napon hiába várta haza az öreg asszony, akinél lakott. Nyom nélkül eltűnt. Bizonyosan végrehajtotta szándékát, amely rég vívódott benne...

Ki tudja: nem-e Berta nyomdokait követi ő most...?

Talán az a szerencsétlen leány is olyan módon vetett véget életének, mint ő, a sok jóban megcsömörlött világfi.

Telegdy meggyorsította lépteit. Ez a visszaemlékezés talán új tápot adott szándékának.

Már elhagyta a korzót. Leteheti az álarczot, melyet addig viselt, hogy senki se gyanítja, amit gentlemanlike akart végbevinni. Senki se tudja meg, hogy hova lett.

Czégtársa rendben fog találni mindent. Egy betű írást se hagyott hátra.

Vagyona iránt nem rendelkezett.

Nincs senki, aki igényt tarthatna erre. Tegyenek vele, amit jónak látnak. Ő egyszerűen eltűnik és soha se tudják meg, hogy hova lett.

A fiatal férfi szemei következetes kitartással tapadtak arra a halkán bugó, az est homályában szürke színt váltott víztükörré, amelynek csendes mormolása folyton azt ismétli: Jöjj, jöjj, jöjj!...

Hányszor hallotta életében ezt a szót; de nem eféle szinefakult ajkáról, hanem azokból a gyönyörűséges asszonyi ajkakból, amelyek nem egyszer rebegték ezt a tartalmas kis ígét, feleletül az ő hangzatos frázisaira, sóvárgó pillantásaira.

De még sohase futotta át olyan igazán kéjes érzés, mint most, mikor ez a vén, csendesen pihegő kebel emelkedik vágyva utána:

- Jöjj, pihenj meg itt...

Igen ott.

Utálja! Nem, unja az életet.

Bezárhatja számadókönyvét, amelyben immár végigrovancsolta az életnek tömérdek zérusából álló tételeit.

Semmi, semmi! Unalom, életundor! Czéltalan léhaskodás. Semmi!

Oda se hederít a mindinkább ritkuló, már csak szórványosan szállingoló életteherhordozónak.

Mert hát nem egyéb az ember, mint teherhordója annak a tömérdek gyötremnek, amit »lét« címén vállaira rakott a végzet.

Lerázza ezt a kellemetlen tehert.

Már az összekötő hidhoz ért.

A part itt teljesen üres.

A márványlépcsők felé tartott, abba az irányba, ahol épp most siklik tova egy gyorsan suhanó gőzhajó. Nagy forgatag marad utána.

Ez a habáram elsőpri oda, ahol nem talál rá senki.

Már egészen beesteledett.

Rálépett a lépcső első fokára. Amint még egy fokkal lejjebb akart haladni, azt érezte, hogy valaki megrántja a kabátjának csücskét.

Visszafordult.

Szinte hátrahőkölt.

- Nini! hát te honnan kerülsz ide?! - kiáltott elképedve, amint meglátta a mögötte álló fiúcskát, azt a parányi alig öt éves gyermeket, aki ugyanabban a házban a harmadik emeleten lakik, ahol ő, és rendszeren le szokott hozzá látogatni az első emeletre.

Druszája, a kis Laczi, akivel hálósobájának a folyosóra néző ablakán át olyan bizalmas barátságot kötött, hogy a ficzkó már nem egy izben elsompolygott utána, ha történetesen a lépcsőházban volt, amikor ő hazulról távozott.

- Mi a csodát akarsz itt, gyerek?

- Eljöttem veled sétálni, bácsi; de most fáradt vagyok.

- Velem jöttél!? No ez szép dolog!... Mi az ördögöt csináljak én veled!? Ugyancsak jól megválasztottad az alkalmat, hogy velem sétálj. Miért nem szóltál hamarabb?

- Igen, hogy visszakergess, mint tegnap? De most már nem bírok tovább menni. Vigyél haza bácsi.

Telegdy tehetetlen mosolylyal nézett a beléje csimpajkózott apróságra.

Máskor, ha utána szökött, legalább idejében észrevette és hazakergette; de a mai kedélyhangulatban bizony egy ármádia gyerek is előgyeleghetett volna mellette, anélkül, hogy tudjon felőle.

- Pakolj haza, fiacskám! Most nem mehetek veled vissza.

- Én nem tudok magányosan hazatalálni, bácsi - mondta a gyermek, ráemelve ártatlan tekintetét.

A férfi a magával tehetetlen kis portékára nézett. Hangjában önkénytelen részvét csendült meg:

- Nem tudsz? Az igaz! Na gyere, keresünk egy vörössapkás bácsit, az majd aztán hazavezet.

Az apróságnak az nem látszott inyére lenni. Csöndes pityergésre gyujtott, olyanra, amelynek igen szapora szokott lenni a frisse.

- Én nem megyek, csak veled.

- Na, ne okoskodj, mert akkor aztán végére jutunk a barátságnak. Hallgass az okos szóra: engeddd, hogy hazavezessenek.

- Hát gyere te is.

- Nekem nem lehet.

- Miért?

- El kell mennem.

- Hová?

- Semmi közöd hozzá. Engedelmeskedj szépen. Na, bocsásd el a kabátomat. Ejnye, hogy az apró manók fészüljenek meg. Ne bömbölj, mert mindjárt megfűrösztetek.

Hasztalan volt fenyegetés, szép beszéd, hasztalan minden kísérlet, a gyerek csak nem tágitott mellőle.

Ejh, egyszerűen félrelöki. Egy ilyen csöpp féreg csak nem tartóztatja föl.

Telegdy László szívében megmozdult valami, aminek létezéséről maga se tudott, vagy legalább is szóval, tettel egyként tagadni akarta.

Akármilyen lelketlennek, fásultnak képzelte is magát, nem viheti a másvilágra bűneinek lajstroma közt azt a vétkes cselekedetett, hogy ezt a gyámoltalan gyermeket itt hagyta sötét este az útfélen.

Megmosolyogta fonák helyzetét.

A gyermek kérdőleg, de egyszersmind olyan meghitten emelte rá azokat a különös szemeit, amelyek - Isten a megmondhatója, hogy miért - valóságos delejes hatással voltak rá.

Olyan együgyü gyermekézés - és mégis...

Ujra ránézett az apró jószágra, aki bizalmasan simult hozzá.

Lám, lám, ez még hisz neki, pedig ő bizony nem valami megbízható egyéniség.

Ejh, korán volna, hogy ez a kis lélek már most elkezdje az emberekben való csalódást.

Ne legyen ő az első, aki megingatja benne a hitet. Inkább másoknak engedi át ezt a könyörtelen cselekedetet, akiknek az övénél tágabb lelkiismeretük van.

- Gyere hát haza, lurkó. Életemnek a földön történő prolongációjáért téged terhel a felelősség.

Egy bérkocsit keresve elhelyezkedett benne a gyermekkel.

- Erzsébet-körut 20-ik szám.

A legényével akarta fölküldeni a gyermeket anyjához, de nem kis bosszuságára, János élt szabadságával és hire se volt otthon.

Nem maradt más választása, mint sajátkezüleg átadni anyjának a kis szökevényt.

Egyebekben azt se tudta jóformán kié ez a kis ficzkó. Annyit hallott a legényétől, hogy az anyja özvegy asszony, Szerteynének hívják, egy hónapos szobában lakik odafönn és ruhavarrással keresi kenyerét.

Amint fölértek, egy öreg nő állta utjokat.

Csakis az asszonyi nyelvnek megadott technikai művészettel darálta el:

- Hol kószáltál, te mihaszna tacszó?! Na, rám többet ne bizzon az anyád, mert én nem lehetek folyton a sarkadban. Haszontalan kölyök! Szegény anyád most mindenütt szaladgál utánad. Haza jön fáradtan és akkor miattad fussa össze a várost.

Most hol találom meg azt a szegény asszonyt?!...

Telegdy csak akkor jött voltaképpen tisztába a helyzettel, mikor már hült helye volt a vén asszonymnak, aki miután jól megjárta nyelvét, rájuk csapta a konyhaajtót és lecsoszogott a lépcsőn, hogy fölkeresse szobaasszonyát, a gyermek anyját.

- No, szépen vagytok! most megint itt maradtam ezzel a... Jaj te rettenetes kölyök!

- Bácsi, félek; gyujts gyertyát.

Nincs mit tennie: be kell várni a szapora beszédű öreg asszonyt vagy a gyerek édesanyját.

Telegdy kivette zsebéből a kis himzett gyufatartót. Emlék. Attól a szerencsétlen leánytól kapta névnapjára. Meggyújtotta a konyhaasztalon levő gyertyát.

- Hol a szobátok?

- Ez a mienk, amaz a nénié.

Beléptek.

Ó-divatu kerek asztal foglalta le a szoba közepét. Ezen állt a kis petróleum-lámpa. Meggyújtotta.

Amint Telegdy körülnézett, látta, hogy meglehetősen szűk viszonyok közt élhetnek itt, de rend tekintetében nincs semmi kifogásolható.

Az asztal mellé ült egy nádszékre.

Jóizün kaczagott magában.

Ime, halála előtt még volt egy föladat elébe tűzve: gyermek-pesztonkává kellett lennie.

A kis legény ugyancsak szives házigazdának bizonyult, ugyannyira, hogy még a sarokban álló pléhkályhácskába is be akart gyújtani.

- Hej, mit csinálsz te ott, ficzkó?

- Anyácska is mindig megrakja a tüzet, ha hazajön. Nem fázol bácsi? Én nagyon fázom.

- Fázol, ugy-e, semmirekellő? hogyne, mikor ilyen könnyű ruhácskában csavarogsz az utcán... Na, mi az? Ne ropogtasd azt a pattogós gyufát... A szemedbe ugrik. Teszed le rögtön! Most mindjárt megczibálom azt a sárga hajadat...

Milyen szép szőke a haja, amint a lámpa ráveti világosságát.

- Szót fogadj, mert itt hagylak. Ne bántsд azt a tüzet.

Fölugrott s önkénytelenül a gyermek mellé guggolt.

- Milyen hideg a kezed!... Nagyon fázol, Laczikám? Ide azt a gyufát... Na, mit bámulsz rám azokkal a nagy kék szemeiddel?

Pedig a gyermek nem is nézett rá, de ő kereste azokat a csodálatos szemeket.

Ilyen szempárt csak egyszer látott életében... Voltaképen ezeknek a szemeknek köszönheti az ő barátságát a Laczkó.

- Add ide azt a papírt, még bele kap a láng a könnyű zubbonyodba...

Az életunt világfi olyan buzgalommal s annyi ügyszeretettel látott a dologhoz, mintha életében nem is lett volna más cél eléje szabva, mint tüzet rakni ebbe a kis kályhába.

- Már ég! már ég! - ujjongott Laczi.

- Persze hogy ég; - mondta a diletáns kályhafűtő, leverve a hamut és pörnyét finom ruhájáról. Most állj ide és melegedj föl, te kis mihaszna.

Telegdy visszaült az asztal mellé.

Az óra már nyolczadfelet ütött.

A fiatal férfi nem vetett erre ügyet, mert apró védencze - a régi barátság jogczimén - egészen lefoglalta.

Laczika előhordta összes játékszereit.

- Bácsi, építs nekem tündérkastélyt ezekből a fácskákból.

- Nem értek én az ilyen mesterséghez, druzácskám.

- Hogy lehet az, hisz te már olyan nagy vagy. Nem tanított a mamád, ugy-e? Lásd, anyácska engem mindenre megtanít. Anya minden este olyan szépeket épít. Nézd, itt van ez a gömbölyű fácska; ezt ide teszed. Ez a kapu; ez meg a lépcső. Itt mennek föl a tündérek. Na, próbáld meg, bácsi!

Telegdy előtt egész garmadája állott a kopott, plezuros játékoknak. A parányi ember pedig ott ugrált az ölében... És ő tűrte, hallgatta, nézte... nézte...

A csöpp mester nagykoru tanítványa az utasítás nyomán fölépitette a kívánt tündérkastélyt, még pedig kis barátjának teljes meglepésére.

- Na most, most építs egy várat.

Ez is elkészült vezényszóra.

- Miféle vár ez, bácsi?

- Légvár - szólt maga elé merengve a türelmes építőmester.

- Milyen az? Király lakik benne?

- Milyen? Olyan, amelyben megázol, megfázol, tested, lelked elgyötrődik. Aztán mégis beleköltözöl - tette utána kesernyés mosolylyal.

- Voltál te már ilyen légvárban?

- Most is benne vagyok. Mondsza csak, Laczikám, - kérdezte gyors átmenettel hangja kifejezésében, - hol a te apád?

- Az Istenkénél.

- Meghalt?

- Dehogy. Elment az Istenkéhez.

- Régen?

- Anyácska azt mondja, hogy régen és hogy már sohase látjuk apácskát.

- Emlékszel rá?

- Nem, mert sohase láttam. De az imádságban benne van.

- Melyik imádságban?

A kis fiúcska összekulcsolta kezeit s nagy kék szemeit tágra nyitva, szinte monoton hangon, melyben azonban a léleknek tiszta, érintetlenül ártatlan csöngése szólal meg, mondta:

- Édes, jó Istenkém oltalmaz meg minket és bocsásd meg a mi vétkeinket, valamint az apácskáét is.

Telegdy karja, melylyel az asztalon könyökölt, lesiklott.

- Ejnye, bácsi, mit csinálsz, most feldöntöted a légvárat!

»Bocsásd meg a mi vétkeinket, valamint az apácskáét is...«

- Vajjon mit véthetett az apja? - tűnődött Telegdy.

- No várj csak, bácsi, most én építek neked egy egész világot ezekből a házacskákból.

Az apróság valódi tudós ábrázattal kezdett motoszkálni az asztalon. Piczi kezei ott babráltak a fiatal férfi előtt. Ügyesen rakta sorba a kis festett házacskákat.

Telegdy László figyelmét egészen lekötötte ez a művelet, amit napokig el tudna nézni.

Milyen furcsa az eféle iczi-piczi jószág. Tehetetlenségében annyi fölényvel bir...

A fiatal gyáros azt érezte ebben a perczen, hogy ő voltaképen büszke arra a barátságra, amit ezzel a csepp emberrel kötött.

- Hm! hátha azt tenné, hogy...

Egy pillanatra megszakadt gondolatának folytonossága, aztán tovább szőtte az elmélkedést:

- Isten elvette ettől a gyermektől az apját... Az anyja tán alig képes eltartani... Hátha rávehetné a szegény varrónőt, hogy a gyermek jövőjére való tekintettel lemondjon a fiúcskáról!...

Csodálatos eszme.

Lenne kiért élnie. Volna célja az életének, amelynek eddig semmi támpontja sem volt.

A szívébe nyilalott.

Egy idegen gyermeket akart örökbe fogadni ő, aki a sajátját...

- Hát miért tettél le az öledből, bácsi? Nehéz vagyok?

- Nem, nem vagy nehéz fiúcskám; - szólt megbánással. - Ül csak vissza. Nézz szépen a bácsi szemébe. Mondd, szeret téged az anyácskád?

- Hogyne! Én is szeretem őt. Ha jó fiú leszek, azt mondta anyácska, akkor mindig szeret és nem is fog olyan sokat sirni.

- Sir? és miért?

- Nem tudom. Este ha hazajön, ölébe vesz, aztán néha ide teszi apácska képét. Ezt, nézd-e...

Leugrott Telegdy térdéről és az ágy mellett levő asztalkáról egy férfi fényképét hozta elő. Telegdy elé tette.

Elegáns, megnyerő külsejű férfit ábrázolt. Megszólalásig hiven van találva, csak az a különbség, hogy akkor simára volt beretválva az álla, míg most körszakállt visel.

A fénykép alatt határozott, férfias vonásokkal ez volt olvasható:

»Örökre; a te Lászlód.«

- Mi lelt, bácsi, miért nézsz úgy rám? Ne szorítsd a karomat, fáj!

A kis fiú megrémülve hátrált, amint a helyéből fölemelkedő férfi elbocsátotta és az ajtó felé ment, ahol e pillanatban lépett be az anyja.

A fiatal varrónő halványan, a sietségtől zihálva nyitott be.

Nyugtalan tekintete a gyermeket kereste, aki karjait széttárva futott eléje.

- Anyácska! anyácska!

Az ölébe kapta a kis fiát. Csak most pillantotta meg a szoba közepén álló férfit, akinek szemei merően tapadtak rá.

- Berta!?...

- Telegdy László!?...

Csaknem egyszerre hangzott el a körülbelül egyforma tompán kiejtett fölkiáltás, melyet mélységes csönd követett.

- Kerestelek... Azt mondták, hogy eltűntél hir nélkül, hogy... hogy... öngyilkos lettél; - szólt szünet után alig hallhatóan a férfi.

Berta szép, lemondásteli arczán fájdalmas mosoly jelent meg. Tagadólag ingatta fejét.

- Egy perczig gondoltam ugyan erre, de... - könyben uszó szemei a gyermekre tekintettek - nem tetézhettem a ballépést bűnnel.

Ujra csönd következett.

- Te férjhez mentél - szakította meg a kínos hallgatást Telegdy, vontatottan ejtve a kérdést.

- Nem.

- Szerteynének hívnak...?

- Anyám neve. Gyermekem van, nem viselhettem leánykori nevemet.

- És a gyermeket... hogy hívják?

- László - felelt lehorgasztott fejjel Berta, kinek nyakát a szokatlan jelenettől megfélemlített gyermek szinte görcsösen fogta körül. - László - ismételte mintegy a tulajdon szavainak visszahangjaként Berta.

A fiatal férfi megragadta a nő remegő kezét. Az elfogultságtól reszkető hangon, de szilárd elhatározással így egészítette ki:

- Telegdy László, így jobban hangzik. Akarod?

És mikor a fiatal öngyilkos ismét befelé pillantott a saját lelkébe, azt látta, hogy abban a nagy könyvben, amelyben élete tételei vannak bejegyezve, a Tartozik és Követel rubrikákról, hamis volt a rovincsolás.

Az utóbbinál még hiányzik egy tétel: a boldogság, amit a sorstól kell behajtania és az előbbinél: a kötelesség, hogy nevet adjon a fiának, meg ennek a szegény teremtnének, aki minden igaztalanságát feledve, odaadó szerelemmel borul az ő érdemetlen szívére.

A 26-dik szám.

Városszerte ismert alak volt az a vézna, jelentéktelen külsejű fiatal ember, a ki télen-nyáron állig begombolt s tán egy és ugyanazon meghatározhatlan színű kabátban bekopogtatott minden szerkesztőséghez, minden irodalmi vállalatához, a hol nagy szerényen előhuzott mellső zsebéből egy csomó sűrűn beírt u. n. kutyanyelvet. Egy éposz, egy garmada elbeszélő műfaj és annál is több lírai zöngemény.

Ez utóbbiak közül néha napvilágot látott egy-egy a szépirodalmi heti lapok hasábjain zsemlyeárban kiszabott 5 forint honorárium ellenében. De hát Révei Györgynek más álmai, más vágyai voltak, mint észrevétlen meghúzódni a Parnassus lábánál, a melynek ő legtetetejébe vágyott. A lelke serkentette erre. Egy vulkánikus szenvedély sarkantyuzta Pegazusát. Költeményeit kötet alakjában kiadni. Bepillantást engedni abba a forrongó Aetnába, a honnét az fakad; ez az, a miután már régen és lankadatlanul küzdött.

A mint azonban szembe állt a kiadóval, már beszéde kezdetén torkán akadt a szó. Oda dermesztette azt az irodalmi vállalat főnökének jeges tekintete:

- Köszönjük, tisztelt ur, de nem reflektálunk efféle dolgokra. Még neves embereink se kerülhetnek sorra, oly rengeteg anyag áll előttünk.

- Ha legalább el méltóztatnék olvasni... A jövőre való tekintettel...

Hát ebbe se megy bele senki.

Egy helyütt végre azt mondták a poétának:

- Majd átlapozzuk. Nézzen ide 5-6 nap múltán.

A hang, a modor nem volt biztató; de hát az olyan idealista, a milyen Révei György, nem a külső szemével lát, nem az után ítél, a mit tapasztal, hanem tali-tarka képeket fest eléje az a benső valami, a mely fogyatékos táplálékát abból a hazug, soha be nem teljesülő reményből szívja. Csak ezt látja; ez veszi el szeme tiszta látását.

Öt nap leteltével elment a kiadóhoz.

- Nos, Gyuszikám, széna? szalma?

Lakótársa, egyetlen barátja: Barna Béla intézte hozzá ezt a kérdést.

Adós maradt a felelettel. Nem is kellett szóbeli válasz, elég érthetően beszélt az a csomó sűrűn beírt lap, a melyet lemondásteljesen dobott a rozoga asztalra.

Bélából most is élénken kikinálkozott, a mi már annyiszor ott volt az ajkai szélén: »Válassz más pályát! Láthatod, hogy itt nem boldogulsz«.

De mikor ránézett a megtört alakra, a kinek csak azon az egyetlen reményszálon függött élete, hogy egyszer mégis valóra válik lelkének álma, a gyöngédség, a részvét elfojtotta benne az igazság szavát.

- Mit végeztél? - ismételte meg kérdését Béla.

Amannak még a szokottnál is tompább volt a hangja.

- Azt mondták: verjem ki fejemből még gondolatát is annak, hogy ez a pálya babérokat teremjen számomra. Absolute nincs tehetségem... Tán igazat mondtak... Igen, elég volt, szakítok a nyomorral... Lemondok erről a küzdelmes vergődésről, a melynek nincs semmi célja.

- Jól mondd, barátom: hálátlan küzdelmes pálya ez; - felelt Barna, nagy megkönnyebbülést érezve a fölött, hogy a szegény fiu végre beismeri: milyen meddő harcot folytat. - Helyesen

teszed. Vállalj hivatalt. Bárhova folyamodsz, szívesen vesznek egy ilyen intelligens, képzett fiatal erőt. Lásd, én ugyan nem élek valami fényesen, de mégis nyugalmasabb a kevés biztos, mint a...

- Mint a biztos semmi; - egészítette ki a költő.

Mire Barna estére visszatért lakásukba, Györgyöt ott találta az asztal mellett.

Oly lázas gyorsasággal irt, hogy észre se vette a belépőt.

- Bizonyára kérvényt fogalmaz; - gondolta Béla, barátjának ma délutáni szilárd elhatározásából következtetve.

Föléje hajolt.

- Hova folyamodsz?

Györgynek égtek az orczái, szemeiből a lelkesedés villogott ki.

- Megírtam a verses tragédiám negyedik felvonásának végső jelenetét. Hallgasd kérlek.

És olvasott olyan hévvel, annyi energiával, mintha legalább is a tomboló közönség kívánatára ismételné az általános lelkesedéssel fogadott művet.

Hát ez volt az az ember, a ki pár órával ezelőtt azt a kijelentést tette, hogy szakít a dicsvágygal és rálép arra a szélesre taposott ösvényre, a melyen a köznapiasság halad.

Szegény fiu, hisz' te nem is oda való vagy. De hát hova való vagy voltaképen?...

A fölolvast koronkint száraz köhögés szakította félbe.

- A patvarban, ez a hurut nem akar alább hagyni. Hallgasd csak Fulvia nagy magánbeszédét. Barátom, ennek közvetlen tetszést kell aratnia.

Ércztelen, fátyolozott hangon folytatta azokat a verseket, a melyek gyöngyszemekként peregtek.

Mélységes fájdalom fogta el a hallgató szívét, látva: hogyan küzd ez a vézna test a nyomorral s azzal a testnél sokkal gyöngébb lélekkel, a mely ur akarna lenni zsarnoka fölött.

A költőt oly kevésbé csüggesztette betegsége, mint a balsikernek egész láncolata, a mely munkálkodását koronázta.

Révei György előkelő családból származott. Korán árván maradt. Szüleitől jóhangzásu nevén kívül semmit sem örökölt. Egy nagybátyja segélyezte, a míg iskolai tanulmányait befejezte. Aztán ez is levette róla a kezét, mert védencze ellenkezett vele: nem fogadta el azt az állást, azt a szellembénítő kenyeret, a mivel biztosítani akarta existenciáját.

- Légy hát naplopó. Faragj verseket. Hozz szégyent tisztességes nevedre.

György föltétlen bizalommal vetette magát annak a chimerának karjaiba, a melyet a képzelet hoz világra, a remény nevel nagyra, míg a durva valóság egy hatalmas ökölcsapással el nem törli még nyomát is.

Küzdött a goromba élet ellen a teste, a rideg valóság ellen a lelke.

Tengődés, nélkülözés volt az élete már hat év óta; de mintha csak szerelmes lett volna a nyomorba, nem volt emberi erő, mely elválaszta attól.

Igen természetes, hogy Révei Györgynek is megvolt a maga Laurája, a maga Beatriceje. Szerelme sem lehetett boldogabb, mint mindaz, a mi összefüggésben volt testi és lelki életével. Férjes asszony képe töltötte be azt a nagy szerelemre teremtett szívet. Ideálisan

becsületes volt. Az asszony tán alig sejtette, hogy a költő iránta való szerelme szintén egyik mérges féreg, a mi ennek a fiatal életnek gyökerén rágódik.

Hozzá, neki, érette szólalt meg az a lant, a mit hamis, hasznavehetetlen hangszernek bélyegzett az a fórum, a mely elé lelkének meleg hangjait vitte a poéta.

És végre mégis meg kellett történni annak, a mi ellen évek sora óta ágaskodott szive, lelke. A mig valamennyire is győzte egészséggel, szemközt nézett a nélkülözéssel; de egy szép napon megtörtént az, hogy állást foglalt el egy magánhivatalban.

Száraz emberek száraz gondolatait kellett lemásolnia. Ott ült azok közt, a kik az olyan individuumokat, mint ő, vagy lenézésteljes szávalommal, vagy gunyos megvetéssel türik körükben. Hóbortos. Bolond. Ügyetlen hivatalnok. Mindenki többnek érezte, éreztette magát társai közt, a hol ő az alig megtűrött szerepére volt kárhóztatva. Szelid megadással czipelte ezt az újabb keresztet. Elnézett fölöttük s nem látta azokat a csufondáros ábrázatokat, nem hallotta a gunyos megjegyzéseket, a melyek legbuzgóbb munkálkodását kísérték.

Reménységgel, a jobb jövőbe vetett vak bizalommal sánczolta magát körül e mindennapi lelkek gonosz évelődései ellen.

Eljön még az idő, a mikor ezek is ordítani fognak a farkasokkal.

Egy este a szokottnál jobban kipirulva jött haza. Tenyéryi piros foltok gyultak ki beesett orczáin. Csaknem rikácsolóvá vált rekedt hangján a lelkesedés rezgett át.

- Nos, György, tán valami jó ujság? tán végre fölbukkan a te napod is, szegény fiu?...

Láztól, meg a belső gyönyörűségtől csillogott az a mélyen bennülő szempár.

- Benyujtottam tragédiámat a pályázatra.

- Oh, te bolond! hát az lelkesit ennyire?

- Ez, barátom. Mert bizonyos vagyok a siker felől.

Barna Béla nem tartozott a bürokratak ama kasztjához, a kikkel hivatalában volt dolga a poétának: ő nem maró gunynyal, szinte győzelmes csufondárossággal ejtette ki, de egy igazán érző s valódi baráti indulattól áthatott sóhajrással mondta, ugy befelé: »Szegény bolond fiu!«

Egy nedves, kora tavaszi napon irányt változtatott rendes útjában Révei György: a helyett, hogy a hivatala felé koczogott volna, az új kórház felé siklott vele a villamos vasut.

Pár hétre szabadságot kért. Most már alá kell vetnie magát annak, a mit az orvos régen sürget. Állandó kezelésre van szüksége.

De aztán majd ujult erővel folytatja ott, a hol elhagyta.

Hűséges látogatója volt a kórházban Barna Béla, a ki mióta négyszemközt beszélt a kezelő-orvossal, gyakran és szorongó szívvél kereste föl a súlyos beteg költőt.

Egy alkalommal azonban szokatlanul vigan, egész boldog ábrázattal, haladt át a hű barát a termen. Egy elsőrendű szépirodalmi lapot tett a lepedővel borított posztotakaróra.

Révei Györgynek egy szép dithyrambja foglalta el benne a főhelyet, megcsillagozva, mely alatt a szerkesztő mint most föltűnt nagy tehetségre hívja föl a közönség figyelmét.

Ma utalvány is érkezett, 60 koronáról szól. Ennyi tiszteletdíjat küld a szerkesztő, ujságolta Béla.

György révedező szemekkel nézett.

- Hát nem is örülsz?

- Annyira szokatlan nekem a boldogság, barátom, hogy idő kell ahhoz, a míg elhiszem, hogy hozzám szól az a hang, a mely nem gáncsol, nem nevez megszokott nevemen semminek, senkinek. De majd csak megismerkedünk egymással s tán még meg is szokjuk egymást.

Ez a lap eljutott György hivatalába is, a hol tízóraiás közben maga elé terítette egyik kollegája és fölolvasta a többinek.

- Ni, ki hitte volna; - jegyezte meg az egyik.

- De azért infámis rossz hivatalnok; - felelt egy apró emberke. - Nekem bizony nem imponál az efféle firka.

Béla mindig hozott hírlapokat beteg barátja számára, a melyeket ez a legnagyobb mohósággal futott át.

- Nézd csak! - kiáltott föl egy alkalommal a beteg. - A pályázatra beérkezett művek közt itt az enyém is: »Quintius. 26-dik szám.« Ez igazán furcsa.

Fölvetette fénytelen szemeit a feje fölött lógó fekete palatáblára. Furcsa, ugye?

Ott is huszonhatos szám volt.

Csodálatos mosolylyal folytatta:

- 26. Kétszer 13. Vagy dupla szerencsétlenség; vagy egyik tizenhárom legyüri a másikat...? Nevetsz, ugy-e, hogy milyen babonás vagyok ismét...?

Huszonhat, vagy kétszer 13. Hogy is lesz az?...

Pár hónap múlva már közszájon forgott a kórágyon fekvő fiatal költő neve. Nem egy szerkesztő intézett hozzá fölszólítást, hogy legyen munkatársa. Egyenkint kerültek elő azok a költemények, melyekről kevéssel ezelőtt annyian hangoztatták, hogy semmit sem érnek.

- Lásd, barátom, valódi inquisitor a sors. Megszakgatja, kerékebe töri áldozatát és mikor azt látja, hogy már-már a végsőt leheli, balzsamot nyújt a sebekre; hegesztgeti azokat... tán azért, hogy újra kezdje a kinzást...

Csalódott Révei György, a sors nem kezdte újra a kinzást.

*

Egy napsugaras őszi napon Béla legelsőnek érkezett a kórházi látogatók közt.

Nagy betűkkel volt fölírva a boldogság az orcájára.

Szinte remegett, hogyan adja tudtára annak a beteg ifjunak, a mi ide hozta: hogy életének forduló pontjához ért...?

Ketten pályáztak a 26-os szám alatt.

Az egyik már győztes lett.

A reggeli lap hozta az örvendetes hirt, hogy Révei György tragédiájának egyhangulag odaítélték a pályadíjat. Most a tehetséges szerzőnek szavazzon hosszú életet az a láthatatlan bizottság, a mely életünk folyása fölött dönt.

De hogy adja tudtára ezt a váratlan szerencsét?...

Nem lesz-e ártalmas a nehéz betegnek ez a hihetetlen öröm?...

Csinján kell vele előhozakodnia.

A rendesnél félénkebb léptekkel ment föl a lépcsőkön. Benyitott a terembe... Lassan haladt el az ágyak mellett...

Annyira elfogult volt, hogy föl sem birta fődözni a többi közt azt a sovány, rokonszenves arcot.

- Kedves testvér kérem, Révei György?... A 26-os szám?...

- Itt a huszonhatos szám.

- A... az a beteg, a ki tegnap...

- Hja, az uram, az éjjel kiszenvedett.

Egy vén aszkóros férfi hánykolódott az ágyban. Az ágy fölött ott függött a végzetes 26-os szám, alatta György neve, melyet ép akkor törült le az irgalmas nővér.

Béla megdermedve nézte a műveletet: mint huzza végig a nedves szivacsot a sorokon. Neve: Révei György. Kora: 28 éves. És azután egy utolsó törlés ezen: Foglalkozása: Magyar költő.

*

Pompás márvány siremléket lepleztek le a Kerepesi-ut melletti sírkertben. Fehér márvány lapján csillogó arany betűk messziről hirdetik: Révei György. Magyar költő.

A jukker-asszony.

Közömbös arczczal szegte félre bodros fejét. Olyan egykedvűn lengette a remekműví legyezőt, mintha nem is hozzá lennének intézve azok a suttogva ejtett szavak.

Ez a látszólagos közöny még jobban izgatta Pándy Lajost. Szenvedélyes hangon mondta egészen közel hajolva a részegítőn csábos asszonyhoz:

- De hát miből van a maga szive?

- Kérdezze előbb, hogy egyáltalában van-e szivem és csak aztán próbálja bonczolgatni, hogy hát miből is elegyítette azt össze a természet?

- Hogy van szive, a felől oly bizonyos vagyok, mint szerelmemről, a mit maga iránt érzek.

Mint mindig, most is csengő kaczagás előzte meg a feleletet.

- Ugy látszik, többet tud érzelmeimről mint én magam.

- Vagy hogy előttem nem titok az, a mit maga mindenféle alakoskodás alá törekszik rejteni. Azt hiszi, én is a boldogság tultengésének számítom be azt a szilaj kedvet, melylyel ma este is tüntet? A könnyű vérű, léha asszonyt látom abban a kihívó viselkedésben, melylyel gyönyörűséget szerez a férfiaknak és visszadöbbsenti köréből azokat a bizonyos erényes asszonyokat? Nem, nem Klára, maga nem felületes, nem léha, de sőt oly mélyen érez ez a még jóformán gyermeksziv, a melyet senki se képes megérteni, érti - senki!

- Kivéve magát, ugy-e bár?

- Kivéve engem.

Egyet villámlott az a tüzes fekete szempár. Erőltetett guny volt az asszony hangjában:

- De milyen szerény maga, Pándy! Ennyire fölötte áll minden közönséges halandónak?

- Ennyire.

- S miféle kiváló tulajdonságok azok, melyek a többiek fölé emelik?

- Határtalanul nagy és igaz szerelmem maga iránt.

- És azt hiszi: én még komolyan tudom venni ezt a szót: szerelem?

- No lássa, ebben a keserű gunyban, ebben a fájdalmasan megvető tekintetben csattan ki a maga valódi egyénisége. Örökös kaczagása, léhaskodása, a mint mondják: jukkerkedése, mind nem egyéb, csak álarcz, a mely mögött a legmélyebb fájdalom bujik meg. Mások nem is sejteneek ebből semmit és én egy pillantással beláttam a lelkébe. Hát mit jelent ez, mondja?

Egy perczig hallgatott a fiatal asszony. Mintha egy gondolatot loptak volna ki onnan belülről. Hirtelen lecsukta szemeit. Elzárta a bejárót a lelkébe a tolvaj elől. Aztán újra azon a könnyelmű hangon dobta oda:

- Egyszerűen azt jelenti, hogy maga hóbortos ember.

- Nem, nem Klára, de azt, hogy nekem jussom van a maga lelkéhez, érti: csak a lelkéhez.

Rázendítették a souper csárdást. Klára Pándyval volt foglalkozva erre. Valóságos duhaj kedvvel rakta a ropogóst.

Egész udvar gyült köréjük, hogy az ujrára lefoglalja. Ezek közbe-közbe rikkantottak, a mire a szép mennyecske feléjük lobogtatta illatos zsebkendőjét. Sőt egyszer-kétszer oda is kiáltott:

- Soh'se halunk meg!

A gentry-kaszinó vendégeinek egyik nőtagja odaszólt a szomszédnőjéhez, a tánczó szép asszony felé mutatva egy tekintettel:

- Ezzel a Derneynével már nem lehet egy társaságban megjelenni.

A másik, a ki a jóhiszeműek parányi csapatjából való, kétkedőleg huzta föl vállát:

- Én azt hiszem, a látszat rosszabb a valóságnál.

- Ugyan kérlek, tán épen ellenkezőleg.

- A házi orvosuk; - mentegette a naivabb kedélyű asszonyka.

Valami nagyon drasztikus észrevételt tett erre az előbbi. Egyike lévén azoknak, a kik sokat hallanak és rendkívüli tehetségük van a hallottak művészi kiszínezéséhez, elrémitő dolgokat reprodukált az on dit nyomán a jukker asszony viselt affairejei felől.

És a jukker asszony azalatt tette, a mit egy idő óta kultuszszerűleg folytat: nagy hangon beszélt, és sekszet ivott a buffetben, kerülte az asszonyok társaságát és körülvetette magát egy csapat léha udvarlóval. Egyiknek a carousselben adott találkát a következő napra, a másiknak a velodromban, a honnan majd tandem csinálnak egy fordulót.

- Mit csinál már megint? - Ezt a férje sugta oda félhangon, a ki egész este csak most jutott a feleségéhez.

Klára felelet helyett még kihívóbb viselkedéssel tüntetett.

- Én értem magát, Klára. Ne tegye, mert ez fáj nekem.

Ezt meg Pándy Lajos mondta a fülébe, mikor visszakísérte a terembe.

Mihelyt Derney Sándor hazaért a feleségével, az egy idő óta elmaradhatlan szcczéna rekesztette be a báli éjszakát.

- Ha nem tudnám, hogy csak ostoba kaczerkodás, a mit művelsz, a végletekig vinne viselkedésed.

- De hát az istenért, mi történt veled, asszony? Mikor 4 évvel ezelőtt feleségül vettelek, a legszendébb angyalt zártam karjaimban.

- Így csinálnak maguk ördögöt az angyalokból.

- Még engem hibáztatasz?

- Csakis magát! Hát mi az én életem maga mellett?

- Bizonyára nem az, a minek lennie kellene.

- Nem, nem az! Maga, a ki olyan csodásan vonzó színekben festette előttem a jövőt, beváltotta-e csak egy ígését is ezeknek az ígereknek? Az ezelőtt kedélyes, vidám fiú, a ki olyan volt, mint egy kedves jó pajtás, valóságos mormogó medve lett. Egész napon át egyedülségre vagyok kárhoztatva. Megöl az unalom. S ha itthon van, vagy bele bujik a hirlapjaiba és óraszámra hallgat, vagy viselkedésem kritizálásával tölti ki az időt.

- Biztosítlak, hogy ez a kritika sokkal enyhébb, semmint rászolgálsz. Naphosszat egyedül vagy? Mint minden asszony, a kinek a férje családjáért dolgozik. És az az asszony a ki tudja kötelességét, soha sincs egyedül. Él a gyermekednek, a házi teendőidnek s nem marad időd arra, hogy unatkozzál. Te nem illethetsz engem szemrehányásokkal, míg ellenben én... De nem akarom kiélesíteni a dolgot; csak arra kérlek komolyan, Klára, ne légy oly léha. Vedd nemesebb értelmében az asszony, az anyaság fogalmát és ne valld azokat a ledér elveket, hogy a férjhezmenetel nem egyéb, mint jogczim arra, hogy most már minden szabad, a mi a leánynak tilos volt.

A rendes záradék: keserves könyvek rekesztik be a vitát, melyekre vagy enyelgés következik a férj részéről, vagy az hogy Derney Sándor beteszi maga mögött az ajtót. Végig nyulik az ebédlőben lévő pamlagon és az idő első felét azzal tölti el, hogy miféle szigorú rendszabályokat léptet ezentúl életbe; a másik felét pedig azzal, hogy... hogy mivel engesztelje ki a benn siránczó szép asszonykát?

- Eh! soha se is szeretnél! - tördeli a siró asszony a távozó férj után.

- Az a baj, hogy nagyon is szeretlek - mormolja magában az a gyenge ember ott az ebédlő pamlagán, mikor újfönt érintett elmélkedésének második feléhez jutott: arra gondol, hogy mivel engesztelje ki a duzzogót.

Az ideges, az elkapatott teremtség pedig hozzáát rendes lelki foglalkozásához. Beleilleszkedik abba az öngyötrő állapotba, hogy ő a világ legboldogtalanabb asszonya.

Mindenért a férjét okolja, a ki immár semmi más, mint egy szétfoszlott ábrándkép.

Abból a khaoszból, melybe fokozatosan jutott a lelke, két alak bontakozik ki. Idéz szavakat, nagy szavakat, a melyek mind, mind határtalan szerelemről regélnek. Szembe állítja azt a kettőt. Micsoda különbség! Mintha nem is ugyanazon a bolygón születtek volna.

De hát miben különbözik ez a kettő?

A férj az, a kiről legtöbb esetben azt érzi az asszony, hogy nem érti őt meg, és a prezumtív szerető az, a ki hangzatos szavakban a tenyerére teszi a lelkét, a mely minden ízében átérti a »martyr asszony« szenvedését és »önzetlen lelkének« egész önfeláldozásával csak arra törekszik, hogy valamelyest is enyhítse ezt a »szenvedést«.

Mogorva, zsörtölődő, szemrehányásokkal teli az egyik, a férj; és a lelkébe lát, a lelkében olvas, érzi minden érzését a másik.

A legeszményibb viszony, a mi férfi és nő közt létezhetik. Szereti őt, de csak azért, hogy joga legyen vele szenvedni. Szereti a lelkét, oly tisztán, hogy egyetlen anyagi gondolat sem támad a szívében.

Idézi lelki szeretője minden szavát.

A világ szívtelen, léha, könnyelmű teremtségnek tartja őt; de van egy, a ki érti, hogy: »mindez csak álarcz, a mely mögött a legmélyebb fájdalom bujik meg«. A világ szemében ő semmi más, mint üres fejű, üres lelkű jukker-asszony. Hát mit bánja ő a világot!

A férje úgy se érti meg; és a világ, az meg nem érdemes rá, hogy belelásson a szívébe, hogy megértesse magát vele. Nem, nem, senkinek se tartozik számadással.

- Anyus, fázom.

A kis fia szólalt meg ott az ágyacskában.

Odalépett. Betakarta a gyermeket a kezével; a lelke, a gondolata, az nem volt ott; az messze röpködött az igazság operenciáján túl, a sophizmák hetedhét országában.

Már egészen fönsszóval beszéltek Derney Sándorné ugynevezett stiklijeiről és hovahamarabb már csak a legkétesebb társaság érintkezett vele.

A milyen mértékben apadt a régi környezet száma, oly arányban lett gyakori látogatója a szép asszonynak Pándy Lajos. Hisz háziiorvosuk, hisz kebelbarátja Derney Sándornak.

- Nem találod, hogy előnyére változott a feleséged? - kérdezte egy alkalomból a fiatal doktor az ő jó barátját.

- A mennyiben most nem rója folyton az utcákat.

- És nem bicziklizik, nem üz semmiféle sportot s a magaviselete is sokkal disztíngáltabb. Dicsekvés nélkül mondom, Sándorkám, hogy ezt nekem köszönheted.

Megköszönte.

Mert hisz ős igazságnak tartják, hogy a férj tudja meg legutoljára, a mit legelsőbbben neki kellene tudnia.

Klára tényleg nagyot változott. És a világ se beszélt már jukkerkedéseiről; nem a kacérságnak arról a százféle válfajáról, melyben a tökélyig vitte.

De kezdtek suttogni arról, hogy Derneynének szeretője van és hogy Derney Sándor olyan együgyű e tekintetben, mint egy született férj.

Jellemes ember nem ad a névtelen levelekre; de mikor olyast tartalmaz, a mit ő már elgondolt a besugó elől, csak hogy éppen szavakat nem mert adni a gondolatainak, hát ilyenkor tüzes betűkkel vésődik agyába az a néhány sor:

»Egy őszinte barátja figyelmezteti önt, hogy a felesége megcsalja. Kedvese van.«

Ez az őszinte barát természetesen nem más, mint vagy egy asszony, a kinek sérti hiuságát, hogy a csinos doktor nem az ő bájjának rabja; vagy amaz urak egyike, a kiknek mellőzésével Pándy Lajost tünteti ki barátságával a szép Derneyné.

A férjnek egy árnyalattal sápadtabb volt az arcza, s még egy újabb barázdát rótt rá a belső harcz, a mely már számos rovást tett a férfias ábrázaton. A hangja azonban határtalan önuralomról tanuskodott, mikor a levéllel belépett a felesége szobájába.

- A névtelen leveleket minden józan ember olvasatlanul dobja a tűzbe; én azonban úgy tettem ez alkalomból, mint azok, a kik többségben vannak: elolvastam. Tedd azt te is, mihez tartás végett.

Klára elolvasta. Vállat vont.

- Rágalom.

- Ha nem tartanám annak...

Egyet rándult az egész teste. Ököre szorította mind a két kezét. Folytatta:

- Ne feledd, hogy rágalmából kovácsolnak fogalmat az asszony hirnevéről s ha nem kerüli még látszatát is annak, a mi homályt vethet jó hírére...

- Mondtam már számtalanszor, hogy nekem nem imponál a világ.

- Nekem igen. Igaz ugyan, hogy amolyan groteszk alakban, de a világ mégis tükör, a mely tetteinket veti vissza, ha e cselekedetek dicséretesek, de még inkább, ha kárhoztatásra méltók.

- És ha igaza volna a világnak: ha megcsalnám...?

- Örült vagy!

Kihívóan kérdezte ismét:

- Mit tenne, ha megcsalnám?

- Nyomban elválnánk.

- Igen, a válás, ez a maguk elégtétele hasonló esetekben. Elválnak, hogy alkalmuk legyen marékszámra a hűtlenre dobni azt a sarat, a mit a világ mocskos pletykája szórt házuk tájára.

Nyugodtan folytatta a férj, mintha félbe se szakították volna:

- Ha meggyőződném róla, hogy megcsaltál, rögtön elválnánk, de a válás okát kizárólag rám zudítanád. Hűtlenségen értél. A férfi jó hírén ez nem ejt csorbát, míg az asszonyt, az anyát lehetetlenné teszi. Miben különböznék a férj attól, a ki aljas vágya kielégítése kedvéért pellengérré állította a könnyelmű, a gyöngye teremtetést? Nem, nem, a szégyent, a gyalázatot hozza rá a kedvese, az én elveimmel nem fér össze, hogy ebben társul szegődjék a férj. De végezzünk e frivol, izléstelen tárggyal. Sok együgyű fecsegésedet elhallgattam, hanem ilyesmiben nem tűrök tréfát. Rágalmaznak és a míg érdemes vagy rá, meg foglak védelmezni; ha azonban még több tápot adnál e rágalmaknak, határt vonok léháskodásod elé.

Derney Sándor tovább fejtegette elméletét, a nélkül, hogy Klára csak egy igével is félbeszakította volna. Bevallotta, hogy mindez ideig gyermeknek, rossz, rakoncátlan gyermeknek tartotta a feleségét; egy édes csecsebecsének a gyermeke anyját, a kivel soha se iparkodott megértetni magát. Ebben hibázott, ezért a hibájáért lakol most.

Klára nem felelt. Szó nélkül hallgatta és mozdulatlanul nézett távozó férje után, mikor elhagyta a szobát. Nézett, nézett sokáig...

Testének egy tagja se mozdult. És a lelke?... Vajjon mi történt a lelkében?...

Aztán az íróasztalhoz ült és kuszált betűkkel ezt vetette papírra:

»Jöjjön haladéktalanul, beszélnem kell önnel.

Klára.«

Nincs éhesebb vadállat, mint a cselédfajta arra a prédára, a mit urának belső élete nyújt az ő minden ocsmányságra éhező gyomrának.

Mikor Klára átadta a Pándynak szóló levelet szobalányának, ez a race-cseléd olyan hangon, hogy az ur is meghallotta őt a mellékszobában, odaszólt a szakácsnőnek:

- Vigyázzon a gyerekekre, a míg visszajövök. Megint levelet viszek a doktor urhoz. Nem vetek neki egy félórát, hogy itt lesz a kis kedves.

Derney Sándor belévágta a tiz körmét a tenyerébe. Ma délután nem megy hivatalba. Bevárja. A ki már odáig vetemedett, hogy névtelen levelek nyomán indul, az már a hallgatódzástól sem riad vissza. A kis szalon ajtaja Klára szobájába nyílik; csak egy dusan redőzött portiére választja el; a tömött szőnyeg pedig elnyeli a léptek neszt. Derney Sándor azt hazudta magának, hogy bizik a feleségében. Mekkora hazugság az ma már!

Miután Pándy belépett Klarához, utána osont Derney Sándor is.

Klára izgatottan lépett az érkező elé. Szakgatott hangon adta tudtára, hogy ezentul nem fogadja őt és a milyen önzetlen barátja Pándy Lajos, kerülni fogja az alkalmat, hogy találkoz-
zanak, mert a leggaládabb értelmet adták barátságuknak.

- Efféle ocsmány mende-monda miatt csak nem foszt meg életem egyetlen céljától: hogy lássam. Hisz ez annyi volna, mintha élő emberből fejtik ki a lelket; mindazt, a mi nemes és jó benne.

- A világ azt hazudja, hogy a kedvese vagyok.

Pándy szenvedélyes hangon mormolta:

- Miért is nincs igaza a világnak?!

Klára tág szemekkel bámult:

- Pándy! Micsoda beszéd ez? Hiszen barátom, a lelkem barátja; nem így nevezte-e magát mindig? Ne beszéljen úgy, mint a többiek. Hisz azért adtam önnek a lelkem minden gondolatát, azért ajándékoztam meg bizalmammal, mert egészen más volt, mint amazok. A legszüzesebb barátság a mienk, melyhez még árnyéka se fér a bűnnek; nem ezt mondta-e mindig!

Pándy szomjas tekintettel követte az izgatott asszony minden mozdulatát. Az folytatta:

- A rámhazudott szerepben csak maga ismerte föl valódi egyéniségemet.

Egész önkívületbe jött a férfi:

- Ej, hagyja el a gyerekességet. A világ már úgy is rádobta a követ. Vesse meg a kicsinyes előítéleteket. Az emberek nem szabhatnak elibénk törvényeket, mikor vérünk szava parancsol. Szeretem, Klára, érti, szeretem!

- Nos és aztán...

- Mit aztán...? Legyen az enyém.

- Eszén van? Nem érti, hogy a leggaládabb rágalommal bélyegeznek: a kedvesének tartanak!...

Pándy egész közel lépett Klárához. Ugy nézett rá, mintha egy tekintettel magába akarná szívni. Aztán olyan hangon vágta szemébe, a melyet még nem hallott »az ideális«, a »kivételes lelkibaráttól«:

- Hisz már ugyanis egyre megy. Talál-e csak egyetlen élő lényt, a ki elhiszi, hogy ártatlan?

Ugy hátrált vissza az asszony, mint a ki egy világot lát összeomlani maga előtt.

Pándy szenvedélyes hangon ismételte:

- Szeretem, Klára, szeretem!

- Távozzék, mert... mert borzadok öntől.

- Ohó, nem addig van az! Elég volt a játék. Hamis menyecske maga, a ki »ugy játszik a legénynyel, mint a macska az egérrel«, csakhogy én is macska vagyok, ha nem is olyan édes czicza, mint maga.

- Hiszen ön ittas!

- Lehet. Nagy ebédről jöttem. Annál jobb: gyerekek és részegek igazat mondanak. Ugyan ne affektálj. Hát nem voltál a szeretőm, az igaz; de ki hiszi el ezt neked?

És Klára csak tehetetlenül bámult az ideálra, »az egyetlen férfiúra, a ki megértette őt«. Testének egy tagja se mozdult. És a lelke...? Vajjon mi történt a lelkében?...

Szétnyílt az ajtó függönyzete, mely mögött egy magas alak rejtőzött és egy parányi jószág.

Betipegett a kis fia.

Amaz nem vette őket észre. Gunyosan ismételte:

- Ki hiszi el, hogy ártatlan?

Klára oda szökött a kis fiához. Mintegy védelmet keresve, karolta át és éles hangon kiáltotta:

- Ő elhiszi!

És megjelent a férj: Derney Sándor is. Pándy Lajos hirtelen visszahökkent. Az a kis köd, a mely agyát ellepte, egy pillanat alatt eloszlott. Tehetetlen bámult a belépő Derneyre. Alig hallhatón dadogta:

- Rendelkezésemre állok!

A férj egy másodpercig nézte az anyát, a ki ártatlan gyermekéhez felebbezett. A legjobb forum volt.

Derney Sándor egy határozott mozdulattal fölnyitotta az ajtót.

Érczes hangon szólt, megvető tekintettel mérve végig Pándy Lajost:

- Rendelkezem veled. *Takarodjál!*

A hangulat.

- Ismétlem: sajnálom, nagyon sajnálom, de hát csalódtam önben. A tehetségekkel szemben sohasem lehetünk tisztában: az egyik kezdetben semmit sem ígér és csak később bontakozik ki, izmosodik meg, míg a másik a legszebb reményekre jogosít és aztán cserben hagy. Sajnálom, de a jelen eset az utóbbi.

Cserneký Adorján gróf idegesen ejtette szavait s ezalatt föl s alá járt abban a kurta keskeny szobácskában, mely Báros Zoltánnak műteremül szolgált.

A fiatal festő tévetegeten nézett hol a beszélőre, hol arra a nagyobb méretű genreképre.

A gróf folytatta:

- Hisz jól tudja, hogy én magam kerestem föl önt. Támogatásomat ajánltam; na igaz, mert az apró képekből, a miket imitt-amott láttam öntől, tehetséget véltem önben fölfedezni.

Idegesen suhogtatta meg a kezében tartott sítapálczát. Vállát vonogatta.

- Tyhja, tévedni emberi. Ha a kép sikerült volna, meg lehet róla győződve, hogy szavamnak álllok. Meglehetős befolyásom van. De hát ezzel...

Gúnynyal elegyes szánakozásteli tekintettel méregette hol a képet, hol az állvány mellett sápadózó festőt.

- Már a tárgy is szerencsétlenül van választva: »A hangulat.« Családi idyll.... Izléstelen banálítás. Az a gyerek, az a röhögő gyerek ott az anya karján.

- Bocsánat, méltóságos uram; - tette a legelső hallható észrevételt a jó negyed óra óta szava-vesztett fiatal ember; - ez a gyermek nem nevet, de sir.

- Sir?! hahaha! Akkor nem ártana a gyöngébbek kedvéért rá írni: siró gyerek. Ej, hát nem sikerült. Ne vesztegessünk több szót. Fölszólitottam: ha valami nagyobb munkával elkészült, adja tudtomra. Tegnap értesített, hogy készen van s ime ma már idesiettem. Ebből láthatja, hogy jó indulatom nem csappant és csak a balsikert vádolja.

Sok mindent mondott még, a mi semmivel sem volt biztatóbb eddigi szavainál; aztán kalapja után nyult és az ajtó felé tartott.

Mielőtt kilépett, aféle elkésett irgalomérzet szállhatta meg. Visszafordult.

- Egyébiránt próbálja meg: javítson rajta valamelyest. Ha nem is lesz világra szóló munka, ne vesszen egészen kárba. No hát csak javitgassa. Ha erre visz az utam, majd ismét fölnézek.

Ezt már a szűk folyosón mormolta, mely Báros negyedik emeleti lakásába vezetett.

A folyosóra vivő ajtó csappanásával csaknem egyidejűleg nyílt föl a szomszédos kis szoba ajtója. Egy szép női fejecske kukkant be. Tekintete reménytől sugározva kereste a festőt.

- Nos?....

Hiába várta a feleletet.

Ez a hallgatás mondott el mindent annak a szívnek.

A második kérdést már szorongva tette:

- Nincs vele megelégedve?

Megint a némaság beszélt.

- Mi kifogása van?

Az asszonyka ekkor már betette maga után az ajtót. Aggódó arczczal közeledett a férjéhez, a ki tompa hangon mormolta:

- Azt mondta, hogy alaposan csalódott, mikor tehetségnek gondolt.

Mind a ketten egyszerre néztek arra a nagyobb méretű képre, a melybe a művész egész lelkét beleöntötte.

- Vége mindennek, szegény Emmám! a hirnévről, a dicsőségről való szép álmoknak vége; vége azoknak az álmoknak, a melyek fél év óta hazug ragyogással hintették be a mi homályos kis fészkünket.

Magához ölelte a feleségét és lecsókolta arczáról a könnyeket, a melyek összevegyültek az övéivel.

Hosszu hallgatás következett.

Báros törte meg a csendet. Ő a férfi, ő legyen erősebb.

- Sebaj! megtanuljuk a leghasznosabb mesterséget, a mihez alig ért valaki ezen a világon: nem reménykedünk többé.

Aztán annyira vitte a színlelést, hogy mosolygott is.

- Na, kicsikém, ne is beszéljünk többet az egésztől. Már rég elmúlt dél, tán jó lenne ebédhez látni.

Az asztalnál ismét előhozakodott a fiatal asszony arról, a mit nem először hangoztatott.

- Családot alapítottál, mielőtt művészetednek éltél volna. A mindennapiért való küzdelem elvont rendeltetésed igazi céljától. Szerettelek és eléggé önző voltam elfogadni ez áldozatot, hogy mint teljesen vagyonatlan lányhoz kösd sorsodat.

Nem engedte tovább beszélni. Micsoda rút gondolatok ezek!?

- No bizony; marad minden a régiben. Továbbra is festek Zrinyiket, Hunyadikat boltczégnek. Aztán megrendelőim is csak akadnak. Itt van mindjárt az öreg sertéskereskedőnek a felesége. Megfizetnek ezek is. Nekem meg egyre megy, akármit pamacsolok.

Bolond beszéd! Mintha az az intelligens asszonyka bevinné az ilyen badar állítást.

Látta, hogy nem hiszi, hát más irányba igyekezett kedélyes lenni. Enyelgett a kis fiával. Kenyérgalacsinokkal dobálta a három éves apró jószágot, aki vele szemközt ült és hosszú kortyokban szűrölte a levest, míg az övé érintetlenül hült ki a tányéron.

Nem éhes... Oh, már napok óta nincs étvágya.

Ez sem igaz!

Mikor azonban a felesége kiment, hogy behozza a második, az utolsó tál ételt, a festőből kidőlt a keserűség.

Kezébe kapta a kést és azt gondolta: Kettéhasítom ezt a hitvány képet, a mely ilyen nehéz fájdalmat, ilyen rossz napot okozott nekem.

Darabokra szaggatja, hogy ne is lássa.

Levette a szürke leplet a képről, amit eddig féltve takargatott.

Az ablakon áttörő napnak egy-két vékony sugára ott futkározott »A hangulaton.« Mintha az a kandi fényküllő is azért hivatlankodott volna ide be, hogy ő is bírálgasson. Kritizál... Egy futólagos felületes tekintettel rohan végig azon, a mibe egy ember heteken, hónapokon keresztül egész lelkét beleöntötte.

- Apus, miért sir ez a kis fiu?

A gyermek követte szemeivel édesapját és tekintete úgy esett arra a képre, a melyet eddig még nem látott.

- Ki bántotta azt a kis fiut? miért sir?

Ni csak, ez a gyerek, ez a pöttönjóság, aki még annyit se élt a világon, hogy megtanulhatott volna hazudni....

- Hát te azt hiszed, hogy az a kis fiu sir? nem gondolod inkább, hogy.... hogy nevet?...

- Nem, nem, apus. Sir. Nézd! Mondd neki, hogy ne sirjon, mert én azt nem szeretem.

És a festő letette kezéből a kést. Nem hasogatta széjjel a képet. Egyszerűen a fal felé fordította, hogy a siró fiu látása ne keserítse tovább a lágyszivű gyereket.

Báros Zoltán másnapra már olyan szép egyezséget kötött a sorsával, hogy ebéd után csöndesen elkoczogott a kávéházba, mint annakelőtte szokta tenni.

Egy félreeső asztalhoz ült és a hirlapokban böngészett.

A szomszédos asztalról ismerős nevet hallott, a mire figyelni kezdett.

Cserneky Adorján grófról szólt az ének.

Válik tőle a felesége. Ma volt az első tárgyalás.

Azt állították, hogy eddig úgy éltek, mint a tubagerlék, de a szép grófné aféle női Othellócska és férjürem egy kis fauxpast csinált.

A beszélők egyike hiteles forrásból tudta, hogy öt évi házasságuk alatt Cserneky valósággal rabszolgája volt az ő világszép asszonyának, mert örülten szerelmes bele; ma még inkább, mint valaha. A gróf vigasztalhatlan.

Báros Zoltánt aféle csúf érzés szállta meg, a milyet a nagy keserűség, a tehetetlen bosszúérzet meg a káröröm szűr össze az ember lelkébe. Végtelen elégtétel rá nézve, hogy az az ember, a ki olyan hideg kezekkel nyult bele az ő meleg szívébe s kitépett onnan minden szép ábrándot, hogy ez az ember is megizleli a fájdalmat, a csalódás gyötrelmét.

Szinte csapongó jókedv szállta meg.

A nemezis azonban nem késett sokáig.

Egy hét se esett közbe, mikor ezt olvasta a hirlapban:

»A Haladók klubjának bálja rendező bizottsága a lady patronesse tisztének betöltésére Cserneky Adorján grófnak, a minden szépért, nemesért lelkesülő főurnak bájos feleségét sikerült megnyernie. Ez a körülmény annyival öröndetesebb, mert a szép grófné, a ki egy idő óta egészségének helyreállítása céljából távol volt a fővárostól, ez estén visszafoglalja régi helyét a társaságban, mely őt fájdalmasan nélkülözte.«

Ebből megértette a festő, hogy Cserneky gróf kibékült feleségével és már ismét boldog férj. Káröröme tehát nem volt tartós.

Bárost e délutánon egy kebelbarátja, egy fiatal író kereste föl, a kinek szintén több volt a tehetsége, mint szerencséje.

Már régen nem látták egymást s a festő elkeseregte előtte a közel mult eseményeit.

- Küldd be magad a képedet a tárlatra, - biztatta az író.

- És azt hiszed elfogadnák, ha Cserneky gróf ellene szavaz? Hisz hangadó tagja a jurynek. Ő pedig minden bírálathoz valóra találja. Eh, már van rá vevő.

- Kicsoda?

- A vén disznókereskedő, kinek a feleségét festem. Ötven forintot akar adni a Hangulatért.

- Csak nem bolondultál meg, hogy így elfecséreljed?

- Más annyit se ad érte és nekem pénz kell.

- Én nem vagyok ugyan műértő, de azt képezem, hogy a kép kitűnő. Ne hamarkodj el a dolgot, Zoltán.

- Ma vagy holnap eljönnek érte és én oda is adom.

- Nagy kár! nagy kár! - mormolta az író. - Ekkor kopogtattak. A szindarabokban úgy hívják az efélét, hogy Deus ex machina, a régi öregek így jelezték: Lupus in fabula.

Erélyes kopogtatás után Cserneky Adorján gróf lépett a kis műterembe.

Rendkívül választékosan volt öltözve és az arcza is hozzá formálódott az öltözetéhez. Mintha mosolygásának folytatása lenne az a nevető színű nyakkendő.

Derült volt az arcza, ragyogtak a szemei.

- Jó napot, mester. Nos, mit dolgozott azóta? Javított a festményén? Hadd lássuk!

A festő el volt rá készülve, ha a gróf újra ellátogat hozzá, a mint megígérte, azt feleli: »Nem javítottam én méltóságos uram, csak az eszemen, a mely kiadott minden hazug ábrándon«.

De nem birt felelni és egy mozdulatot se tett arra, hogy levegye a leplet arról a képről, a mely azóta a nap óta érintetlenül maradt az állványon.

Cserneky gróf azonban nem várakozott sokáig. Levette a leplet a képről.

Rámeredt, különféle távlatból szemlélte. Tölcserít csinált a jobb kezéből a jobb szeme elé, ballal pedig befogta a bal szemét.

A bámulat kifejezését egész győzelmes mosoly váltotta föl arcának.

Egyszerre a festőhöz lépett. Vállára tette kezét. Szinte kenetteljes hangon mondta:

- Fiatal mester, maga csodát művelt. A ki egy annyira elhibázott munkából ilyen remek dolgot tud produkálni, több tehetséggel van megáldva, mint a ki eredetileg nagyot alkot. Ilyenre csak egy Istenadta mesteri kéz képes. - Ujra a képet nézte és újra extázisba jött.

- A tárgya is szerencsésen van választva: »A hangulat«. Hát kell-e édesebb, hangulatteljesebb valami, mint egy családi idyll? A boldog férj, a bájos asszonyka, az a csókolni való pityergő poronty.... Mintha csak a legkisebbik fiacskámat látnám, a ki a napokban érkezett meg az anyjával.... Falun voltak az apósomnál, levegő változás miatt. Megindító, csupa élet, csupa vigasz! Nem, nem, mester, a mit önnek ezért a munkáért ígértem, lelketlenül silány honorárium lenne. Ön nagyra van hivatva. Óh én nem szoktam csalódni!....

Papírt, tollat kért.

A festő felesége tett eleget, mert az ura még az eszét se birta megmozdítani, nem hogy a tagjait.

A gróf egy cheket adott a mereven bámuló művész kezébe, a mely egyik pénzügyintézetnek szólt és 5000 frtról volt kiállítva.

Ennyiért vette meg Cserneky Adorján »A hangulatot« a felesége számára.

- Ennél szebb ajándékkal nem lephetném meg házasságunk évfordulóján, mely a jövő hónap végén lesz. Addig pedig kiállítjuk a képet a tárlaton, hogy egy csapással legkiválóbb művészeink közt foglalja el méltó helyét Báros Zoltán.

Már csak a négy fal verte vissza a maecenás dicsőítő áradozásait; léptei ott verődtek vissza a szűk folyosón s a festő még mindig tévetegen ámuldozott. Szinte bambán bámult majd a kezében tartott chekre, arra a tömérdek kincstre, mely egy világot nyit meg a szegény piktor előtt, majd a feleségire, a ki asszonyszokás szerint, örömét is könnyekben fejezte ki.

Az író törte meg a némaságot.

- Hát illik, hogy te úgy rászedtél? De azért szivemből gratulálok, hogy ilyen sikerrel javítottad ki azt a lehurrogatott képet.

A festő pironkodva, szörnyű naiv hangon tördelte:

- De hisz becsülemre mondom, hogy én.... én nem javítottam. Egy ecsetvonást se tettem rajta azóta. Meg nem foghatom hát, hogy mi változott ezen a képen?

Az író tág szemekkel bámult; aztán fölhuzta vállait, mosolygott, mint a ki átértette a helyzetet.

- Mi változott barátom? - a hangulat.

- Nem értem....

- Én már értem. A világ csak hangulat. Egy korán elköltözött nagytehetségű poéta mottója volt az. Igen, minden csak a hangulattól függ. És a művész, a hirnévre pályázó egyén, áldozata vagy teremtménye ennek a hangulatnak. Alkothatunk örökbecsű vagy igen közepes értékű dolgot, ahhoz hogy sikert arasson, legfőbb kellék a hangulat, melyben a szemlélőt vagy az olvasót találod. Lásd, az én műveim bizony nagyon szerények és azért megesik, hogy olyan hangulatban találom az olvasót, hogy még erre is rámondja: türhető.